

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Directorivm Sacerdotale & Clericorum Specvlvm Insigni Pietatis Ac Devotionis Supellectili exuberans

Kinckius, Matthias

Coloniæ, 1662

Pars Prima.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46628](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46628)

DIRECTORII
SACERDOTALIS
PARS I

PII SACERDOTIS
EXERCITIUM QUOTIDIANUM
PRÆLUDIUM TOTIUS OPERIS.

O ÆTERNITAS
ÆTERNITAS!

Quarum altera fœlicissima, vel miserrima mihi, & forte hodie obtinget: cum verò in morte Judex advenerit, quid pro ÆTERNITATE fecisse vellem?

RE-

A ;

DE

DE DUPLICI EXERCITIO PII SACERDOTIS.

Argumentum operis.

Pii Sacerdotis est, duo præcipuè Exer-
citia quotidie pro viribus exequi: 1.
Horas Canonicas integre, reverenter,
& attentè persolvere. Missæ Sacrifici-
um cum debita præparatione, animi
puritate, & spiritus fervore Deo offerre.

De Horarum recitatione.

Quantum ad I. videlicet Horarum
recitationem, curet Sacerdos virtuales
saltem habere intentionem Deum lau-
dandi & honorandi, idque exclusis di-
stractionibus, quibus protestetur se
nolle assentiri, Ad quæ juvabunt quæ
sequuntur.

I. Præmittere Orationem hanc in
fronte Breviarii positam.

Oratio ante Officium.

Aperi, Domine, os meum ad benedicen-
dum

duum nomen sanctum tuum, munda quoque cor meum ab omnibus vanis, perversis & alienis cogitationibus: intellectum illumina, affectum inflamma, ut dignè & attentè ac devotè hoc Officium recitare valeam, & exaudiri merear ante conspectum divinae majestatis tuae. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

2. Curare debet ne aliqua negligentia, vel oscitantia partem aliquam Horarum omittat.

3 Post finem officii dicat Orationem sequentem, quam devotè recitantibus Leo X. Papa, defectus & culpas in eo persolvendo ex humana fragilitate contractos, indulgit.

Oratio post Officium.

Sacro-sancta & individua Trinitati; Crucifixi Domini nostri Iesu Christi humanitati beatissime ac gloriosissima Virginis Mariae fecunditati, atque integritati, omnium Sanctorum universitati, sit sempiterna laus, honor, virtus, & gloria, ab omni creatura, nobisque remissio peccatorum, per infinita saecula saeculorum Amen.

Et beata viscera Mariae Virginis qua portaverunt aeterni Patris Filium; & beata ubera

que lactaverunt Christum Dominum. Pater
noster, &c. Ave Maria, &c.

DE MISSÆ SACRIFICIO.

Quantum ad 2. scilicet quotidianum
Missæ Sacrificium. I. meminerit, Sacer-
dos pietatis studiosus verborum Vene-
rabilis Bedæ Presbyteri.

*Beda venerabilis Hortatio ad quotidie cele-
brandum.*

Sacerdos non legitime impeditus celebrare
omittens, quantum in eo est privat Sanctam
Trinitatem laude & gloria, Angelos letitiâ,
peccatores veniâ, iustos subsidio & gratiâ, in
Purgatorio existentes refrigerio, Ecclesiam spe-
ciali Christi beneficio, & se ipsum medicinâ ac
remedio.

Intentio recta formanda.

II. Caveat ne aut arida consuetudine
ductus, aut vana gloria, aut (quod tur-
pius est) spe lucri ad Altare sacrificatu-
rus accedat: sed quotidie bonam ac piam
sibi

duum nomen sanctum tuum, munda quoque cor meum ab omnibus vanis, perversis & alienis cogitationibus: intellectum illumina, affectum inflamma, ut dignè & attentè ac devotè hoc Officium recitare valeam, & exaudiri merear ante conspectum divinae majestatis tuae. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

2. Curare debet ne aliqua negligentia, vel oscitantia partem aliquam Horarum omittat.

3. Post finem officii dicat Orationem sequentem, quam devotè recitantibus Leo X. Papa, defectus & culpas in eo persolvendo ex humana fragilitate contractos, indulgit.

Oratio post Officium.

Sacro-sancta & individua Trinitati; Crucifixi Domini nostri Iesu Christi humanitati beatissime ac gloriosissima Virginis Mariae fecunditati, atque integritati, omnium Sanctorum universitati, sit sempiterna laus, honor, virtus, & gloria, ab omni creatura, nobisque remissio peccatorum, per infinita saecula saeculorum Amen.

Et beata viscera Mariae Virginis qua portaverunt aeterni Patris Filium; & beata ubera

que lactaverunt Christum Dominum. Pater
noster, &c. Ave Maria, &c.

DE MISSÆ SACRIFICIO.

Quantum ad 2. scilicet quotidianum
Missæ Sacrificium. I. meminere, Sacer-
dos pietatis studiosus verborum Vene-
rabilis Bedæ Presbyteri.

*Beda venerabilis Hortatio ad quotidie cele-
brandum.*

Sacerdos non legitime impeditus celebrare
omittens, quantum in eo est privat Sanctam
Trinitatem laude & gloria, Angelos letitiâ,
peccatores veniâ, iustos subsidio & gratiâ, in
Purgatorio existentes refrigerio, Ecclesiam spe-
ciali Christi beneficio, & se ipsum medicinâ ac
remedio.

Intentio recta formanda.

II. Caveat ne aut arida consuetudine
ductus, aut vana gloria, aut (quod tur-
pius est) spe lucri ad Altare sacrificatu-
rus accedat: sed quotidie bonam ac piam
sibi

sibi formet intentionem, ad quam formandam proderit devotè legere sequentia:

GREGORIUS XIII.

PONT. MAX. concessit cuilibet Sacerdoti dicenti ante celebrationem Missæ quæ sequuntur, 50. Annorum Indulgentiam.

Forma rectæ intentionis.

EGO volo celebrare Missam, & conficere corpus & sanguinem Domini nostri Iesu Christi, juxta ritum sanctæ Romanæ Ecclesiæ, ad laudem omnipotentis Dei totiusque Curia triumphantis, ad utilitatem meam, totiusque curia militantis, pro omnibus qui se commendarunt orationibus meis in genere, & in specie, & pro foelici statu Sanctæ Romanæ Ecclesiæ: Amen.

Gaudium cum pace, emendationem vitæ, spacium vera pœnitentiæ, gratiam & consolationem sancti Spiritus, per severantiam in bonis operibus tribuat nobis omnipotens, & misericors Dominus. Amen.

Conscientia discussio.

III. Formata intentione, juxta Apostoli

A 5

stoli

stoli doctrinam. *Probet seipsum Sacerdos, antequam de Pane illo edat, & de Calice bibat.* Quam quidem probationem per conscientiae discussionem opportunè faciet, adhibita Confessione, vel saltem contritione, si desit copia Sacerdotis, & necessitas aliqua urgeat ad celebrandum: nam alias nullus Sacerdos sibi conscius peccati mortalis, etiam cui ex officio incumbit celebrare, potest absque Sacramentali Confessione præmissâ, ad sacram Eucharistiam accedere, quantumvis sibi contritus videatur, ut declarat Concilium Tridentinum.

Vsus contritionis commendatio.

VI. Quia contritionis facta est mentio, sciat Sacerdos tanti eam esse momenti, ut quantumcumq; gravisimum peccatorem mox in Dei gratiam reponat, & ad salutem sufficiat, modò adsit propositum confitendi, cum præceptum Confessionis obligabit.

Contritionis definitio.

Est enim contritio, perfectus animi dolor,

dolor, ob Deum offensum, quem summè, & super omnia diligere tenebarur.

Quando formandus Contritionis actus.

Frequens proinde ejus usus à viris doctis & piis plurimum commendatur: Primò potissimum manè, ut Deo reconciliati opera nostra aliàs mortua, meritoria vitæ æternæ offerre possimus. Secundò vesperi in examine conscientiæ, contra repentinam mortem. Tertiò post peccatum aliquod mortale admissum, ne inimici Dei perseveremus. Quartò ante Orationem, cum non sit. *Speciosa laus in ore peccatoris.* Quintò in periculo mortis.

Cujus quidem contritionis actus formari potest ut sequitur.

Actus Contritionis formula.

Domine Iesu Christe, verè Deus & homo, Creator pariter ac Redemptor meus, doleo ex intimo cordis, me tuam majestatem offendisse cum tu sis Deus meus & omnia quem super omnia diligere & colere debeo. Proinde firmiter statuo ac prepono, me non amplius te offensus-

rum, sed omnes peccandi occasiones de vitaturum pro viribus, me insuper de noxis meis confessurum, & poenitentiam quancumque imponendam impleturum. Ad pleniorẽ Verò satisfactionem hodie tibi offero me ipsum, vitam meam, omnes labores meos, omnia denique interiora & exteriora mea. Et quemadmodum delictorum meorum veniam supplex efflagito, ita me eam impetraturum confido per infinitam misericordiam ac benignitatem tuam, per merita quoque pretiosissimi sanguinis, ac sanctissima Passionis, Te insuper daturum spero gratiam emendandi vitam meam, & in bono usque in finem perseverandi, intercedentibus pro me apud tuam clementiam Beata Maria semper Virgine Matre tua, & omnibus Sanctis tuis. Amen.

Propinquier preparatio ante Missam.

V. Sacerdos celebraturus, ex præscripto Missalis Romani nonnihil Orationi vacare debet. Itaque sepositis omnibus, se intra se ipsum recipere conetur qua maxima poterit efficacia tria sequentia obcundo.

Puncta Considerationum ante Missam.

Primò, Præmissa consideratione
quod

quod quamvis quicquid unquam Sancti, imò omnis Angelorum ac cælitum multitudo facere potest, efficiat, debitè tamen tanto mysterio se præparare nequeat ; petat humiliter à Deo ut eo se disponat modo, quo gratiorem & acceptiorem immensæ suæ Majestati futurum cognoscit. Et quo influxui divinæ gratiæ, divinisque inspirationibus sit aptior hac ratione se humiliet : ex una parte intuenso quàm sit indignus tanto mysterio ; in vilitatis atque adeò nullitatis suæ abyssum se demergat, considerando quòd non solum ex nihilo nihil sit, verum etiam fons, & scaturigo peccati, esca inferni (à quo singulari Dei beneficio pretio est ereptus) imperfectionibus, negligentia, & corpore in bonis operibus nihil ex se nisi dissipator divinæ gratiæ remaneat.

Alia ex parte abyssum divini amoris penetret, per quem tam vili & abjecta creatura in re tam sublimi uti voluit, nimirum ad consecrandum, offerendum, & recipiendum Corpus & Sanguinem Jesu Christi Filii Dei viventis. Adnitatur ergo omnibus modis eum redamare, benedicere, eique gratias referre.

Secundò, Præmissa Consideratione quid facturus sit Sacrum Missæ officium celebrando, nimirum non solum representaturus, sed etiam rectè oblaturus Deo illud ipsum sacrificium, quod pro toto mundo Christus in Cruce obtulit: seipsum unà cum hoc incruento, vivum quodammodo Sacrificium & holocaustum conjungat cruento illi Sacrificio Passionis, preceaturque ex intimis cordis sui visceribus Christum Dominum, ut illo divino Amoris igne omnes suos defectus, imperfectiones; & peccata comburere atque consumere dignetur, qui eum impulit, & vitam pro nobis ponere, & acerbissimam mortem sustinere.

Tertiò, Omnem intentionem, quo poterit maximo affectu, ad quatuor potissimum in celebratione quàm perfectissimè assequenda dirigit. Primò, Deo maximam quam potest & meretur ipse gloriam exhibere, in unum colligendo eam omnem quæ ipsi ab origine mundi data fuit, & quæ illi in æternum dabitur à sanctissima Christi humanitate, & Beatissima Virgine, totaque Curia cælesti, & cum hoc omne ad comparationem

nem

nem tam immensæ majestatis perexiguam sit, addat eam ipsam quam à seipso habet. Secundò, ut gratitudinis officio (quod erga Deum cum toto mundo nobis commune est) satisfaciat, offerat Deo Filium suum donum infinitum. Tertiò, Memoriam Passionis Christi in Missa multis modis repræsentatam, viva quadam mentis repræsentatione renovare contendat, Deo mortem Unigeniti Filii sui in satisfactionem mortis æternæ à toto humano genere persolvendæ offerendo. Quartò, virtute Sacrificiî hujus acceptabilis, toti Ecclesiæ, & multis particularibus negotiis & personis, quarum recordari decreverit, modo sequenti, auxiliari tenetur.

Primò, Capiti Christi coronato spinis, offerat summum Pontificem, cum omnibus Prælatiis, & statu Ecclesiastico; & omnes Principes.

Secundò, Lateri Christi, sanctam Ecclesiam, quæ, ut sponsa, ab eo in Cruce egressa est.

Tertiò, Manui Christi dexteræ, offerat omnes benefactores & Amicos: & Sinistræ persecutores & malevolos.

Quartò, Pedit dextro, Commendatos
cx ob.

ex obligatione vel obedientia : Sinistro omnes qui sunt in peccato mortali.

Quintò, Cruci, omnes Religiones à sede Apostolica approbata.

Sextò, Flagellis sputis & alapis omnes Gentiles & Hæreticos , qui flagellant Christum.

Septimò, Siti quam passus est imprimis se ipsum : deinde illos qui sitiunt, & desiderant, ut Deum pro ipsis oret.

Octavò, Agoniæ & tristitiæ quas passus est in Horto, omnes personas in tribulatione constitutas , & calamitates tam publicas, quàm privatas.

Nondò, Morti Salvatoris, omnes defunctorum fidelium Animas.

In ipso Missa actu quid prestandum.

VI. Ipso Missæ tempore adlaborabit sacerdos. Primò, Quantum poterit ex iis quæ profert, aliquid profectus spiritualis haurire, atque vocem divinarum inspirationum audire, quando cumque illas perceperit. Secundò, in Memento non multum inhærebit recordationi diversarum rerum, sed cum eas ante Missam Deo obtulerit, nunc omnes in unum
colli-

colligens, eas Deo majori quo poterit affectu offerat. Tertiò consecrationis tempore persuasum habens, se jam alium esse à seipso, Christum videlicet, in cuius persona sibi consecrandum est: Deum precabitur, ut suscipiat sacrificium unici Filii sui in abluitionem omnium peccatorum & odorem suavitatis, non secus ac si modo moreretur. Quartò communionis tempore primo adnitatur communicare cum profunda reverentia seipsum verè indignissimum tanto Sacramento persuasum habens, utpote cuius anima sit quasi spelunca, & cloaca spurcissima, & animalium venenatorum habitaculum, quantum est ex se, & seclusa gratia Dei miserentis. Deinde magno amoris æstu in Christum transformari suspirabit, similisque illi fieri in sanctitate & virtutibus optabit.

Post Missam quid agendum.

VII. post Missam vero, primò de negligentis in celebratione admisis veniam perat. Secundò, Deo pro accepto beneficio gratias agat, quod nimirum facultatem largitus sit renovandi memo-

memoriam Passionis Christi, & eum in cor
suum per Communionem admittendi.
Terriò, offerat Patri æterno pro se, &
tota Ecclesia, quicquid tum fecit, tum
passus est pro nobis Christus, triginta
trium annorum spatio, nec à sui oblatio-
ne desistat. Quartò, sibi aliisque ab ipso
concedi petat, quicquid illi gratius fue-
rit, & quicquid ab æterno sibi conferre
disposuit, majorem sui ipsius custodiam
statuendo impofterum.

GRATIARVM ACTIO

post Missam.

O Dulcedo cordis mei & vita anima
meæ, & jucunda requies spiritus
mei, dulcis JESU, immortales tibi ago
gratias, pro omnibus beneficiis mihi
collatis: signanter verò, quia hodie me
dignum fecisti, verum & immaculatum
Corpus & Sanguinem tuum pretiosum
consecrare, pertractare, illudque tibi
offerre in memoriam tuorum mirabili-
um, ad tuam gloriam, & in remissio-
nem omnium peccatorum tam meorum
quàm illorum, pro quibus orare, sacri-
ficare, & offerre proposui, illoque in sa-
lutem

lutem; & consolationem animæ meæ cibari & nutriti, quapropter verè dicere audeo, cibus meus Christus, & ego ejus. Multiplico ergo, & quotiescunque respiro, multiplicare intendo meam voluntatem in infinitum in tuis laudibus. Precorque Beatissimam Virginem, Angelos, Sanctos, Sanctas, & Creaturas universas pro me immensas tibi referre gratias: immò quia istæ minimè sufficiunt. Te supplico, ut tibi ipsi gratias agere, te laudare, & glorificare complaceas: & quia dignatus es istam indignam, tuam tamen facere habitationem, dignare quoque apud ipsam, perpetuam facere mansionem: effice me hominem secundum cor tuum. Uni me tibi intime, & totum transforma, & transmuta in te. Salva me, JESU CHRISTE, & cunctam à me hostis antiqui depelle nequitiam, per tuam innocentissimam passionem. Oro tandem ut digneris gratias, & indulgentias omnes, quas hoc sacrificio vel communionem mediante acquirere & lucrari possum, concedere, tam mihi, quam aliis, vivis, & defunctis, quibus applicare proposui: quia te ipsum, & pro ipsis exoro pro quibus & tu vis, &
san-

sanctissimus Pontifex intendit hac de causa me debere orare. Amen.

Praxis examinis conscientia.

VIII. Et ut pius Sacerdos ordinatè procedat in examine conscientia suæ, praxim sequentem in quinque puncta distributam, religiosè observabit.

Primum punctum erit. Gratias agere Deo. 1. De beneficiis omnibus generali nomine expressis. 2. De vocatione ad talem statum. 3. De hodiernis beneficiis, inspirationibus, & bonis operibus.

Secundum Punctum erit, petere lumen. Primò, Erubescendo, quod suaviter ineffabili Dei pietate præventus & adjutus, adeò malè diem transegerit. Secundò, Ut videat quomodo à fine illo, ad quem vocatus est defecerit. Tertiò, Ut videat quid ab eo Domino maximè requirat.

Tertium Punctum erit, Examinare primò, Quomodo proposita emendationis à præcedenti examine servaverit. Secundò, Quid singulis horis commiserit, omiserit, neglexerit. Tertiò, An puram intentionem in operibus vitiauerit ratione

tione sensualitatis, vanitatis, curiositatis consuetudinis.

Quartum Punctum erit, Conteri & dolere de omnibus imperfectionibus præcedentibus, quippè qui potius pœnas inferni sustinere debuisset, quàm Deo displicere.

Quintum Punctum erit, Inquirere quâ viâ. Primò, Deo perfectiùs placere possit. Secundò, Vitia jam cognita extirpare possit. Tertio, Virtutes contrarias adipisci possit.

Applicatio Missæ pro vivis.

IX. Sacerdos sui memor officii ante sacrum debet sequentem, aut similem Missæ applicationem devotè, & cum affectu percurrere.

Memento Vivorum.

1. Mei, parentum, fratrum, sororum, consanguineorum, & omnium amicorum meorum.

2. Omnium quibus fui gravamen, scandalum, & occasio peccandi.

3. Omnium benefactorum meorum in temporalibus & spiritualibus.

4. Omne

4. Omnium Sacerdotum, & Ministrorum Ecclesiæ Dei Catholicæ.

5. Omnium inimicorum meorum, ad dimissionem.

6. Omnium Hæreticorum, & infidelium, ad conversionem.

7. Omnium agonizantium, improvisè morientium.

8. Omnium mihi commissorum in genere, & in specie, & omnium pro quibus vis, & scis me debere orare.

Applicatio Missæ pro Defunctis.

Memento Mortuorum.

1. Animarum parentum, fratrum, sororum, consanguineorum, & omnium amicorum meorum.

2. Animarum, quæ, occasione mei, purgantur in Purgatorio.

3. Animarum omnium benefactorum meorum in spiritualibus & temporalibus.

4. Animarum omnium Sacerdotum, & Ministrorum Ecclesiæ Dei Catholicæ.

5. Animarum quarum non est specialis memoria.

6. Ani-

6. Animarum omnium mihi commiffarum in genere, & in fpecie.

7. Animarum omnium improvifa morte corporibus exutarum.

8. Animarum existentium in Purgatorio, & omnium pro quibus vis, & fcis me debere orare.

*FORMA INTENTIONIS ALIA
ad Miffam celebrandam.*

AD laudem, & gloriam Sanctiffimæ Trinitatis: in memoriam Salvatoris noftri JESU Christi, vitæ, Paflionis, Mortis ac Refurrectionis, ac operum, & meritorum fuorum, omniumque Sanctorum unionem. Ad laudem quoque, & exaltationem Beatiffimæ Virginis MARIÆ, Cæleftium Angelorum, Sanctorum, atq; Sanctarum & fignanter N. N. & aliorum Sanctorum; offero etiam cum ipforum beatorum Spirituum laudibus, Sanctorumque omnium precibus & meritis nunc & femper, hoc, & omnia alia facrificia, officia, orationes, & bona opera totius mundi pro meis præfentibus & futuris animæ, & corporis neceffitatibus, in auxilium & confolatione

tio-

tionem meam, & in remissionem omnium peccatorum meorum, quorum veram contritionem semper habere intendo, conor, & cupio, omniumque vivorum, & defunctorum meorum parentum, & consanguineorum, amicorum, inimicorum, benefactorum in spiritualibus, & temporalibus, ac illorum, quibus fui gravamen, scandalum, & occasio peccandi. Pro omni gradu Catholicæ Ecclesiæ, ac illius conservatione, augmento & exaltatione, Christianorum Principum unione: hæresim extirpatione: Summi Pontificis salute: & animarum in Purgatorio existentium liberatione. Pro conservatione & incremento omnium Religionum. Pro conversione omnium infidelium. Pro mihi commissis & commendatis. Denique pro illis omnibus vivis atque defunctis, pro quibus Dominus noster JESUS Christus, & ejus Mater sciunt & volunt me debere orare, & sacrificare: sic oro, obsecro, ac orare, obsecrare, sacrificare intendo ac propono, ac juxta intentionem sanctæ Catholicæ Ecclesiæ, Ego N. Minister licet indignus. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, Amen.

RUBRI-

RVBRICÆ GENERALES MISSALIS.

Missa quotidiè dicitur secundum ordinem officii: de festo Duplici, vel Semiduplici, vel Simplici: de Dominica: vel Feria, vel Vigilia, vel Octava; & extra ordinem Officii, Votiva, vel pro defunctis.

DE DVPLICI.

I.

Missa dicitur de Duplici illis diebus, quibus in Calendario ponitur hæc nota. *Duplex*, & in festis mobilibus, quando cunque Officium est duplex. In duplicibus dicitur una tantum Oratio, nisi aliqua commemoratio fieri debeat. Alia omnia dicuntur ut in propriis Missis assignatum est.

Quando dici debeat, *Gloria in excelsis*, & *Credo*, inferiùs ponitur in propriis Rubricis.

DE SEMIDVPLICI ET SIMPLICI.

II.

Missa de Semiduplici dicitur, quando in

B

do in

do in Kalendario ponitur hæc vox, *Semiduplex*. Præterea in dominicis, & diebus infra Octavas. In Semiduplicibus tam festis, quam dominicis, & infra Octavas dicuntur plures Orationes, ut infra dicitur in Rubrica de Orationibus. Infra Octavam dicitur Missa sicut in diebus Festis, nisi propriam Missam habuerint in Dominicis verò, sicut in propriis locis assignatur. De Simplici dicitur Missa sicut de Semiduplici, ut suis locis ponitur.

DE FERIA ET VIGILIA:

III.

1. Missa de Feria dicitur, quando non occurrit Festum vel Octava, vel Sabbatum in quo fiat officium B. Mariæ. In feriis tamen Quadragesimæ, Quadragesimæ temporum, Rogationum & vigiliarum, etiam si duplex, vel Semiduplex festum, vel Octava occurrat, in Ecclesiis Cathedralibus & Collegiatis cantantur duæ Missæ, una de festo post Terentiam, alia de Feria post Nonam.

2. In Vigiliis autem & Feriis Quatuor

tuo

tuor Temporum, vel feria secunda Rogationum, quæ veniunt infra Octavam, Missa dicitur de Vigilia, vel feriis supradictis cum commemoratione Octavæ, præterquam infra Octavam Corporis Christi, in qua in Ecclesiis Cathedralibus & Collegiatis cantantur duæ Missæ una de Octava post Tertiam, alia de Vigilia post Nonam: In Missis autem privatis dicitur Missa de Octava cum commemoratione Vigiliæ. Si autem in die Vigiliæ vel prædictis feriis fiat officium de aliquo Festo, tunc dicitur Missa de Festo, cum commemoratione Octavæ & Vigiliæ, vel feriarum prædictarum. Quòd si Vigilia occurrat in die alicujus Festi ex majoribus primæ classis, in Missa non fit commemoratio de ea, sicut nec in officio.

3. Si festum habens Vigiliam celebratur Feria secunda, Missa Vigiliæ dicitur in Sabbato, sicut etiam de ea fit Officium: excepta Vigilia Nativitatis Domini, & Epiphaniæ.

4. Missa Vigiliæ in Adventu occurrentis, dicitur cum commemoratione ferix Adventus, licet de ea non sit factum Officium: Vigilia Nativitatis excepta.

B 2

5. Si

5. Si in Quadragesima & Quatuor temporibus occurrat Vigilia, dicatur Missa de Feria cum commemoratione Vigiliæ.

6. Tempore Paschali non dicitur Missa de Vigilia, nisi in Vigilia Ascensionis, quæ tamen non jejunatur, sicut nec Vigilia Epiphaniæ.

DE MISSIS VOTIVIS S. MARIE
& aliis.

IV.

1. In Sabbatis non impeditis festo Duplici, Semiduplici, Octava, Vigilia feria Quadragesimæ, vel Quatuor temporum, vel Officio alicujus Dominice quæ supersit, in præcedens Sabbatum translato, dicitur Missa de S. Maria secundum varietatem temporum, ut sine Missalis ponitur.

2. In Adventu autem, licet Officium non fiat de S. Maria in Sabbato, dicitur tamen Missa principalis de ea, cum commemoratione de Adventu, nisi fuerint Quatuor tempora, vel Vigilia, ut supra.

3. Alii

3. Aliis diebus infra Hebdomadam, quando officium fit de Feria, & non est resumenda Missa Dominicæ præcedentis, quæ fuerit impedita (exceptis feriis Adventus, Quadragesimæ, Quatuor temporum, Rogationum, & Vigiliarum) dici potest aliqua ex Missis votivis, etiam in principali Missa, quæ vocatur Conventualis, secundum ordinem dierum in fine Missalis assignatum, cum commemoratione Feriæ, de qua factum est Officium. Quæ tamen Missæ, & omnes aliæ Votivæ, in Missis privatis dici possunt pro arbitrio Sacerdotum, quocunque die Officium non est duplex, aut Dominica cum commemoratione ejus, de quo factum est Officium, & commemoratione item Festi Simplicis, si de aliquo occurrat eodie fieri commemorationem in Officio. Id verò passim non fiat, nisi rationabili de causa. Et quoad fieri potest, Missa cum Officio conveniat.

DE MISSIS DEFUNCTORYM.

V.

1. Prima die cujusque mensis (extra Adventum, Quadragesimam, & tempus Paschale) non impedita Officio Duplici vel Semiduplici, dicitur Missa principalis generaliter pro Defunctis sacerdotibus, Benefactoribus & aliis. Si verò in ea fuerit festum Simplex, vel Feria quæ propriam habeat Missam, aut resumenda sit missa Dominicæ præcedentis, quæ fuit impedita, & infra Hebdomadam non occurrat alius dies, in quo resumenda possit: in Ecclesiis Cathedralibus & Collegiatis dicantur duæ Missæ, una pro defunctis, alia de Festo Simpliciter vel Feria prædicta. Sed in Ecclesiis non Cathedralibus nec Collegiatis, dicatur Missa de die cum commemoratione generaliter pro Defunctis.

2. Præterea feria secunda cujusque hebdomadæ, in qua Officium fit de Feria, Missa principalis dici potest pro Defunctis Si autem fuerit propria Missa de feria, vel de festo Simpliciter, vel resumenda sit

da sit Missa Dominicæ præcedentis ut
 supra, in Missa de die fit commemoratio
 (ut dictum est) pro Defunctis. Excipi-
 tur tamen Quadragesima, & totum
 tempus Paschale, & quando per annum
 Officium est Duplex vel Semiduplex:
 quibus temporibus non dicitur Missa
 conventualis pro Defunctis; (nisi in die
 Depositionis defuncti, & in Anniversa-
 rio pro Defunctis) neque pro eis fit com-
 memoratio. Missæ autem privatæ pro
 Defunctis quocunque die dici possunt,
 præterquam in festis Duplicibus, & Do-
 minicis diebus.

3. In die Commemorationis omnium
 Defunctorum, & in die Depositionis,
 & in Anniversario defuncti, dicitur una
 tantum oratio, & similiter in die Ter-
 tia, Septima, Trigesima, & quodocun-
 que pro Defunctis solenniter celebra-
 tur: in aliis Missis, plures, ut de Feriis &
 Simplicibus, dicitur infra in Rubrica
 de Oratiouibus.

4. Sequentia pro Defunctis dicitur
 in die Commemorationis omnium fide-
 lium Defunctorum, & Depositionis de-
 functi, & quodocunque in Missa dici-
 tur una tantum Oratio: in aliis autem

Misſis pro defunctis, dicatur ad arbitrium Sacerdotis.

DE TRANSLATIONE FESTORVM.

VI.

1. In dicendis Misſis ſervetur ordo Breviarii de Translatione feſtorum Duplicium & Semiduplicium, quando majori aliquo feſto, ſeu Dominica impediuntur. In Eccleſiis autem, ubi titulus eſt Eccleſiæ, vel concuſus populi ad celebrandum feſtum quod transferri debet, poſſunt cantari duæ Miſſæ, una de die, alia de Feſto: excepta Dominica prima Adventus, Feria quarta Cinerum, Dominica prima Quadrageſimæ, Dominica Palmarum, cum tota Hebdomada majori, Dominica Reſurrectionis & Dominica Pentecoſtes cum duobus diebus ſequentibus. Die Nativitatis Domini, Epiphaniæ, Aſcenſionis, & Feſto Corporis Chriſti.

DE

un
fit
de
tio
de
La
me
pri
rur
nu
ſis
te,
ca
tur
me
leb
ſtu
Bre
Ire
mi

Ad

DE COMMEMORATIONIBVS.

VII.

1. Commemorationes in Missis fi-
unt sicut in Officio. De festo Simplici
fit commemoratio in Missa, quando
de eo in Officio facta est commemora-
tio in primis Vesperis. Quando autem
de eo fit commemoratio tantum ad
Laudes, in Missa solemniori non fit com-
memoratio de eo, sed in Missis tantum
privatis. Excipitur Dominica Palma-
rum, & Vigilia Pentecostes, in quibus
nulla fit commemoratio etiam in Mis-
sis privatis, de festo simplici occurren-
te, licet facta sit in Officio. De Domini-
ca fit commemoratio quando in ea agi-
tur de festo Duplici. De Octava fit com-
memoratio, quando infra Octavam ce-
lebratur aliquod Festum, nisi illud Fe-
stum fuerit de exceptuatis in Rubrica
Breviarii de Commemorationibus.
Item quando infra Octavam fit de Do-
minica.

2. De Feria fit commemoratio in
Adventu, Quadragesima, Quatuor
B s tem-

temporibus, Rogationibus, & Vigiliis quando Missa dicenda est de Festo illis temporibus occurrente. Sed in Ecclesiis Cathedralibus & Collegiatis, ubi plures Sacerdotes quotidie celebrant, in Feriis, Rogationibus, & Vigiliis prædictis, quæ habent Missas proprias, dicuntur duæ Missæ, una de Festo, alia de Feria, Rogationibus & Vigilia, absque ullius utrorumque commemoratione: in Festis tamen majoribus primæ classis nihil fit de Vigilia occurrente, ut dictum est supra.

3. Quando infra Hebdomadam dicuntur Missæ Votivæ, post primam Orationem semper dicatur Oratio ejus de quo fit officium, ut supra explicatum est in propria Rubrica.

4. Quando fit commemoratio de feria Quatuor temporum, pro Feriæ commemoratione dicitur prima Oratio quæ concordat Officio.

5. In faciendis commemorationibus servetur ordo, ut in Breviario. De Dominica ante diem infra Octavam, de die infra Octavam, ante Ferias prædictas, de Feriis prædictis, ante festum simplex: de Festo simplici, ante Orationes

quæ

quæ secundo vel tertio loco dicendæ assignantur, & hæc dicantur ante Orationes votivas: in quibus votivis servetur, deinde dignitas Orationum, ut de S. Trinitate, de Spiritu Sancto, de Sacramento, de S. Cruce ante Votivum de B. MARIA, & de Angelis ante Apostolos, & similiter in aliis.

6. Si faciendâ sit commemoratio pro defunctis, semper ponitur penultimo loco. In Missis autem Defunctorum nulla fit commemoratio pro vivis, etiam si Oratio esset communis pro vivis & defunctis.

7. Quando dicuntur plures Orationes, prima tantum & ultima cum sua conclusione terminantur: & ante primam & secundam Orationem tantum dicitur *Oremus*: ante primam dicitur etiam, *Dominus vobiscum*.

8. Cùm verò dicuntur plures Orationes, & una Oratio eadem sit cum alia ibidem dicenda, Oratio hujusmodi, illa scilicet, quæ eadem est, non aliæ, commutetur cum alia de Communi, vel proprio quæ sit diversa. Idem servetur in Secretis, & Orationibus post communionem.

DE INTROITV, KYRIE ELEISON,
& Gloria in excelsis.

VIII.

1. *Introitus* semper eodem modo dicitur cum *Gloria Patri*, ut in Ordinario, præterquam tempore Passionis, & in Missis defunctorum, ut etiam ibi annotatum est.

2. *Kyrie eleison* dicitur novies post Introitum, alternatim cum ministro, id est, ter *Kyrie eleison*, ter *Christe eleison*, ter *Kyrie eleison*.

3. *Gloria in excelsis* dicitur quando cunque in Matutino dictus est Hymnus, *Te Deum*, præterquam in Missa Ferie quintæ in Cæna Domini, & Sabbati sancti, in quibus *Gloria in excelsis* dicitur, quamvis in Officio non sit dictura *Te Deum*.

4. In Missis votivis non dicitur, etiam tempore Paschali, vel infra Octavas, nisi in Missa B. MARIÆ in Sabbato & Angelorum: & nisi Missa votiva solemniter dicenda sit pro re gravi, vel pro publica Ecclesiæ causa. Neque dicitur in Missis Defunctorum.

DE

DE ORATIONIBVS.

IX.

1. In festis Duplicibus dicitur una tantum Oratio, nisi facienda sit aliqua commemoratio, ut dictum est suprâ.

2. In festis Semiduplicibus occurrentibus ab Octava Pentecostes usque ad Adventum, & à Purificatione usque ad Quadragesimam, dicitur secunda Oratio, *A cunctis*, tertia ad libitum.

3. In festis Semiduplicibus occurrentibus ab Octava Epiphaniæ usque ad Purificationem, dicitur secunda Oratio *Deus qui salutis*, tertia *Ecclesia*, vel pro Papa. *Deus omnium fidelium*.

4. In festis Semiduplicibus à feria quarta Cinerum usque ad Dominicam Passionis, secunda Oratio de feria, tertia *A cunctis*.

5. In Semiduplicibus à Dominica Passionis usque ad Dominicam Palmarum, secunda Oratio de feria, tertia *Ecclesia*, vel pro Papa.

6. In festis Semiduplicibus ab Octava Paschæ usque ad Ascensionem, secunda Oratio

da Orario de S. Maria. *Concede nos*, tertia *Ecclesia*, vel pro Papa.

7. In festis Semiduplicibus infra Octavam occurrentibus, secunda Oratio dicitur de Octava, tertia quæ secundo loco infra Octavam ponitur.

8. Infra Octavas Paschæ & Pentecostes, in Missa de Octava dicuntur duæ tantum Orationes, una de die, alia *Ecclesia*, vel pro Papa.

9. Infra alias Octavas, & in Vigiliis quæ jejunantur (excepta Vigilia Nativitatis Domini, & Pentecostes) dicuntur tres, una de die, secunda de S. Maria, tertia *Ecclesia*, vel pro Papa. Sed infra Octavas S. Mariæ, & in Vigilia, & infra Octavam omnium Sanctorum, secunda Oratio dicitur de Spiritu Sancto. *Deus qui corda*, tertia, *Ecclesia*, vel pro Papa.

10. In Dominicis infra Octavas occurrentibus dicuntur duæ Orationes, una de Dominica, secunda de Octava. Et in die Octava dicitur una tantum Oratio, nisi facienda sit aliqua commemoratio.

11. In Dominicis dicuntur tres, ut in Ordinario assignantur, quibusdam exceptis, ut suis etiam locis notatur.

12. In

12. In festis Simplicibus, & Feriis per annum, nisi aliter in propriis locis notetur, dicuntur tres, ut in Semiduplicibus, aut quinque: possunt etiam dici septem ad libitum.

13. In feriis Quatuor temporum, & ubi plures leguntur Lektionen, hujusmodi plures Orationes dicuntur post ultimam Orationem ante Epistolam, ut suis locis in Proprio Missarum de Tempore.

14. In Missis Votivis, quando solenniter dicuntur pro re gravi, vel pro publica Ecclesiæ causa, dicitur una tantum Oratio: sed in Missa pro gratiarum actione additur alia Oratio, ut in proprio loco notatur. In aliis autem dicuntur plures, ut in festis Simplicibus.

15. In Votivis B. MARIE secunda Oratio dicitur de Officio illius diei, & tertia de Spiritu Sancto: sed in Sabbato, quando de ea factum est Officium, secunda Oratio erit de Spiritu Sancto, tertia Ecclesiæ tuæ, vel pro Papa. In Votivis de Apostolis quando ponitur Oratio *A cunctis*, ejus loco dicitur Oratio de S. MARIA, *Concede nos famulos.*

16. Si cum plures dicuntur Orationes,

nes,

nes, occurrat fieri commemorationem alicujus Sancti, ea ponitur secundo loco, & tertia Oratio dicitur, quæ aliàs secundo loco dicenda erat.

17. In conclusione Orationum hic modus servatur. Si Oratio dirigatur ad Patrem, concluditur, *Per Dominum nostrum, &c.* Si ad Filium, *Qui vivis & regnas cum Deo Patre.* Si in principio Orationis fiat mentio Filii, concluditur, *per eundem Dominum nostrum.* Si in fine Orationis ejus fiat mentio, *Qui tecum vivit.* Si facta sit mentio Spiritus Sancti, in conclusione dicitur, *In unitate ejusdem Spiritus Sancti, &c.* Alia quoque in dicendis Orationibus servantur, quæ superius in Rubrica de Commemorationibus dicta sunt.

DE EPISTOLA, GRADUALI, ALLELUIA, & Tractu, ac de Evangelio.

X.

1. Post ultimam Orationem dicitur *Epistola*: qua finita, à ministris respondetur, *Deo gratias.* Et similiter quando leguntur plures *Lectiones*, post singulas dicitur, *Deo gratias*, præterquam in fine
quin-

quintæ, Læctionis Danielis in Sabbatis
Quatuor Temporum, & in fine Læctio-
num feriæ sextæ in Parasceve, & Sabba-
ti sancti.

2. Post Epistolam dicitur *Graduale*,
quod semper dicitur præterquam Tem-
pore Paschali, cujus loco tunc dicuntur
duo Versus, ut habetur in Rubrica in
Sabbato in Albis.

3. Post *Graduale*, dicuntur duo *Al-
leluja*, deinde Versus, & post Versum, u-
num *Alleluja*, Tempore Paschali, quan-
do non dicitur *Graduale*, dicitur aliud
Alleluja, post secundum Versum: &
quando dicitur *Sequentia*, non dicitur
post ultimum Versum, sed post *Sequen-
tiam*.

4. A Septuagesima usque ad Sabba-
tum sanctum non dicitur *Alleluja*, neque
dicitur in Missis de Feria in Adventu,
Quatuor temporibus, & Vigiliis quæ
jejunantur, exceptis Vigilia Nativitatis
Domini, si venerit in Dominica, & Vi-
gilia Paschæ, & Pentecostes, ac Qua-
tuor temporibus Pentecostes. Nec di-
citur in festo SS. Innocentium, nisi vene-
rit in Dominica.

5. A Septuagesima usque ad Pascha,
ejus

ejus loco dicitur *Tractus*, qui *Tractus* prædicto tempore in aliquibus Feriis non dicitur, ut suis locis ponitur: nec dicitur in Feriis à Septuagesima usque ad Quadragesimam, quando repetitur *Missæ Dominicæ*.

6. Dicto Graduali, seu Alleluja, seu Tractu, dicitur *Evangelium*. Et in principio Evangelii dicitur *Dominus vobiscum*. Resp *Et cum spiritu tuo*, deinde, *Sequentia sancti Evangelii secundum N.* Resp *Gloria tibi Domine*. In fine Evangelii à ministro respondetur, *Laus tibi Christe*, quod etiam dicitur in fine illius partis *Passionis*, quæ legitur in tono Evangelii, præterquam in *Parasceve*. Postea si dicendum est, dicitur *Credo*.

DE SYMBOLO.

XI.

1. *Symbolum* dicitur post *Evangelium* in omnibus *Dominicis* per annum, etiam si in illis fiat de *Festo*, in quo aliàs non diceretur. In tribus *Missis* de *Nativitate Domini*, & deinceps usque ad *Octavam B Joannis Apostoli* inclusive. In
Epi-

Epiphania, & per Octavam. Feria quinta in Cœna Domini. In Paschate Resurrectionis, & per Octavam. In Ascensione Domini, & per Octavam. In Pentecoste & per Octavam. In festo Corporis Christi, & per Octavam. In omnibus festis B Mariæ & per Octavas. In festis duodecim Apostolorum, & Evangelistarum, & per Octavas. In utraque Cathedra S. Petri, & in festo S. Petri ad vincula. In festis Conversionis & Commemorationis S. Pauli Apostoli. In festo S. Joannis ante portam Latinam. In festo S. Barnabæ Apostoli. In festis Inventionis & Exaltationis S. Crucis. In Transfiguratione Domini. In festis Angelorum. In festo S. Mariæ Magdalenæ. In festo quatuor Doctorum, videlicet Gregorii, Ambrosii, Augustini, & Hieronymi, addito festo S. Thomæ de Aquino, & S. Bonaventuræ. Item in festis Doctorum Arhanasii, Basilii, Gregorii Nazianzeni, & Joannis Chrysostomi. In die Octavarum S. Joannis Baptistæ, & S. Laurentii. In festo omnium Sanctorum, & per Octavam. In Dedicacionibus S. Salvatoris, & SS Apostolorum Petri & Pauli. In Anniversario Dedicacionis

tionis propriæ Ecclesiæ, & per Octavam. In die Consecrationis Ecclesiæ, vel Altaris. In festis Sanctorum quibus dedicata est Ecclesia, & ubi habetur Corpus, vel insignis reliquia Sancti, de quo agitur. In die Creationis & Coronationis summi Pontificis, & in Anniversario ejusdem diei. In die & in Anniversario electionis & consecrationis Episcopi. Item in omnibus festis, quæ in Dominicis, & infra Octavas celebrantur, in quibus ratione Dominicæ & Octavæ dici debet. Item in festo Patroni alicujus loci, vel tituli Ecclesiæ, (non autem alicujus Capellæ vel Altaris) & in festis principalibus Ordinum, & per eorum Octavas, in Ecclesiis tantum illius Ordinis. Item dicitur *Credo*, in Missis Votivis, quæ solemniter pro re gravi, vel pro publica Ecclesiæ causa celebrantur.

DE OFFERTORIO, SECRETIS,
Præfationibus & Canone.

XII.

1. Post Symbolum, vel si non fit dicendum, post Evangelium dicitur *Dominus*

minus vobiscum. Oremus, deinde *Offertorium*, postea fit oblatio cum Orationibus, ut in ordine Missæ. Quâ oblatione factâ, dicuntur *Orationes secreta* secundum numerum Orationum, quæ clarâ voce in principio dictæ sunt: sed ante primam Orationem non dicitur *Dominus vobiscum*, nec aliquid aliud, sed dicto: *Suscipiat Dominus sacrificium*, absolutè dicuntur: neque etiam ante secundam Orationem dicitur *Oremus*. Terminatur autem prima & ultima Oratio, ut dictum est supra in Rubrica de Orationibus: & secretò dicuntur usque ad illa verba in conclusione, *Per omnia secula seculorum*, quæ clarâ voce proferuntur, & incipitur *Prefatio*.

2. Præfationes autem dicuntur ut in ordine Missæ adnotatum est: & quæ in Quadragesima, Tempore Passionis, & Paschali, & infra Octavas propriæ assignantur, dicuntur etiam in Dominicis & Festis, quæ illis temporibus celebrantur: nisi illa Festa propriam Præfationem habeant.

3. Si infra Octavam alicujus Festi, quod habet Præfationem propriam, occurrat festum ex majoribus non habens
pro-

propriam Præfationem, dicitur Præfatio de Octava, quamvis de ea nulla fiat commemoratio in Missa.

4. In Missis Votivis dicitur etiam Præfatio propria, si propriam habeant: si verò non habuerint, dicitur Præfatio de Tempore, vel Octava infra quam contigerit hujusmodi Missas celebrari: alioquin Præfatio communis. Et quando aliqua Missa Votiva pro causa publica solemniter celebratur, dicitur in cantu solenni, ut in Duplicibus. In Missis Defunctorum quocunq; tempore semper dicitur Præfatio communis.

5. Post Præfationem incipitur *Canon Missæ* secreto, in quo servantur omnia ut in Ordine Missæ. Ubi verò infra actionem, *Communicantes*, & *Hanc igitur*, vel alia variari contingit, suo loco in propriis Missis adnotatur.

DE COMMUNIONE, ORATIONIBVS
post Communionem. *Ite Missa est, vel Benedicamus Domino, de Benedictione, & Evangelio S. Ioannis.*

XIII.

1. Expleto Canone, & aliis omnibus
usque

usque ad Communionem, ea peracta dicitur *Communio*, & *Orationes post Communionem* eodem modo & ordine, ut in principio *Missæ*: & repetito: *Dominus vobiscum*, dicitur, *Ite missa est*, vel *Benedicamus Domino*, pro temporis ratione. *Ite Missa est*, dicitur, quando cunque dictum est, *Gloria in excelsis*. Cum non dicitur, ejus loco dicitur *Benedicamus Domino*, & *DEO gratias*. In *Missis Defunctorum* dicitur, *Requiescant in pace*, & *Amen*.

2. Dicto *Placeat*, datur *Benedictio*, quæ à celebrante semper datur in *Missæ*, præterquam in *Missis Defunctorum*. Deinde legitur *Evangelium S. Joannis In principio*, præmisso *Dominus vobiscum*, & *Initium*, ut moris est: quod *Evangelium* nunquam prætermittitur in *Missæ*, nisi quando sit de *Festo* in aliqua *Dominica*, vel *Feria* quæ habet *Evangelium proprium*: quod legitur ejus loco. Excipitur *Dominica quarta Adventus*, cujus *Evangelium* non legitur in fine *Missæ*, quando in ea occurrit *Vigilia Nativitatis Domini*, quia nec in *Officio* lectum est. In *tertia Missa* de die *Nativitatis Domini* legitur in fine *Evangelium de Epiphania*. *Cum natus esset Iesus*.
Etia

Et in Dominica Palmarum in Missis privatis legitur Evangelium, quod ponitur in benedictione Palmarum, quod etiam lectum est in Officio. In Vigiliis quæ occurrunt in Quadragesima, vel Quatuor temporibus, non legitur Evangelium Vigiliæ in fine Missæ. Et similiter in Missis Votivis nunquam legitur in fine aliud Evangelium, nisi sancti Joannis.

DE ORDINANDA MISSA EX SUPRADICTIS RUBRICIS.

XIV.

I. Supradictis Rubricis cognitis, si quis velit ordinare Missam diei, recurrat ad Ordinarium Missarum de Tempore, vel de Sanctis, secundum qualitatem Officii. Si proprium non habeat, recurrat ad Commune Sanctorum. Si de Feria agendum sit, & propria Missa non fuerit de Feria, dicatur Missa præcedentis Dominicæ, omissis *Gloria in excelsis*, & *Symbolo*, præterquam Tempore Paschali, in quo semper dicitur *Gloria in excelsis*, ut supra, excepta Missa Rogationum:

num:

num: & in Adventu prætermittitur *Alleluja* post *Graduale* cum suo Versu. Si dicenda sit *Missæ Votiva*, requiratur post *Commune Sanctorum* suo loco. Si plures *Orationes* dicendæ sint, requirantur post *Missas Votivas*, suo loco de singulis rebus singulæ. Si pro defunctis dicenda sit *Missæ*, habetur post *Missas votivas*, cum *Collectis* diversis, circa finem *Missalis*, *Ordo totius Missæ*, cum *Præfationibus*, *Canone*, & aliis dicendis, habetur suo loco, cum proprio *Missarum de Tempore*.

DE HORA CELEBRANDI

Missam.

XV.

1. *Missæ privata* saltem post *Matutinum*, & *Laudes*, quacunque hora ab aurora usque ad meridiem dici potest.

2. *Missæ autem Conventualis & solennis*, sequenti ordine dici debet. In *Festis Duplicibus & Semiduplicibus*, in *Dominicis*, & *infra Octavas*, dicta in *Choro* Hora *tertia*. In *festis Simplicibus & Feriis per annum* dicta *Sexta*. In *Adventu*, *Quadragesima*, *Quatuor Tem-*

C

peri-

poribus, etiam infra Octavam Pentecostes, & Vigiliis qua jejunantur, quamvis sint dies solennes, Missa de Tempore debet cantari post Nonam.

3. Missa autem Defunctorum dici debet post Primam diei, ubi verò dicuntur eorum Vigilia mane post Matutinum diei, dictis huiusmodi Vigiliis cum Laudibus, immediatè dici potest Missa pro defunctis. Sed in die Commemorationis omnium fidelium defunctorum, Missa Conventualis dicitur post Nonam, quae eo die est principalis. In die etiam Depositionis Defuncti, vel Tertio, Septimo, Trigesimo, aut Anniversario solenni, in quo fit concursus populi, poterit similiter dici ultimo loco post Nonam.

4. Excipiuntur ab hoc ordine dicendi Missam Conventualem, Missa in Nativitate Domini, quarum prima dicitur post mediam noctem finito Te DEUM laudamus in Matutino, secunda in aurora dictis Laudibus & Prima, tertia verò in die post Tertiam, vel ubi aliter ex dispensatione disponatur.

5. Missae Votive quia non correspondent Officio, si solenniter celebrentur pro re gravi, vel publica Ecclesia causa cum populi frequentia, dicantur post Nonam.

DE HIS, QUÆ CLARA VOCE, AVT
secretò dicenda sunt in Missa.

XVI.

1. In Missa privata clara voce dicuntur *Antiphona & Psalmus ad Introitum, Confessio, & quæ sequuntur, excepta Oratione, Aufer à nobis, & Oramus te Domine per merita Sanctorum tuorum, & c.* Item *Introitus, Kyrie eleison, Gloria in excelsis, Dominus vobiscum, Oremus, Flectamus genua, Levate, Oratio, vel Orationes, Prophetia, Epistola, Graduale, Versus, Tractus, Sequentia, Evangelium, Credo, Offertorium, Orate fratres, solum hæc duo verba Prefatio, Nobis quoque peccatoribus, solum hæc tria verba. Item, Per omnia secula seculorum, & c.* cum *Pater noster, Pax Domini, Agnus Dei, Domine non sum dignus, hæc quatuor verba tantum: Communio, Oratio, vel Orationes post communionem, Humiliate capita vestra Deo; Ite Missa est, vel Benedicamus Domino, vel Requiescant in pace, Benedictio, & Evangelium, In principio, vel aliud Evangelium. Alia omnia dicuntur secretò.*

2. Sacerdos autem maximè curare
debet,

debet, ut ea quæ clara voce dicenda sunt distinctè & appositè proferat, non admodum festinanter, ut advertere possit quæ legit, nec nimis morosè, ne audientes tædio afficiat: neque etiam voce nimis elata, ne perturbet alios, qui tunc temporis in eadem Ecclesia celebrant, neque tam submissa, ut à circumstantibus audiri non possit, sed mediocri & gravi, quæ & devotionem moveat, & audientibus ita sit accommodata, ut quæ leguntur, intelligant. Quæ verò secretè dicenda sunt, ita pronunciet, ut & ipsemet se audiat, & à circumstantibus non audiatur.

3. *In Missa solenni clara voce à celebrante dicuntur, quando intonatur. Gloria in excelsis, & Credo, Dominus vobiscum, Qremus, ante Orationes, & ante Offertorium, Præfatio, Pater noster, Pax Domini, & Orationes post Communionem.*

Alia quæ in Missa privata dicuntur clara voce, in Missa solenni à celebrante dicuntur submissa voce.

DE ORDINE GENUFLECTENDI,
*sedendi & standi in Missa privata &
 solenni.*

XVII.

I. In Missa privata Sacerdos genu-
 flectit, quando legit Evangelium S. Jo-
 annis, *In principio*, ad illa verba, *Et ver-
 bum caro factum est*, & in Evangelio Epi-
 phaniæ, *Cum natus esset Iesus*, ad verba il-
 la, *Et procidentes adoraverunt eum*. Item in
 Evangelio feriæ quartæ, post Domini-
 cam quartam Quadragesimæ, ad illa
 verba in fine, *Et procidens adoravit eum*.
 Item genuflectit Dominica Palmarum,
 & in Missis de Cruce ad illa verba in E-
 pistola, *In nomine JESU omne genu flecta-
 tur*, &c. Et quando legitur Passio, ad illa
 verba, *expiravit*, vel, *emisit spiritum*, ut suis
 locis notatur. Item genuflectit cum di-
 cit, *Flectamus genua*. Item quando in Qua-
 dragesima dicit in tractu Vers. *Adjuva
 nos DEUS*, &c. Et in omnibus Missis de
 Spiritu Sancto, cum dicit Versum, *Veni
 Sancte Spiritus, reple*, &c. Item quando Sa-
 cramentum in Altari discoopertum ap-

C ;

paret,

paret, genuflectit quoties ante illud transit in medio Altaris: & quando cunque in Ordine Missæ, & in ritu servando in celebratione Missæ notatur, quòd debeat genuflectere.

2. Circumstantes autem in Missis privatis semper genua flectunt, etiam tempore Paschali, præterquam dum legitur Evangelium.

3. In Missa solenni Celebrans genu flectit ad omnia supradicta, præterquam ad Flectamus genua: & tunc ipse solus stat, Diaconus verò & Subdiaconus & omnes alii genu flectunt Ad versum verò Adjuva nos DEUS, & c. & ad Versum, Veni sancte Spiritus, & c. genuflectit usque ad finem: item genuflectit in die Annunciationis B. MARIE, & in tribus Missis Nativitatis Domini, quando cantatur in Choro, Et incarnatus est, & c. Aliis diebus si sedeat cum cantantur ea verba, non genuflectit, sed caput tantum profundè inclinatur, si non sedet, genuflectit.

4. Ministri semper genuflectunt cum celebrante, præterquam Subdiaconus tenens librum ad Evangelium, & Acolythi tenentes candelabra, qui tunc non genuflectunt. Et cum Diaconus cantat illa verba ad quæ est genuflectendum, ipse versus librum, Celebrans

bran
ctun
5
sunt
In M
drag
rum
rum
& a
Pax
mu
Vigi
Don
qua
e
inte
test
tur
Cr
flect
&
Pr
lel
fer
&
ne
mi
pr

brans & omnes alii versus Altare genuflectunt.

5. In Choro genuflectitur ab iis, qui non sunt Prælati, ad Confessionem cum suo Psalmo: In Missis autem Feriarum Adventus, Quadragesime, Quatuor temporum, & Vigiliarum qua jejunantur, ac in Missis Defunctorum, genuflectunt omnes etiam ad Orationes, & dicto per Celebrantem, Sanctus, usque ad Pax Domini, & ad Orationes post Communionem, & super populum, exceptis Vigiliis Pascha & Pentecostes, ac Nativitatis Domini Et similiter ab omnibus genuflectitur, quando elevatur Sacramentum.

6. In Missa item solenni celebrans medius inter Diaconum & Subdiaconum sedere potest à cornu Epistolæ juxta Altare cum cantatur Kyrie eleison, Gloria in excelsis, & Credo, alio tempore stat ad Altare, vel genuflectit ut supra.

7. In Choro sedent quando celebrans sedet, & præterea dum cantantur Epistola, & Prophetiæ, Graduale, Tractus, vel Alleluja cum Versu, ac Sequentia, & ab Offertorio usque ad incensationem Chori, & si non incensatur usque ad Præfationem, & ad Antiphonam que dicitur Communio. Ad alia stant, vel genuflectunt, ut supra,

DE COLORIBVS PARAMENTORVM

XVIII.

1. Paramenta Altaris, Celebrantis, & ministrorum, debent esse coloris convenientis Officio, & Missæ diei secundum usum Romanæ Ecclesiæ, quæ quinque coloribus uti consuevit, Albo, Rubro, Viridi, Violaceo, & Nigro.

2. Albo colore utitur à Vesperis Vigiliae Nativitatis Domini usque ad Octavam Epiphaniæ inclusivè, exceptis festis Martyrum, quæ infra eam veniunt FERIA quinta in Cœna Domini, & Sabbatho sancto in Officio Missæ, & ab illo die usque ad Sabbathum in Vigilia Pentecostes ad Nonam, in officio de Tempore, præterquam in Missa Litaniarum & Rogationum. In festo Sanctæ Trinitatis. In festo corporis Christi. In festo Transfigurationis Domini. In festis Beatae Mariæ Virginis, præterquam in benedictione Candelarum, & Processione quæ fit in festo Purificationis ejusdem. In festis Angelorum. In Nativitate S. Joannis Baptistæ. In principali festo S. Jo-

nis

nis Evangelistæ, quod celebratur infra Octavam Nativitatis Domini. In utraque Cathedra S. Petri. In festo S. Petri ad Vincula. In Conversione S. Pauli. In festo omnium Sanctorum. In festis Confessorum Pontificum, & non Pontificum, & Doctorum. In festis sanctarum Virginum non Martyrum, & nec Virginum nec Martyrum. In Dedicatione & Consecratione Ecclesiæ vel Altaris, ac in Consecratione summi Pontificis, & in Anniversario Creationis & Coronationis ejusdem, & Electionis & Consecrationis Episcopi. Item per Octavas prædictorum Festorum, quæ Octavas habent, quando dicitur Missa de Octava, & in Dominicis infra eas occurrentibus, quando in eis fit Officium de Dominica, præterquam in illis Dominicis, quibus tributus est color violaceus. In Missis Votivis supradictorum festorum, quocunque tempore dicantur: In Missa pro sponso & sponsa.

5. Rubeo colore utitur à Vigilia Pentecostes in Missa usque ad Sabbatum sequens finita Nona & Missa. In festis S. Crucis. In Decollatione S. Joannis Baptistæ. In Natali Apostolorum

C 5

Petri

Petri & Pauli, & in festis aliorum Apostolorum (exceptis, festo Principali S. Joannis Evangelistæ post Nativitatem, & festis Conversionis S. Pauli, & Cathedrae S. Petri, & ejus vinculorum.) In festo S. Joannis ante portam Latinam. In Commemoratione S. Pauli Apostoli. In festis Martyrum, excepto Festo Sanctorum Innocentium, quando non venerit in Dominica: si autem in Dominica venerit, utitur Rubeo: in ejus verò die Octava semper utitur Rubeo, quocunque die occurrat. In festis SS. Virginum Martyrum, & Martyrum non Virginum. Item per Octavas prædictorum festorum quæ Octavas habent, quando sit de Octava, & in Dominicis infra eas Octavas occurrentibus, eodem modo ut dictum est supra de colore Albo. Item in Missis Votivis supradictorum festorum, & in Missa pro eligendo summo Pontifice.

4. Viridicolore utitur ab octava Epiphaniæ usque ad Septuagesimam, & ab Octava Pentecostes usque ad Adventum exclusivè, in Officio de Tempore, excepta Dominica Trinitatis ut supra: ac exceptis Dominicis infra Octavas

Octavas occurrentibus, in quibus color Octavarum servatur: exceptis etiam Vigiliis, & Quatuor temporibus, ut infrà.

6. Violaceo colore utitur à prima Dominica Adventus in primis Vesperis, usque ad Missam Vigilæ Nativitatis Domini, inclusivè: & à Septuagesima usque ad Sabbatum sanctum ante Missam inclusivè, in officio de Tempore: excepta Feria quinta in Cœna Domini, in qua utitur Albo, & feria sexta in Parasceve, in qua utitur Nigro, ut infrà: & benedictione Cerei in Sabbatho sancto, in qua Diaconus illius Præfationem dicens solus utitur Albo, ea autem finita, Violaceo ut prius. Item in Vigilia Pentecostes, ante Missam à prima Prophetia usque ad benedictionem Fontis inclusivè. In Quatuor temporibus, & Vigiliis quæ jejulantur, exceptis Vigilia & Quatuor temporibus Pentecostes. In Missa Litaniarum in die S. Marci Evangelistæ, & Rogationum, & in Processionibus quæ his diebus fiunt. In festo SS. Innocentium, quando non venerit in Dominica. In Benedictione Candelarum, in die Purificationis B. Mariæ, & in Benedictione Cinerum, ac

Palmarum, & ipsa Dominica in Palmis, & in eorundem, ac generaliter in omnibus Processionibus: exceptis Processionibus sanctissimi Sacramenti, & quæ fiunt in diebus solennibus, vel pro gratiarum actione. In Missis de Passione Domini, Pro quacunque necessitate, Pro peccatis, Ad tollendum schisma, Contra Paganos, Tempore belli, Pro pace, Pro vitanda mortalitate, Pro iter agentibus, & pro infirmis.

6. Nigro colore utitur Feria sexta in Parasceve, & in omnibus Officiis & Missis Defunctorum.

DE QUALITATE PARAMENTO- rum.

XIX.

1. In Officio Missæ celebrans semper utitur Planeta super Albam.

2. Si autem sit Episcopus, & solenniter celebret, super Dalmaticam & Tunicellam.

3. Pluviali utitur in Processionibus, & Benedictionibus, quæ fiunt in Altari. Item in Officio Laudum, & Vesperarum, quando solenniter dicuntur. Eodem utitur assistens Celebrans.

bran-

branti in Missa Pontificali Item quando Celebrans post Missam Defunctorum facit in fine Absolutionem.

4. *Cum Celebrans utitur Pluviali, semper deponit Manipulum, & ubi Pluviale haberi non potest, in benedictionibus, quae fiunt in Altari, Celebrans stat sine Planeta cum Alba & Stola.*

5. *Dalmatica & Tunicella utuntur Diaconus & Subdiaconus in Missa solemni, & Processionibus & benedictionibus, quando Sacerdoti ministrant.*

6. *In diebus vero jejuniorum (praterquam in Vigiliis Sanctorum) & in Dominicis & feriis Adventus & Quadragesima, ac in Vigilia Pentecostes ante Missam (exceptis Dominicis Gaudete, etiam ejus Missa infra hebdomadam repetatur, & Dominica Lætare, Vigilia Nativitatis Domini, Sabbato sancto in benedictione Cerei & in Missa, ac Quatuor temporibus Pentecostes) item in benedictione Candellarum & Processione in die Purificationis B. Mariae, & in benedictione Cinerum, ac benedictione Palmarum & Processione: in Cathedralibus & precipuis Ecclesiis utuntur Planetis plicatis ante pectus: quam Planetam Diaconus dimittit cum lecturus est Evangelium, eaque tunc super sinistrum humerum super Stolam*

complicatur: aut ponitur aliud genus Stola latioris in modum Planeta plicata, & facta Communione resumit Planetam, ut prius. Similiter Subdiaconus dimittit eam cum lecturus est Epistolam, quam legit in Alba, & ea finita, osculataque Celebrantis manu Planetam resumit, ut prius.

7. In omnibus autem Ecclesiis praedictis diebus jejuniorum Alba tantum amicti ministrent: Subdiaconus cum Manipulo Diaconus etiam cum Stola ab humero sinistro pendente sub dextra.

DE PRÆPARATIONE ALTARIS,
& ornamentorum ejus.

XX.

Altare in quo sacrosanctum Missæ sacrificium celebrandum est, debet esse lapideum, & ab Episcopo consecratum: vel saltem ara lapidea, similiter ab Episcopo consecrata, in eo inserta, quæ tam ampla sit, ut Hostiam, & majorem partem Calicis capiat. Hoc Altare operiatur tribus mappis, seu robaleis mundis, ab Episcopo vel alio habente potestatem benedictis, superiori saltem oblonga,

ga,
bu
ta
ad
ve
in
ca
qu
tu
co
M
re
ti
pu
la
seu
Su
qu
Al

R
ran
tab
orn

ga, quæ usque ad terram pertingat, duabus aliis brevioribus, vel unica duplicata. Pallio quoque ornetur coloris quoad fieri potest, diei festo vel Officio convenientis. Super Altare collocetur Crux in medio, & candelabra saltem duo cum candelis accensis hinc & inde in utroque ejus latere. Ad Crucis pedem ponatur tabella Secretarum appellata. In cornu Epistolæ cusinus supponendus Missali: & ab eadem parte Epistolæ paratur cereus, ad elevationem Sacramenti accendendus, parva companula, ampullæ vitreæ vini & aquæ, cum pelvicula & manutergio mundo in fenestella, seu in parva mensa ad hæc præparata. Super Altare nihil omninò ponatur, quod ad Missæ sacrificium, vel ipsius Altaris ornamentum non pertineat.

ANNOTATIONES.

Reprehenditur hic consuetudo inepta onerandi Altare parvis ac tenuibus imaginibus, tabellis & crucibus, quibus minuitur decus & ornamentum Altaris potius quam augetur.

In me-

In medio autem necessario ponenda Crux cum Crucifixo, rarò invenitur posita. Non est autem ponenda in Altari alia Crux præter eam, quæ in medio collocari debet, neque ulla monstrantia vacua pro ornamento.

In eodem capite offendunt, qui suum rosarium vel altari imponunt, vel superimpositum Calici aut circa brachium in ingressu gestant, tam Sacerdotes, quàm Ministri.

RITUS SERVANDUS IN celebratione Missæ.

DE PRÆPARATIONE SACER- dotis celebraturi.

I.

1. Sacerdos celebraturus Missam, prævia Confessione sacramentali, quando opus est, & saltem Matutino cum Laudibus absoluto, orationi aliquantum vacet, & Orationes inferius positas pro temporis opportunitate dicat. Deinde accedit ad locum in Sacristia, vel alibi præparatum, ubi paramenta, aliæque ad celebrationem necessaria habentur:

tur:

tur : accipit Missale, perquirat Missam, perlegit, & signacula ordinat ad ea quæ dicturus est. Postea lavat manus, dicens Orationem inferius positam. Deinde præparat Calicem, (qui debet esse vel aureus, vel argenteus, aut saltem habere cuppam argenteam intus inauratam, & simul cum Patena itidem inaurata, ab Episcopo consecratus) super ejus os ponit Purificatorium mundum, & super illud Patenam cum Hostia integra, quam leviter extergit, si opus est, à fragmentis, & eam tegit parva Palla lineæ, tum velo serico : super velo ponit bursam coloris paramentorum, intus habentem Corporale plicatum, quod ex lino tantum esse debet, nec serico vel auro in medio intextum, sed totum album, & ab Episcopo, vel alio habente facultatem, simul cum Palla benedictum.

2. Quibus ita dispositis accedit ad paramenta, quæ non debent esse lacera aut scissa, sed integra & decenter munda, ac pulchra, & ab Episcopo item, vel alio facultatem habente benedicta: ubi calceatus pedibus, & indutus vestibus sibi convenientibus, quarum exterior saltem

saltem talum pedis attingat, induit se, si sit Prælati secularis, supra rocchetum; si sit Prælati regularis, vel alius Sacerdos secularis, supra superpellicium, si commodè haberi possit, alioquin sine eo supra vestes communes, dicens ad singula singulas Orationes inferius positas.

3. Ac primum accipiens Amictum circa extremitates & chordulas osculatur illud in medio, ubi est Crux, & ponit super caput, & mox declinat ad collum, & eo vestium collaria circumregens, ducit chordulas sub brachiis, & circumducens per dorsum, ante pectus reducit & ligat. Tum Alba induitur, caput submittens, deinde manicam dextram brachio dextro, & sinistram sinistro imponens. Albam ipsam corpori adaptat, elevat ante, & à lateribus hinc inde, & Cingulo per ministerium à tergo sibi porrecto, se cingit. Minister elevat Albam supra Cingulum circumcirca, ut honestè dependeat; & tegat vestes: ac ejus fimbrias diligenter aptat, ut ad latitudinem digiti vel circiter supra terram æqualiter fluat. Sacerdos accipit Manipulum, osculatur Crucem in medio, & im-

impo-

imponit brachio sinistro. Deinde ambabus manibus accipiens Stolam, simili modo deosculatur, & imponit medium ejus collo, ac transversando eam ante pectus in modum Crucis, ducit partem à sinistro humero pendentem ad dextram, & partem à dextro humero pendentem ad sinistram. Sicque utramque partem Stolæ, extremitatibus Cinguli hinc inde ipsi Cingulo conjungit.

4. Si celebrans sit Episcopus, non ducit Stolam ante pectus in modum Crucis, sed sinit hinc inde utrasque extremitates pendere: & antequam accipiat Stolam, accipit parvam Crucem pectoralem, quam osculatur, & collo impositam sinit ante pectus Chordulis pendere. Manipulum quoque non accipit ante Stolam, nisi in Missis Defunctorum, sed accipit ad Altare, cum in Confessione dicit, Indulgentiam illumque prius osculatur.

Postremò Sacerdos accipit Planetam.

5. Si sit Episcopus, & solenniter celebret, accipit paramenta & alia ut in Pontificali.

ANNO.

 ANNOTATIONES.

CAveat celebraturus ne Corporali vel Purificatorio utatur immundo.

Et pudendum sane est apud quosdam reperiri Purificatoria & Corporalia fordida vix semel in angaria lavari solita.

Ne patiatur tangi Purificatorium, vel Corporale, vel Pallam, ab eo qui non est saltem Subdiaconus

Dum sacris vestibus induitur, à colloquiis abstineat.

Si Planetæ duo vincula anteriori parte intrinseca adhaereant, ad pectus alliget, ne à tergo indecenter dependeant, quod fieri solet, ubi latior supra est apertura.

Calicem sacculo involutum ne gestet ad Altare, nec ab Altari ad Sacristiam. Neque Substratorium in Bursa Corporalium, sed dictum substratorium, ubi in usu est, antequam Sacerdos celebraturus egrediatur jam in medio Altaris aciculis ita firmatum, & mappæ fimbria, vel Antipendio annexum sit, ut loco suo

dum Sacerdos hinc inde sit, & se subindevertit, non
moveatur.

DE INGRESSU SACERDOTIS AD
Altare.

1. SACERDOS omnibus paramentis indutus, accipit manu sinistra Calicem, ut supra præparatum, quem portat elevatum ante pectus. Bursam manu dexterâ supra Calicem tenens, & facta reverentia Crucis vel imagini illi, quæ in Sacristia erit, capite cooperto accedit ad Altare, ministro cum Missali, & aliis ad celebrandum necessariis (nisi ante fuerit præparata) præcedente, super pelliceam induto. Procedit autem oculis demissis, incessu gravi, erecto corpore. Si verò contigerit eum transire ante Altare majus, capite cooperto faciat ad illud reverentiam si ante locum Sacramenti genuflectat. Si ante Altare ubi celebretur Missa, in qua elevatur, vel tunc ministratur Sacramentum, similiter genuflectat, & detecto capite illud adoret, nec antè surgat, quàm celebrans deposuerit Calicem super Corporale.

2. Cùm pervenerit ad Altare, stans ante illius infimum gradum caput detegit,

git, biretum ministro porrigit, & Altari seu imagini Crucifixi desuper posita profundè inclinat. Si autem in eo sit tabernaculum sanctissimi Sacramenti, genuflectens debitam facit reverentiam. Tunc ascendit ad medium Altaris, ibi ad cornu Evangelii sistit Calicem, extrahit Corporale de Bursa, quod extendit in medio Altaris, & super illud Calicem velo coopertum collocat, Bursam autem ad cornu Evangelii. Si in Altari paramenta accepit hoc idem facit antequam descendat ab Altari ut Missam inchoet.

3. Si est consecraturus plures hostias pro Communione facienda, quæ ob quantitatem super Patena manere non possint, locat eas super Corporale ante Calicem, aut in aliquo Calice vel vase mundo consecrato, & ponit eas retro post Calicem, & alia Patena seu Palla cooperit.

4. Collocato Calice in Altari, accedit ad cornu Epistolæ, Missale super cusino aperit repetit Missam, & signaculo suis locis accomodat. Deinde rediens ad medium Altaris, facta primum Cruci reverentia, vertens se à cornu Episto-

pisto-

pistolæ , descendit post infimum gradum Altaris , ut ibi faciat Confessionem.

5. In Missa solemni Missale apertum super Altare , Calix verò & alia necessaria preparantur in credentia cooperta linteo, antequam Sacerdos veniat ad Altare. Ipse autem procedit cum Diacono, & Subdiacono qui capite cooperito simul cum eo tenent manus iunctas antepectus, Acolythi verò ante eos deferunt candelabra cum candelis accensis, qua deinde collocantur super credentia: & cum pervenerit ad infimum gradum Altaris, ibi medius inter Diaconum à dextris, & Subdiaconum à sinistris, antequam ascendat ad Altare, facit cum ipsis (ut infra) Confessionem.

9. In Missa Pontificali omnia servantur ut in Pontificali & Cereimoniali Romano ordinatur: cuius Pontificalis ordinem Episcopus nunquam pratermittat, quodcumque cum Diacono & Subdiacono paratis celebras.

ANNO:

 ANNOTATIONES.

IN paragr. 1. hujus secundi capituli delinquant, qui in egressu & ingressu salutant quemquam, aut reverenter inferiorem Episcopo proprio, vel cuiquam salutanti respondent.

Pro qua re sciendum est quod Celebrans paratus nemini debeat reverentiam nisi majori. Major autem non est Celebrante Prælatus, quamvis proprius, qui non est Episcopus: nisi sit paratus paramentis sacris; e contra verò Prælato, quamvis proprio & omninò exempto non tamen Episcopo neque parato, major est quivis celebrans paratus.

Major deinde est Celebrante Prælatus Capellam (ut vocant) constituens. Capellam constituere nihil est aliud, quam in loco suæ jurisdictionis indutum, vel Pluviali & mitra, vel saltem cappa Pontificali in sede Pontificali assistere Missæ vel officio solemniter per alium celebratis, & exercere prerogativas Pontificales, id est, benedicere incensum, aquam & Diaconum ante Evangelium: præbere manum deosculandam Diacono & Subdiacono: deosculari textum cantato Evangelio: Solemniter benedicere populo in fine, &c. Nec non honores & reverentias recipere à ministris, & ipsomet Officiatore qui (verbi gratia) Dominicis diebus ad asperionem tenetur porrigere cum osculo

culo

culo manus Aspersorium tali Prælato : à sinistris ipsius facere concessionem, dicendo: *& tibi Pater & te Pater*, & alia hujusmodi. Ministri verò etiam parati tenentur ipsi Prælato facere reverentiam genuflectendo. &c.

Ad hoc autem ut quis Prælatorum constituere possit Capellam, requiritur imprimis Ordo Episcopalis, vel dignitas Cardinalitia; deinde quod sit in loco suæ Jurisdictionis, ne præsens sit suus Metropolitanus, vel Patriarcha, vel Cardinalis, si ipse non sit Cardinalis, vel Legatus sedes Apostolicæ, Tertio requiritur habitus certus puta vel Pluviale & Mitra, vel saltem Cappa Pontificalis. Ita Cæremoniale Episcoporum lib. 2. cap. 9. & alibi.

Errat itaque Celebraturus in egressu, vel celebrata Missa in ingressu faciens reverentiam Prælato non Episcopo nisi sit paratus Pontificalibus.

Deinde errat Celebrans qui Prælato non constituenti Capellam, defert honores & prærogativas supra enumeratas, vel hujusmodi alias.

Errat insuper Celebrans, qui genuflectendo ante Venerabile Sacramentum non patenter expositum denudat caput.

Quique adorans Venerabile Sacramentum elevatum vel patenter expositum, prius denudat caput, quam genuflexerit, prius se erigit quam caput texerit, & manum dexteram calici superimposuerit, exponens se periculo, quo in terram cadere possit Patena vel Bursa.

D

Distin-

Distinctio reverentiarum in Sacris occurrentium.

Quatuor sunt modi faciendi reverentiam videlicet.

1. *Genus dextri usque ad terram flexio.*
2. *Capitis humerorumque profunda incurvatio qua profunda inclinatio dicitur.*
3. *Capitis humerorumque mediocris inclinatio.*
4. *Capitis solius inclinatio.*

Primo modo Celebrans exhibet reverentiam sanctissimo Sacramento semper, & ubique. Et quidem prateriens cum Calice in manu non patenter expositum, caput non detegit ne quid de Calice in terram decidere possit. Exposito autem patenter Sacramento primò omnium genuflectit, postea cum se firmaverit in terra, & non prius, manu remota à Calice detegit caput, adorat Sacramentum capite inclinato: post adorationem, primò omnium tegit caput, postea se perimposita manu dextra Calici, & non prius eriget se.

In Altari eodem modo adoratur Venerabile Sacramentum post consecrationem quotiescunque in Canone notatur.

Item dextrum tantum genuflectit Celebrans usque ad terram, cum in Missa sine Diacono & Subdiacono celebrata dicit. *Et*

Etiam

Etiam
SU-
est.

dens

Sand

est.

G

pitu

in m

dum

Alta

hinc

nem

prior

Et

verer

Ut

ingre

vatu

ritum

ad q

Ce

appai

has r

1.

zies ac

ante e

2.

3.

forte,

Etiam

Et amicus genua, cum profert verba *In nomine JESU* omne genu flectatur. Et verbum caro factum est. Et procidentes adoraverunt eum. Et procidens adoravit eum. Et incarnatus est de Spiritu Sancto ex *MARIA* Virgine: & homo factus est.

Genuflexiones hujusmodi fiant absque strepitu pedum, dextro pede non super sinistrum in modum: Crucis, nec extra supremum gradum posito: corpore alias recto, manibus in Altari non compositis in modum Crucis, sed hinc inde extra Corporale: post Consecrationem verò propter fragmenta ponantur digiti priores juncti super Corporale.

Eodem primo modo Celebrans exhibet reverentiam summo Pontifici.

Utrumque genu flectit Celebrans, cum in ingressu adorat Venerabile Sacramentum elevatum, & dictis verbis, *Expiravit*, vel *emisit Spiritum*, nec non dum in Choro aliquid canitur, ad quod diutius genuflectendum, &c.

Celebrans in Altari, in quo discoopertum apparet Venerabile Sacramentum, observet has regulas.

1. Genuflectat primo modo supradicto toties quoties accedit medium Altaris, & inde recedit, nec non ante & postquam se vertit.

2. Non vertat unquam dorsum Sacramento.

3. Solemniter celebrans etiam cum sedendum sibi forte, tamen caput nunquam tegat.

4. In Altari non accipiat, neque exuat sacramenta.

Dicturus igitur *Dominus vobiscum*. osculetur Altare, & facta genuflectione se vertat non in medio Altaris, sed in cornu Evangelii ubi dicto *Dominus vobiscum* & in medio iterum facta genuflectione eat ad Missale, ibique dicat Orationes aliquantulum versus ad ipsum Venerabile Sacramentum.

Si dicto in eodem cornu Evangelii, *Orate fratres* non perficit circuitum sed per idem latus revertitur ad medium, &c.

Daturus benedictionem dicto *Placeat*, &c. Et osculato Altari dicit, *Benedicat vos omnipotens DEVS*, &c. Genuflectit & vertens se in cornu Evangelii benedicit populo, nec tunc perficitens circuitum, sed per idem latus reversus facta in medio Altaris genuflectione dicit Evangelium sancti Joannis.

Secundo modo utitur Sacerdos celebrans cum Altari majori, Altari in quo celebrat (dum modo in neutro sit Venerabile Sacramentum) Praelato reverentiam exhibet.

Item se inclinat Celebrans hoc secundo modo, dum dicit *Confiteor*, &c. Et donec Miseratur &c. usque ad *Amen*. Dum autem dicit *Deus tu conversus*, &c. usque ad *Aufer à nobis*, &c. inclinat aliquanto remissiùs. Profundè rursus se inclinat dum dicit, *Munda cor meum*, &c. *Iube Domine benedicere*, &c. *Sanctus*, &c. usque ad *Benedictus*, &c. *Agnus DEI*, &c. Et quotiescunque manus iustas super Altare ponit.

Not

Nota quod Diaconus & Subdiaconus parati, Presbytero servientes & quicumque alii Ministri & Caremoniarum, primo modo, id est, genu dextri flexione exhibere debeant reverentiam Cruci posite in altari majori, & ad quod sit Officium, etiam si in eo Altari non sit Venerabile Sacramentum, & Prælato: nec non regulariter eundem primum modum adhibere, quando & ubicunque Sacerdos cui ministrant, hunc secundum modum adhibet. Quo secundo modo utitur dicti ministri erga ipsum Sacerdotem Officiatorem.

Durante Missa solemnè à presbytero celebrata in quocunque Altari, etiam in quo non est positum Venerabile Sacramentum, Diaconus & Subdiaconus regulariter genuflectere, debent, ut supra, quoties à loco suo proprio discedunt, & eò revertuntur, quoties ante Crucem transeunt, nec non à Consecratione usque ad summptionem, quoties ad latus Celebrantis accedunt: & inde recedunt.

Diaconus & Subdiaconus ministrantes Episcopo celebranti, flectunt quidem erga Altare seu Crucem ut supra erga Prælatum vero, seu ipsum Celebrantem adhibent hunc secundum modum.

In majoribus quoque Ecclesiis, qui non sunt Canonici genuflectunt coram Altari, &c.

& Prælato, &c. Canonici verò tenent secundum modum.

D 3

Tertio

Tertio modo.

CAput humeris que mediocriter inclinans, & quidem versus Crucem quietiescumque à medio discedit Altaris, eò accedit: dum profert nomen JESU, Versus *Gloria Patri & Filio, & Spiritui Sancto*, usque ad Verbum, *Sicut erat exclusivè Verba, Gloria in excelsis Deo, Adoramus te. Gratias agimus tibi: Suscipe deprecationem nostram: Quicum Patre & Filio simul adoratur: Gratias agamus Domino Deo nostro.*

Caveat autem Celebrans, ne dum prædicit vel similia verba profert genu unum vel alterumque ullo modo curvet, quod & in secundo modo supra assignato cavendum.

4. Modo solum inclinatur caput, nec semper versus Crucem, sed eò versus ubicumque tulerit, cum profert nomina, *MARIÆ*, Sancti cujus Festum celebratur, *Papæ* &c.

In reverentiis faciendis non est respicienda dignitas ejus, cui prius vel posterius fiant, sed commoditas gradientis: v. g. si prius præterit undus sit Episcopus quam Venerabile Sacramentum, prius fit reverentia Episcopo Neque (ut quidam putare videntur) quoties Altar fit reverentia, toties etiam Prælato vel sanctissimo Sacramento facienda est, sed tantum in initio cum primo acceditur, in fine cum receditur, & cum proximè transitur.

Contra paragr. 2. faciunt qui Calicem eodem modo quo eum à Sacristia tulerunt, in medio

collocant, non explicantes Corporale usque ad Offertorium, neque velo anteriorem partem Calicis cooperientes.

Ingrediens Sacerdos ad celebrandam Missam solemnem, cum non gestet Calicem, ad quamvis reverentiam cuiusvis faciendam denudat caput.

Calicem autem ad Altare non ferat Subdiaconus, sed in Credentia jam sic sit positus ut velo à parte ante totaliter cooperiatur, Bursa superposita.

In dicta Credentia nulla ponatur sacra imago, neque Crux neque luminaria alia præter ea quæ ab Acolythis feruntur, nec quicquam aliud, nisi ante Calicem velum sericum pro Subdiacono, in latere sinistro liber: Evangelii & Epistolæ, in latere dextro urceoli cum manu tergio.

Acolyths non exeant cooperti, Ceroferarius à dextris manu sua dextra summitatem, sinistra verò infimam partem candelabri teneat. Qui à sinistris est è contra manu sinistra summam, dextra verò infimam partem teneat sui candelabri. Omnes Acolyths cum Ceroferariis quamprimum ad Altare venerint, & cum Celebrante reverentiam fecerint, ad latera seu latus Altaris recedant, Ceroferarii depositis in extremitatibus Credentiæ candelabris, stabunt vel genuflectent, &c. propè dictam

Credentiam, tanquam in loco proprio.

In Missa privata.

Calix ponitur à latere Evangelii non ob mysterium aliquod, sed ad commoditatem, quia liber est à parte Epistolæ.

Dum Sacerdos explicat Corporale in medio Altaris, videat ne illud ex Altari promineat, sed ora Corporalis oram Altaris tangat, eo fine, ut manus, quæ ante consecrationem tenentur extra Corporale, post consecrationem intra Corporale contineantur commodius.

Collocato Calice in Altaris medio, antequam accedat ad librum aperiendum, laudabiliter fit reverentia Cruci cum capitis inclinatione.

Apertio Missalis ad Sacerdotem spectat in Missis privatis, non ad ministrum; ideoque quamvis minister aperuerit librum (quod fieri non debet) Sacerdos ad librum accedere debet.

Vejum Calicis tam initio quàm in fine Missæ post Communionem, ita aptandum est, ut in anteriori parte lateat totus Calix.

Bursa Corporalis non est collocanda post Calicem in medio Altaris, aut in cornu Epistolæ, sed juxta Rubricam, ad cornu Evangelii eadem collocari debet.

Sacerdos collocato ritè calice super Corporale, & Missali disposito stans in medio Altaris paulisper suam ad Deum elevare potest mentem, suamque renovare intentionem, ac de novo de novo æterno Patri hoc offerre sacrificium, in unione immensè illius amoris, quo
uni.

unigenitus ejus Filius semetipsum obtulit in ara Crucis; non verò dicere debet aliquas orationes veluti, *Aktiones nostras quasumus Domine, &c. Veni Sancte Spiritus*, aut alias preces.

Sacerdos inchoaturus Missam, antequam descendat ab Altari, prius facit Cruci reverentiam cum capitis profunda inclinatione, tum vertit se à cornu Epistolæ, juxta motum naturalem, hoc est, sinistro latere Altaris ad dextrum, sed aliquantulum retrahit se ad cornu Evangelii ne directè descendendo terga vertat Cruci, vel Tabernaculo.

Si in Altari plures sint gradus quam tres, tunc non omnes descendit, sed tantum primum ordinem graduum si sint per ordines distincti, vel supra secundum aut tertium sistit; quod si nullus adsit gradus, prout in Oratoriis privatis, & in angustiis locis quandoque solet contingere, tunc convertens se à cornu Epistolæ, per aliquot passus ab Altari remotus, facit Confessionem, ita ut inter ipsum & Altare congrua sit distantia.

DE PRINCIPIO MISSÆ ET CONFES- sione faciendâ.

III.

I. SACERDOS cùm primum descenderit ad infimum gradum Altaris, convertit se ad ipsum Altare, ubi stans in medio, junctis manibus ante pectus, ex-

D 5

ten-

tensis & junctis pariter digitis, & pollice dextro super sinistrum posito in modum Crucis, (quod semper servatur, quando junguntur manus, præterquam post consecrationem) derecto capite, facta prius Cruci vel Altari profunda reverentia, vel si in eo sit tabernaculum sanctissimi Sacramenti, facta genuflexione, erectus incipit Missam.

2. Si celebraturus sit coram summo Pontifice, sistit in infimo gradu Altaris à cornu Evangelii ante ipsum Pontificem, ubi genuflexus exspectat. Accepta benedictione erigit se, & stans aliquantum versus ad Altare incipit Missam Si autem sit coram Cardinale, Legato sedis Apostolica, puta Patriarcha, Archiepiscopo, & Episcopo in eorum residentia, vel loco jurisdictionis, stans in infimo gradu à cornu Evangelii, ut supra exspectat: dato signo facit profundam reverentiam Pralato, & versus ad Altare incipit Missam.

3. Si autem solemniter celebrat coram summo Pontifice, aut alio ex Pralatis prædictis in Ecclesiis eorum jurisdictionis, stans à sinistris Pralati facit cum eo Confessionem, & alia servat, ut in Pontificali & Ceremoniali Romano ordinatur.

4. Stans

4. Stans igitur Celebrans ante infimum gradum Altaris, ut supra, producens manu dextra à fronte ad pectus signum Crucis, dicit intelligibili voce: *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, Amen.* Et postquam id dixerit, non debet advertere quemcunque in alio Altari celebrantem etiam Sacramentum elevet, sed continuatè proseguat Missam suam usque ad finem: quod item observatur in Missa solemni, & simul etiam à Ministris.

5. Cùm seipsum signat, semper sinistram ponit infra pectus, in aliis benedictionibus cùm est ad Altare, & benedicit oblata vel aliquid aliud, ponit eam super Altare, nisi aliter notetur. Seipsum benedicens vertit ad se palmam manus dextræ, & omnibus illius digitis junctis & extensis, à fronte ad pectus, & ab humero sinistro ad dextrum, signum Crucis format. Si verò alios, vel rem aliquam benedicit parvum digitum vertit ei cui benedicit, ac benedicendo rotam manum dextram extendit, omnibus illius digitis pariter junctis & extensis: quod in omni benedictione observatur.

6. Postquam dixerit, *In nomine Patris,*
 &c. Ut supra jungens iterum manus ante
 pectus, pronunciat clara voce Anti-
 phonam. *Introibo ad Altare DEI.* Minister
 retro post eum ad sinistram genuflexus,
 & in Missa solemni ministri hinc inde
 stantes prosequuntur, *Ad Deum qui lati-
 ficat iuventutem meam.* Deinde Sacerdos
 eodem modo stans incipit, & prosequi-
 tur cum Ministro, vel ministris alterna-
 tim Psalmum, *Iudica me Deus* usque ad fi-
 nem, cum *Gloria Patri* Quo finito repetit
 Antiphonam, *Introibo*, cum Ministris, ut
 supra. Qui Psalmus nunquam præter-
 mittitur, nisi in Missis Defunctorum, &
 in Missis de tempore à Dominica Pas-
 sionis inclusivè usque ad Sabbatum san-
 ctum exclusivè: in quibus semel tantum
 dicta Antiphona *Introibo*, cum Ministris
 ut supra, Sacerdos statim subjungit
 Vers. *Adjutorium nostrum,* &c. ut infra.
 Cum in fine Psalmi dicit, *Gloria Patri,*
 &c. caput Cruci inclinat.

7. Repetita Antiphona, *Introibo*, dex-
 tra manu producens signum Crucis à
 fronte ad pectus, dicit Vers. *Adjutorium*
nostrum in nomine Domini. Resp. *Qui fecit*
calum & terram. Deinde Altari se pro-
 sua

funde inclinans, junctis manibus dicit, *Confiteor DEO*, ut in Ordine Missæ: & profequitur eodem modo stans inclinatus, donec à Ministro vel Ministris dictum sit, *Misereatur*, Cùm incipitur à Ministris *Confiteor*, se erigit. Cùm dicit *mea culpa*, ter pectus dextra manu percutit, sinistra infra pectus posita.

8. Si est coram Pontifice Cardinali, Legato sedis Apostolica, vel Patriarcha, Archiepiscopo & Episcopo in eorum Provincia, civitate vel Diœcesi constitutis, ubi dicit vobis fratres dicat, tibi Pater, similiter in fine, ubi dicat vos Fratres, dicat, te, Pater, quod dicens summo Pontifici genuflectit, aliis Prælatiis profundè se inclinat.

9. Cùm Minister, & qui intersunt (etiam si ibi fuerit summus Pontifex) respondent *Confiteor*, dicant, tibi Pater, & te, Pater, aliquantum conversi ad Celebrantem.

10. Facta à circumstantibus Confessione, Celebrans stans responder, *Misereatur vestri, &c.* Deinde producens manu dextra à fronte ad pectus signum Crucis dicit: *Indulgentiam, &c.* Et si est Episcopus accipit manipulum, osculando illum in medio. Et stans inclinatus

junctis manibus prosequitur, *DEVS, tu
conversus*, & quæ sequuntur in Ordine
Missæ, clara voce usque ad Orationem,
Aufer à nobis, &c. Et cum dicit, *Oremus*,
extendit & jungit manus.

11. *Et tunc si coram summo Pontifice, aut
aliis Prælati, ut supra, celebret, facta summo
Pontifici genuflexione, aliis Prælati profunda
reverentia, accedit ad medium Altaris ante
infirmum gradum, & ibi incipit secretò, Aufer
à nobis, ut in Ordine Missæ.*

ANNOTATIO.

Solus minister interfit, non dicat, & tibi,
Frater, & te Frater: Sed semper: & vobis, *Fra-
tres, & vos Fratres*. Non inclinet se dum hæc
verba dicit, versus Ministrum, nec versus po-
pulum.

ANNOTATIONES.

IN paragr. 1. offendunt, qui ad initium Mis-
sæ facta Venerabili Sacramento in Altari
existenti reverenti genuflexionis, reveren-
tiam quoque exhibent Cruci: Et quando
non est Venerabile Sacramentum in Altari,
sed

sed ad latus, facere volentes Cruci reverentiam, prius erga Venerabile Sacramentum in latere positum genuflectunt, ut ordinem servent dignitatis. Sufficit enim una reverentia vel nimirum genuflexio, si Venerabile Sacramentum in Altari quovis modo sit positum, vel profunda capitis humerorumque incurvatio, versus Crucem, si Venerabile Sacramentum non sit in Altari. Neque tunc ulla debetur reverentia sanctissimo Sacramento ad latus etiam propè Altare situato, ut supra diximus.

Si privatim celebret coram Prælato, &c ubi primum descenderit ad infimum gradum, nulla prorsus facta reverentia Altari, nec Venerabili Sacramento non patenter exposito, immediatè conversus ad ipsum Prælatum in infimo gradu in cornu Evangelii petit licentiam inchoandi, & annuente Prælato capitis nutu, facit illi reverentiam, ut supra; & reversus ad Altare, facta tunc primum eidem Altari seu Cruci vel Venerabili Sacramento (si sit positum in Altari, aliàs non, nec iterum Prælato ad servandum ordinem dignitatis) debita reverentia inchoat Missam: ut supra in paragr. 1. non vertens dorsum Prælato, nec Altari: sed semiverfus ad Altare & Prælatum simul perficit Confessionem, usque ad *Aufer à nobis, &c.* reliqua ut supra, paragr. II.

Dicat omnia fideliter & formaliter, ut in
Missam

Missali, nihil addendo, nihil demendo, nihil immutando, verbi gratia, ubi habet Missale: *In nomine Patris &c.* non dicat: *In nomine Dei Patris, &c. Beata MARIÆ, non Beatissima MARIÆ; & dimissis peccatis vestris, &c.* non & *dimissis omnibus peccatis vestris, &c.* In Confessione post illud, *Petro & Paulo*: Item post illud, *Petrum & Paulum*, nominari non potest principalis Patronus alicujus loci, Ecclesiæ, vel Religionis, &c. nisi cum privilegio sedis Apostolicæ speciali.

Manus ante pectus ita junctas teneat, ut summitas digitorum non tabulam Altaris, sed faciem sui ipsius respiciat, quod ambulando quoque hinc inde semper observat sacris vestibus indutus.

Signans se signo Crucis producat Crucem magnam, sic dispensans verba ad singulos sui contactus: tangens videlicet frontem dicendo, *In nomine Patris*: pectus, & *Filii*: humerum sinistrum: & *Spiritus*, humerum dextrum, *Sancti*, jungens manus, *Amen*. Sed caveat ne unquam in fine hujusmodi signationis suæ digitum vel manum osculetur.

Dum se ipsum dextra signat vel pectus percutit, sinistram apertam ne teneat sed (ut supra docetur) infra pectus extensam ponat. Caveat à percussione vehementi. Extendens, levans, & jungens manus, altitudinem mentis ne superet.

Nota quod in toto hoc libello passim, nomine Prælati, &c. non debeat intelligi alius prætereos, qui supra paragr. 2. enumerantur.

DE INTROITV, KYRIE ELEISON,
& Gloria in excelsis.

IV.

I. **D**UM dicit, *Aufer à nobis, &c.* Celebrans junctis manibus ascendit ad medium Altaris & ibi inclinatus, manibusque item junctis super eo positis, ita ut digiti parvi dumtaxat frontem seu medium anterioris partis tabulæ sedimenti mensæ Altaris tangant, residuo manuum inter Altare & se retento pollice dextro super sinistrum in modum Crucis posito (quæ omnia semper observantur, cum manus junctæ super Altare ponuntur) secretò dicit, *Oremus te Domine, &c.* & cum dicit, *Quorum reliquie hic sunt*, osculatur Altare in medio manibus extensis æqualiter hinc inde super eo positis: quod semper servatur quando osculatur Altare; sed post Consecrationem pollices ab indicibus non disjunguntur: In omni etiam de osculatione siue Altaris, siue Libri, siue alterius rei, non producitur signum Crucis pollice vel manu super id quod osculandum est.

2. Oscu-

2. Osculato Altari accedit ad cornu
ejus sinistrum, id est, Epistolæ, ubi stans
versus Altare, & producens à fronte ad
pectus signum Crucis, incipit intelli-
gibili voce, *Introitum* Missæ, & prosequi-
tur junctis manibus. Cùm dicit. *Gloria*
Patri, tenens junctas manus, caput incli-
nat versus Crucem, Cùm repetit *Introitum*,
non signat se ut prius: & eo repeti-
to, junctis manibus ante pectus accedit
ad medium Altaris, ubi stans versus il-
lud similiter manibus junctis, dicit ea-
dem voce ter *Kyrie eleison*, ter *Christe elei-
son*, & iterum ter *Kyrie eleison*, alternatim
cum ministro. Si minister, vel qui inter-
sunt, Celebranti non respondeant, ipse
solus novies dicit.

3. Dicto ultimo, *Kyrie eleison*, Sacer-
dos stans in medio Altaris, & manus ex-
tendens, elevansque usque ad humeros,
(quod in omni manuum elevatione ob-
servatur) voce prædicta incipit, si di-
cendum sit, *Gloria in excelsis*, cùm dicit
DEO, jungens manus, caput Cruci incli-
nat: quo erecto, stans junctis manibus
ante pectus, prosequitur usque ad finem.
cùm dicit, *Adoramus te, Gratias agimus ti-
bi,* &c.

bi, &c.

bi, & Iesu Christe, Suscipe deprecationem nostram, & iterum, Iesu Christe, caput Crucis inclinat Cum dicit in fine, cum Sancto Spiritu, seipsum à fronte ad pectus signat, interim absolvens, In gloria Dei Patris. Amen.

4. In Missa solemni Sacerdos facta Confessione ascendit cum Ministris ad medium Altaris: ubi dicto, Oramus te Domine, & osculato Altari ponit incensum in thuribulum, ministrante Diacono naviculam, & Thurifario thuribulum. Diaconus parum inclinatus versus Celebrantem, dicit, Benedicite, Patres reverende: & osculatur cochlear & manum Celebrantis ante & post Celebrans ter incensum ponit in thuribulum, dicens interim: Ab illo benedicaris, & deposito cochleari producens manu dextra signum Crucis super thus in thuribulo, illud benedicit. Postea Diaconus dimissa navicula, accipit thuribulum & dat Celebranti, osculata prius catenularum summitate, & manu illius dextera. Qui facta Crucis profunda reverentia eam ter incensat, nihil dicens: & facta iterum Crucis reverentia, incensat Altare, ter ducens thuribulum aequali distantia, prout distribuuntur candelabra, à medio ejus usque ad cornu

Episto-

Epistola: ubi demissa manu, thurificat illius postremam partem inferiorem, mox superiorem, bis ducto thuribulo, & conversus ad Altare elevans manum, incensat ejus planitiem, seu mensam in parte anteriori, ter ducens thuribulum usque ad medium: ubi facta Cruci reverentia procedendo thurificat aliud latus Altaris triplici ductu usque ad cornu Evangelii: & par iter incensata inferiori, & superiori parte ipsius cornu Evangelii duplici ductu adhuc stans ibidem elevat thuribulum & ter incensat superiorem tabula partem versus medium Altaris, ut fecit in cornu Epistola: deinde manu aliquantum demissa, incensat anteriorem ejus partem seu frontem, ter ducens thuribulum, dum procedit à cornu Evangelii usque ad medium Altaris: & facta Cruci reverentia, incensat similiter triplici ductu reliquam partem anteriorem usque ad cornu Epistola: ubi reddito thuribulo ipsi Diacono, ab eo ipse solus incensatur

5. Si verò in Altari fuerint reliquia, seu imagines Sanctorum, incensata Cruce, & facta ei reverentia antequam discedat à medio Altaris, primum incensat eas, quae à dextris sunt, id est, à parte Evangelii propè Cruceem, bis ducens thuribulum, & iterum facta Cruci reverentia, similiter incensat bis alias, quae sunt

sunt à sinistris; hoc est, à parte Epistola: deinde prosequitur incensationem Altaris, ut supra ter ducens thuribulum in unoquoque latere, etiam si in eo essent plures reliquie, vel imagines, seu etiam plura vel pauciora candelabra.

6. Si in Altari fuerit tabernaculum sanctissimi Sacramenti, accepto thuribulo antequam incipiat incensationem, genuflectit; quod item facit quotiescunque transit ante medium Altaris.

7. Diaconus & Subdiaconus hinc inde assistunt Celebranti dum incensat, & cum transeunt ante Crucem, semper genuflectunt. Deinde Celebrans, Diacono à dextris ejus, Subdiacono à dextris Diaconi stantibus in cornu Epistola legit Introitum, & Kyrie eleison, Cum verò intonat hymnum, Gloria in excelsis Deo, Diaconus & Subdiaconus, unus post alium, stant à tergo Celebrantis: postea ascendunt ad Altare, & hinc inde, Diaconus à dextris, Subdiaconus à sinistris, cum Celebrante hymnum submissa voce prosequuntur usque ad finem. Quod etiam servatur cum dicitur, Credo, & cum dicitur, Dominus vobiscum, Oratio, Præfatio, & Pater noster, Diaconus & Subdiaconus stans unus post alterum à tergo Celebrantis.

ANNO:

 ANNOTATIONES.

In 1. paragr. delinquunt superimponentes Altari vel etiam ipsi Corporali totaliter manus junctas, cum secundum dictam Rubricam digiti parvi supra mensam seu tabulam Altaris non sint ponendi, sed summitates digitorum annularum tantum.

Deinde in eodem offendunt §. qui osculari volentes Altare vel librum, vel aliam rem, prius manu crucem formant super Altare, librum vel rem illam.

In 2. paragr. delinquunt qui Introitum & reliqua in cornu Epistolæ dicenda, stantes in ipso medio Altaris dicunt, vel versa facie ad angulum dicti cornu.

Standum est autem unum passum procerum à medio Altaris, versa facie, directè versustabulam Altaris.

In Missa solenni dum thurificatur Altare, ab Acolytha teneatur extra Altare Missale cum pulvinari seu pulpito.

Celebrans non canat *Gloria in excelsis*, alio modo ab illis in Missali, vel tabella Secretaria notatis.

DE ORATIONE.

V.

I. Dicto hymno, *Gloria in excelsis*, vel si non sit dicendus, eo omisso, Celebrans osculatur Altare in medio, manibus hinc inde super eo, ut supra, extensis, tum illis ante pectus junctis, & demissis ad terram oculis, vertit se à sinistro latere ad dextrum versus populum, hoc est, per eam partem quæ respicit cornu Epistolæ, & extendens ac jungens manus ante pectus, ut prius, dicit voce prædicta, *Dominus vobiscum*, vel si sit Episcopus, *Pax vobis*, (quod dicitur tantum hoc loco, quando dictus est hymnus, *Gloria in excelsis*.) R. *Et cum spiritu tuo*, & junctis ut prius manibus revertitur per eandem viam ad librum, ubi eas extendens & jungens ante pectus, caputque Crucis inclinans, dicit, *Oremus*, tum extendit manus ante pectus, ita ut palma unius manus respiciat alteram, & digitis simul junctis, quorum summitas humerorum altitudinem distantiamque non excedat, quod

quod in omni extensione manuum ante pectus servatur. Stans autem, ut supra, extensis manibus, dicit *Orationem*. Cùm dicit, *Per Dominum nostrum*, jungit manus, easque junctas tenet, usque ad finem. Si aliter concluditur Oratio, *Qui tecum*, vel, *Qui vivis*, cùm dicit, *in unitate* jungit manus.

2. Cùm nominatur nomen JESUS, caput versus Crucem inclinat: quod etiam facit cùm nominatur in Epistola. Et similiter ubicunq; nominatur nomen B. MARIÆ, vel Sanctorum, de quibus dicitur Missa, vel fit commemoratio, item in Oratione pro Papa, quando nominatur, semper caput inclinat, non tamen versus Crucem. Si plures Orationes sunt dicendæ, idem in eis, in voce, in extensione manuum & capitis inclinatione, quod supra dictum est, observatur.

3. Si Altare sit ad Orientem versus populum, Celebrans versa facie ad populum, non vertit humeros ad Altare cùm dicturus est, *Dominus vobiscum*, *Orate fratres*, *Ite Missa est*, vel daturus benedictionem: sed osculato Altari in medio, ibi expansis & junctis manibus, ut supra,

pra,

pra, salutat populum, & dat benedictionem.

4. In Quatuor temporibus, vel alias quando dicendæ sunt plures Orationes cum Prophetijs, dicto *Kyrie eleison*, in medio Altaris, revertitur ad cornu Epistolæ, ubi stans ante librum extensis & junctis ante pectus manibus, & caput Cruci inclinans dicit, *Oremus, Flectamus genua*, & illico manibus super Altare extensis, ut seipsum ad Altare sustineat, genuflectit, & sine mora surgens, eadem voce ministro respondente *Levate*, manibus extensis dicit *Orationem*, ut supra, & in Conclusionem eas jungit. Dum autem legit Prophetias, tenet manus super librum vel Altare positas, ut mox dicetur de Epistola.

5. In Missa solemni cum dicitur, *Domine vobiscum*, & Oratio, Diaconus & Subdiaconus, stant retro post Celebrantem. *Flectamus genua*, dicitur à Diacono, à Subdiacono verò *Levate*, illo primùm genuflectente, hoc primùm surgente; Celebrans verò non genuflectit.

E

ANNOTÆ

ANNOTATIONES.

Circa r. 6. dicturus *Dominus vobiscum*, non se signet signo Crucis, neque dicat verbum *Domine exaudi &c.* vertat se totaliter ad populum; non nimium, sed paululum disiungendo & statim coniungendo manus; Caveat ne se inclinet unquam versus populum, neque dorso inniratur altari.

Cum dicto *Dominus vobiscum*, dicenda est oratio in cornu Epistolæ pede sinistro procedens proferat passum versus idem cornu; non autem ad medium Altaris redeat, ut ibi *Oramus* dicat.

Caveat ne unquam alterutram tantum manum teneat apertam vel elevatam; exempli gratia, durante Oratione folium dextra vertendum sit, sinistram interim super librum ponat.

Notandum est in Missa solenni errare eos, qui primam collectam canunt quidem in tono festivo, reliquas verò commemorationes si sint de simplici vel feria, canant in tono feriali. Debent autem cani in festis duplicibus, Dominicis, & festis semiduplicibus æqualiter omnes orationes & commemorationes, de

quocunque etiam festo simplici;
& feria, in eodem tono
festivo.

DE EPISTOLA, GRADUALI, & alijs usque ad Offer-
torium.

VI:

1. Dictis Orationibus, Celebrans positus super librum, vel super Altare manibus, ita ut palmæ librum tangant, vel (ut placuerit) librum tenens, legit Epistolam intelligibili voce, & respondetur à Ministro, *Deo gratias*. Et similiter stans eodem modo, prosequitur *Graduale, Alleluia, & Tractatum ac Sequentiam*, si dicenda sint. Quibus dictis Sacerdos, si privatim celebret, ipsemet, seu Minister portat librum Missalis ad alteram partem Altaris in cornu Evangelii, & dum transit ante medium Altaris, caput cruci inclinatur, & Missale sic locat, ut posterior pars libri respiciat ipsum cornu Altaris, & non ad parietem, sive ad partem eius contra se directam.

2. Locato Missali in Altari, Celebrans redit ad medium Altaris, ibique stans iunctis manibus ante pectus, levatisque ad Deum oculis, & statim demissis, tū profunde

fundè inclinatus, dicit secretò, *Mundus
cor meum, & lube Domine benedicere. Do-
minus sit in corde meo*, ut in Ordinario.
Quibus dictis vadit ad librum Missalis,
ubi stans versus illum junctis manibus
ante pectus, dicit intelligibili voce, *Do-
minus vobiscum, Et cum spiritu tuo*. Deinde
pollice dextræ manus signo Crucis sig-
nat primò librum super principio Evan-
gelij quod est lecturus, postea seipsum
in fronte, ore, & pectore, dicens: *Se-
quentia vel Initium sancti Evangelij &c. R.
Gloria tibi Domine*. Tum junctis iterum
manibus ante pectus, stans ut supra,
prosequitur Evangelium usq; ad finem.
Quo finito, minister stans in cornu Epi-
stolæ post infimum gradum Altaris, res-
ponder, *Laus tibi Christe, & Sacerdos*
elevans parumper librum osculatur
principium Evangelii, dicens: *Per
Evangelica dicta &c.* præterquam in Mis-
sis Defunctorum, & nisi celebret coram
summo Pontifice, Cardinali, & Lega-
to Sedis Apostolicæ, vel Patriarcha,
Archiepiscopo, & Episcopo in eorum
residentiis, quo casu defertur cuilibet
prædictorum osculandus liber, & Cele-
brans tunc non osculatur illum, nec di-
cis.

tit, *Per Evangelica dicta.* Cum autem nominatur JESUS, caput versus librum inclinat; & eodem modo versus librum genuflectit, cum in Evangelio est genuflectendum.

3. Dicto Evangelio stans in medio Altaris versus Crucem, elevans & extendens manus, incipit (si dicendum sit) *Credo*, cum dicit, *in unum Deum*, jungit manus, & caput Cruci inclinat: quo erecto, stans ibidem junctis ante pedes manibus, ut prius, prosequitur usque ad finem. Cum dicit, **JESUM CHRIS-
TUM**, caput Cruci inclinat. Cum dicit, *Et incarnatus est*, inclusive, genuflectit. Cum dicit, *simul adoratur*, caput Cruci inclinat. Cum dicit, *Et iterum venturi seculi, Amen*: producit sibi manu dextrâ signum Crucis à fronte ad pedes.

4. In Missa solemnè Subdiaconus circa finem ultima Orationis accipit amababus manibus librum Epistolarum, deferens illum supra pedes, & facta Altari genuflexione in medio, vadit ad partem Epistola contra Altare, & cantat Epistolam, quam etiam Celebrans interim submissa voce legit, assistente sibi Diacono à dextris, & iterum: Graduale, Tractum &c.

usque ad Munda cor meum. Epistola cantata Subdiaconus facit iterum genuflexionem Altari in medio, ac credit ad Celebrantem, & genuflectens osculatur eius manum, & ab eo benedicitur, praterquam in Missis Defunctorum.

5. Postea idem Subdiaconus accipit Missale Celebrantis, defert ad cornu Evangelij in Altare, & ibi ministrat Celebranti: qui submissa voce dicto, Munda cor meum &c. in medio Altaris, & deinde lecto Evangelio, quod in fine non osculatur, delato etiam per Diaconum libro Evangeliorum ad Altare, imponit incensum in thuribulum, Postea Diaconus genuflexus ante Altare dicit, Munda cor meum, & accipiens librum Evangeliorum de Altari, petit benedictionem à Celebrante similiter genuflexus in superiore gradu Altaris: & osculata illius manu, precedentibus Thuriferariis & duobus Acolythis cum candelabris accensis de credentia sumptis, vadit cum Subdiacono à sinistris ad locum Evangelij contra Altare versus populum, ubi Subdiacono librum tenente in medio inter duos Acolythis tenentes candelabra accensa, dicit Dominus vobiscum, in vestris manibus. Cum dicit, Sequentia &c. signat librum in principio Evangelij, frontem, os, & pectus: postea ter librum incensat, hoc est

in medio, à dextris & à sinistris, & prosequitur Evangelium iunctis manibus. Interim Celebrans post datam Diacono benedictionem, retrahens se ad cornu Epistola, ibi stat iunctis manibus. Et cum Diaconus dicit, Sequentia sancti Evangelij, Sacerdos etiam signat se, & cum nominatur Iesus, caput inclinat versus Altare. Finito Evangelio Sacerdos osculatur librum, à Subdiacono sibi delatum dicens: Per Evangelica dicta, &c. & à Diacono ter incensatur. Si sit coram Pralato in sua residentia, liber defertur ad Pralatum, ut supra, & ille incensatur, ut in Pontificali. Postea stans in medio Altaris versus ad Crissem, incipit, si dicendum sit, Credo, stantibus post eum Diacono & Subdiacono: deinde ad Altare accedentibus, & cum eo prosequentibus, ut dictum est ad Gloria in excelsis.

6. Si autem sit predicandum, Concionator finito Evangelio predicet, & sermone sive concione expleta, dicatur Credo, vel si non sit dicendum, cantetur Offertorium.

7. Cum vero in Symbolo cantatum fuerit Et incarnatus est, Diaconus accepta Bursa de Credentia, amababus manibus eam deferat elevatam cum solitis reverentiis ad medium Altaris, in quo explicat Corporale, & revertitur ad Celebrantem. Cum non dicitur Cre-

do, Subdiaconus desert Bursam simul cum Calice, ut infra dicitur.

3. Si quandoque Celebrans cantat Missam sine Diacono, & Subdiacono: Epistolam cantat in loco consueto aliquis Lector super pelt eo indutus, qui in fine non osculatur manum Celebrantis: Evangelium: autem cantat ipse Celebrans ad cornu Evangelij, qui & in fine Missa cantat, Ite Missa est, vel Benedicimus Domino, aut Requiescant in pace pro temporis diversitate.

ANNOTATIO.

V Lectorus Evangelium dicto: Dominus sit in corde meo, &c non se signet, neque dicat: In nomine Patris, & Filii, &c.

Ad verba *Sequentia*, vel *Initium sancti Evangelij*, &c signet se, non una sola Cruce magna a fronte, ad pectus ducta, sed tribus parvis in fronte, ore, & pectore, Dum se signat, ad verba illa *Gloria tibi Domine*, non se vertat neque inclinat versus Crucem, sed librum respiciat erectus.

Non legat Evangelium in medio Altaris, sed minimum procero passu à medio versus cornu Evangelij prolato.

Stet rectus versus librum, brachijs seu manibus non innitendo Altari, vel libro. Cum durat.

durante quocunque Evangelio flectendum vel inclinandum fuerit, id nunquam fiat versus Crucem vel Venerabile Sacramentum, sed semper versus librum.

Ad verba, *Et incarnatus est, &c.* non utrumque, sed dextrum tantum genuflectat.

In fine Evangelii absque ulla Crucis productione osculetur librum; quem mox, unâ cum pulvinari vel pulpito à cornu Evangelii ad medium Altaris trahit.

In *Missâ solenni* Subdiaconus non patiatur sibi ferri librum Epistolarum ad Altare, sed ipse accipiat eum in credentia.

Dum celebrans legit Evangelium, ipse Subdiaconus stet à sinistris Diaconi in eodem gradu.

Lecto privatim Evangelio, Celebrans non osculetur librum.

Lecto per Celebrantem Evangelio, Diaconus accipit librum Evangeliorum in credentia, quem ante pectus delatum ponit in Altari in cornu Epistolæ; Ministrat incensum Celebranti; Genuflexus in supremo gradu dicit. *Munda cor meum, &c.* Genuflectente Diacono ad benedictionem. Subdiaconus quoque & Acolythi cum cæteris Comministris genuflectunt.

Si Prælatus, &c. interfuit Sacrificio, Diaconus delato libro ad Altare, osculatur manum ipsius Prælati, &c. Cui non ipse Diaconus, sed Cæremoniarius, vel Assistens ministrat vigulam incensi. Postea Diaconus petit be-

E s

medio

benedictionem ab iplo Prælato, sine osculo manus.

Diaconus cantans Evangelium, non stet indirectè versus cornu Evangelij, sed directè versus parietem. Acolyrhi medium facientes Subdiaconum librum tenentem, respiciant ipsum Diaconum, simili modo quo Subdiaconus; qui tres caveant ne genuflectant, seu se inclinent unquam durante Evangelio.

Data benedictione Diacono, Celebrans non expectet versus ad Crucem, donec ipse Diaconus canat *sequenta*, &c sed ab eunde Diaconostatim facta Cruci reverentia inclinationis, vadat ad cornu Epistolæ, vertens se ad ipsum Diaconum.

Verba illa: *Et ille incensatur ut in Pontificali*, &c intellige: Si sit paratus Prælatum mitra & pluviali, aliàs enim non nisi post incensationem oblatorum tantum incensatur: Cærimoniale libro 2. cap. 9.

Celebrans ne canat, *Credo in unum, Deum*, alio modo ab unico illo in Missali notato.

DE OFFERTORIO, ET alijs usque ad Canonem.

VII.

1. Dicto *Symbolo*, vel, si non sit dicendum, post Evangelium, Celebrans osculatur Altare in medio, & junctis
ma

manibus ante pectus, ibidem à manu sinistra ad dexteram (ut dictum est supra) vertit se ad populum, & extendens ac iungens manus dicit, *Dominus vobiscum*, & iunctis manibus revertitur per eandem viam ad medium Altaris, ubi extendens & iungens manus, caputque Cruci inclinans, dicit, *Oremus*, tum iunctis ut prius manibus dicit *Offertorium*: & omnia quæ usque ad finem Missæ in medio Altaris dicenda sunt, dicit ibidem stans versus Altare, nisi ubi aliter ordinatur.

2. Dicto Offertorio, discooperit Calicem, & ad cornu Epistolæ sistit, & manu dextra amovet parvam pallam de super Hostiam, accipit Patenam cum Hostia, & ambabus manibus usque ad pectus eam elevatam tenens, oculis ad Deum elevatis, & statim demissis dicit, *Suscipe sancte Pater, &c.*

3. Si fuerint aliæ Hostiæ non super Patenam, sed super Corporale, vel in alio Calice seu vase pro communione populi consecrandæ, Calicem illum seu vas dextra discooperit, & intentionem suam etiam ad illas offerendas & consecrandas dirigens, dicit ut supra, *Suscipe, &c.*

ut in ordine Missæ. Quo dicto, Patenam utraque manu tenens, cum ea facit signum Crucis super Corporale, & deponit Hostiam circa medium anterioris partis Corporalis ante se, & Patenam ad manum dextram aliquantulum subius Corporale, quam exterso Calice, ut dicetur, cooperit Purificatorio. Si autem adsit vas seu calix cum aliis Hostiis, ipsum cooperit alia Patena, vel Palla.

4. Deinde in cornu Epistolæ accipit Calicem Purificatorio extergit, & sinistra tenens illius nodum accipit, ampullam vini de manu Ministri (qui osculatur ipsam ampullam, non autem manum Celebrantis) & ponit vinum in Calicem. Deinde eodem modo tenens Calicem, producit signum Crucis super ampullam aquæ, & dicit, *Deus qui humana substantia* : & infundens parum aquæ in Calice prosequitur, *Da nobis per huius aquæ & vini mysterium, &c* Si vero celebrat pro defunctis, non facit signum Crucis super aquam, sed imponit absque benedictione, dicens Orationem, ut supra.

5. Imposita aqua in Calice, & finita
Oratione

Oratione prædicta, accipit manu dextra Calicem discoopertum, & stans ante medium Altaris, ipsum ambabus manibus elevatum tenens videlicet cum sinistra pedem, cum dextra autem nodum infra cuppam, intentis ad Deum oculis offert, dicens, *Offerrimus tibi Domine,* &c. qua Oratione dicta, facit signum Crucis cum Calice super Corporale, & ipsum in medio post Hostiam collocat, & palla cooperit. Deinde iunctis manibus super Altare positis, aliquantulum inclinatus dicit secretò, *In spiritu humilitatis,* &c. Postea erectus, elevans oculos, manusque expandens, & statim jungens ante pectus (quod semper facit, quando aliquid est benedicturus) dicit, *Veni sanctificator,* signat manu dextra communiter super Hostiam & Calicem, sinistra posita super Altare.

6. Tum iunctis ante pectus manibus, accedit ad coram Epistolæ, ubi stans Ministro aquam fundente lavat manus, id est, extremitates digitorum pollicis & indicis, dicens Psalmum. *Lava bo inter innocentes,* cum *Gloria Patri,* &c. qui versus, *Gloria Patri,* præmittitur in Missis Defunctorum, & in Missis de
Tem-

Tempore à Dominica de Passione usque ad Sabbatum sanctum exclusivè.

7. Celebrans lotis manibus eas tergit, & illis ante pectus iunctis revertitur ad medium Altaris, ubi stans, oculosque Deum elevans, & statim demittens, manibus iunctis super Altare, aliquantulum inclinatus dicit secretò Orationem, *Suscipe sancta Trinitas, &c.* Quæ dicta, manibus hinc inde extensis, & super Altare positis, osculatur illud in medio: tum iunctis manibus ante pectus, dimissisque oculis ad terram vertit se ad populum, & versus cum extendens & iungens manus, dicit voce aliquantulum elata, *Orate fratres, & secretò prosequens, ut meum ac vestrum sacrificium, &c.* perficit circulum, revertens iunctis manibus ante pectus à manu dextra ad medium Altaris. Et responso à Ministro vel à circumstantibus, *Suscipiat Dominus sacrificium de manibus tuis, &c.* (alioquin per se ipsum dicens, *Sacrificium de manibus meis,*) ipse Celebrans submissa voce dicit, *Amen.* & manibus ante pectus extensis, ut fit ad Orationem, stans in medio Altaris, versus librū dicit absolutè sine Oremus, & sine alia inter-
pos.

positione *Orationem*, vel *Orationes secretas*.
 Cum dicit, *Per Dominum*, iungit manus:
 cum dicit, *Iesum Christum*, caput incli-
 nat, quod facit in prima *Oratione*, &
 in ultima, si plures sint dicendæ.

8. Pervento autem in conclusione ulti-
 mæ *Secretæ* ad verba illa: *Per omnia sacris-
 ta seculorum*, exclusivè; Sacerdos stans in
 medio Altaris, depositis super eo mani-
 bus hinc inde extensis, dicit convenien-
 ti & intelligibili voce *Præfationem*. Cum
 dicit, *Sursum corda*, elevat manus hinc
 inde extensas usque ad pectus, ita ut pal-
 ma unius manus respiciat alteram. Cum
 dicit, *Gratias agamus Domino*, iungit ma-
 nus: cum dicit, *Deo nostro*, oculos elevat,
 & statim *Cruci* caput inclinat. Responso
Dignum & iustum est, elevatis & extensis,
 ut prius, manibus prosequitur *Præfationē*,
 propriam, vel communem, ut tempus
 requirit. Cum dicit, *Sanctus*, iunctis ante
 pectus manibus, & inclinatus voce me-
 diocri prosequitur, ministro interim
 parvam campanulam pulsate. Dum dicit
Benedictus qui venit in nomine Domini, & e-
 rigit se, & signū *Crucis* sibi producit à
 fronte ad pectus.

9. In *Missâ solemni dicto*, *Oremus* *Diaconus*
 & *Subdiaconus* accedunt ad *Altare* in cornu
Epistolæ.

Epistola, Diaconus amovet Calicem, si est in Altari, vel si est in Credentia, ut magis decet, accipit eum de manu Subdiaconi, qui illum cum Patena & Hostia, coopertum palla & velo à collo sibi pendente, manu sinistra tenens, & alteram manum superponens Velo, ne aliquid decidat, de credentia detulit, comitatus ab Acolytha ampullas vini & aqua portante: ipse Diaconus Calicem detegit, & dat Patenam cum Hostia Celebranti, osculando eius manum: Subdiaconus extergit Calicem purificatorio, Diaconus accepta ampulla vini de manu Subdiaconi imponit vinum in Calice: Subdiaconus interim ampullam aqua ostendens Celebranti, dicit, Benedicite pater reverende; qui facto versus eam signo Crucis, dicit Orationem, Deus, qui humanæ, &c. interim Subdiaconus infundit paulum aqua in Calicem, Diaconus illum Celebranti dat, & pedem Calicis tangens, seu brachium dextrum Celebrantis sustentans, cum eo dicit: Offerimus tibi Domine, &c. quem postea positum in Altari, ut supra, palla cooperit. Subdiacono deinde stanti in cornu Epistola, ponit in dextera manu Patenam, quam cooperit exaremitate veli ab eius humero pendentis: qui vadit post Celebrantem ante medium Altaris, & facta genuflexione ibi stat, sustinens eam

elevatam usque ad finem Orationis Domini-
ca, ut dicitur. In Missis autem Defunctorum,
& in feria sexta Parasceves, Patena non tene-
tur à Subdiacono.

10. Dicto, Veni sanctificator, ut supra,
Celebrans ministrante Diacono naviculam,
& dicente, Benedicite pater reverende,
ponit incensum in thuribulum, dicens: Per
intercessionem, &c. ut in ordine Missæ.
Deinde accepto thuribulo per manum Diaconi,
nullam tunc faciens Cruci reverentiam,
incensat oblata, ter ducens thuribulum super
Calicem & Hostiam simul in modum Crucis,
& ter circum Calicem & Hostiam, scilicet
bis à dextra ad sinistram, & semel à sinistra ad
dextram. (Diacono interim pedem Calicis
tenente manu dextra) dispensans verba in
qualibet incensatione hoc modo. In prima in-
censatione. Incensum istud; In secunda, à
te benedictum; In tertia, ascendat ad
te Domine; In quarta, & descendat su-
per nos; In quinta & sexta, misericordia
tua. Deinde facta reverentia, incensat Cru-
cem & Altare, ut dictum est supra, assistente
eodem Diacono, interim dicens: Dirigatur
Domine oratio mea, &c. & cum incen-
satur Crux, Diaconus amovet Calicem ad
partem Epistolæ, & incensata Cruce reponit

in loco suo. Cum reddat thuribulum Diacono, dicit: Accendat in nobis, &c. Et incensatur ab eo; deinde Diaconus incensat Chorum, & postremò Subdiaconum tenentem Patenam: & ipse Diaconus incensatur à Thuriferario, & Thuriferarius postea incensat Acolythos & populum. Celebrans postquam incensatus fuerit, lavat manus ministrantibus Acolythis ampullam aqua cum pelriculo, & manmergio.

11. Cùm dicitur Præfatio, Diaconus & Subdiaconus stant retrò post Celebrantem: & paulò antequam dicatur Sanctus, accedunt ad Altare, ubi cum Celebrante hinc inde dicunt, Sanctus, & quæ sequuntur usque ad Canonem, Deinde Diaconus accedit ad sinistram Celebrantis, ei assistens dum dicitur Canon, nisi alius Sacerdos assistat, quia tunc ipse staret ad dexteram aliquantulum post Celebrantem Subdiaconus verò tunc stat post Celebrantem.

ANNOTATIONES.

Dum dicit Sanctus, ne percutiat pectus, nec manus in Altari ponat.

In Missa solemnī si præsens sit Prælatus, &c. ipse benedicit thus, & incensatur triplici ductu à Diacono ante & post facta reverentia genuflexionis; sed non paratus Prælatus pluviali & mitra, post, non ante incensatum Celebrantem incensatur Celebrans in præsentia Prælati, &c. regulariter duplici tantum ductu thurificatur.

DE CANONE MISSÆ
usque ad Consecrationem.

V I I I.

1. Finita Præfatione, ut supra, Sacerdos stans ante medium Altaris, versus ad illud, aliquantulum elevat, manus, oculisque elevatis ad Deum, & sine mora devotè demissis, ac manibus iunctis, & super Altare positis, profundè inclinatus incipit, Canonem secretò dicens: *Te igitur, &c.* ut in ordine Missæ. Cum dicit, *ut accepta habeas, & benedicas*, prius osculatur Altare in medio, deinde erigit se, & stat iunctis manibus ante pectus. Cum dicit, *Hæc tibi dona, hæc tibi munera, hæc tibi sancta sacrificia*, dextra manu signat ter communiter super Hostiam & Calicem. Deinde extensis manibus ante pectus, prosequitur, *In primis quæ tibi offerimus &c.*

2. Vbi

2. Vbi dicit, *una cum famulo tuo Papa nostro. N.* exprimit nomen Papæ: Sede autem vacante verba prædicta omituntur: ubi dicitur, *& Antistite nostro N.* specificatur nomen Patriarchæ, Archiepiscopi, vel Episcopi ordinarii in propria diœcesi, & non alterius Superioris, veriamsi Celebrans sit omninò exemptus, vel sub alterius Episcopi iurisdictione. Si verò Episcopus ordinarius illius loci, in quo Missa celebratur, sit vita functus, prædicta verba omituntur, uti ab iis, qui Romæ celebrant. Si celebrans est Episcopus, Archiepiscopus, vel Patriarcha, omissis prædictis verbis, eorum loco dicit. *Et me indigno seruo tuo.* Summus autem Pontifex cum celebrat, omissis verbis, *una cum famulo tuo Papa nostro. N. & Antistite nostro N.* dicit, *una cum me indigno famulo tuo, quem gregi tuo præesse voluisti.* Et continuant omnes ut sequitur, *Et omnibus Orthodoxis, &c.*

3. Cum dicit, *Memento Domine,* elevans & iungens manus usque ad faciem vel pectus, sic iunctis manibus stat paulisper in quiete, demisso aliquantulum capite, faciens commemorationem vi-

VORUM

vorum Christi fidelium ad suam voluntatem; quorum nomina si vult secretò commemoret: non tamen necesse est ea exprimere, sed mente tantùm eorum memoriam habeat. Potest etiam Celebrans, si pro pluribus orare intendit, ne circumstantibus sit morosus, ante Missam in animo proponere sibi omnes illos tam vivos quam defunctos, pro quibus in ipsa Missa orare intendit, & hoc loco generaliter unico contextu ipsorum vivorum commemorationem agere, pro quibus ante Missam orare proposuit in Missa.

4. Commemoratione vivorum facta, demissis & extensis ut prius manibus, continuat, *Et omnium circumstantium & c.* Similiter stans prosequitur *Communicantes*, Cum dicit, *IESV Christi*, caput Cruci inclinat: in conclusione quando dicit, *Per eundem*, iungit manus. Cum dicit, *Hanc igitur oblationem*, expandit manus simul super oblata, ita ut palmæ sint apertæ versus ac supra Calicem & Hostiam, quas sic tenet usque ad illa verba, *Per Christum Dominum nostrum* tunc enim iungit manus, & sic prosequitur, *Quam oblationem tu Deus in omnibus*

nibus

ribus quæsumus, & cum dicit, *benedicta,*
adscriptam, ratam; communiter sig-
 nat ter super Hostiam & Calicem simul:
 deinde cum dicit, *ut nobis corpus,* separa-
 tim signat semel super Hostiam tantum:
 & cum dicit, *& sanguis,* semel super Cali-
 cem tantum: deinde elevans & iungens
 manus ante pectus, prosequitur, *fiat dile-*
ctissimi filij tui Domini nostri Iesu Christi, &
 inclinans caput Cruci, extergit, si opus
 fuerit, pollices & indices super Corpo-
 rale, & dicit secretò ut prius, *Qui pridie*
quàm pateretur, & accipiens pollice & in-
 dice dextræ manus Hostiam, & eam
 cum illis ac indice & pollice sinistræ
 manus tenens, stans erectus ante mediū
 Altaris, dicit: *Accepit panem in sanctas ac*
venerabiles manus suas, elevansque ad cœ-
 lum oculos, & statim demittens, dicit,
& elevatis oculis in cœlum ad te Deum Patrem
suum omnipotentem: caputque aliquantulū
 inclinans, dicit, *Tibi gratias agens:* & te-
 nens Hostiam inter pollicem & indi-
 cem sinistræ manus, dextra producit
 signum Crucis super eam, dicens: *Be-*
ne dixit, fregit, deditque Discipulis suis, di-
 cens: *Accipite & manducate ex hoc omnes.*
 5. Si adsit vas cum aliis Hostijs conse-
 crat.

crandis, antequam accipiat Hostiam, discooperit manu dextra Calicem, seu vas aliarum Hostiarum. Cum autem finierit supra dicta verba, cubitis super Altare positus, stans capite inclinato, distinctè, reverenter, & secreto profere verba Consecrationis super Hostiam & simul super omnes, si plures sint consecrandæ, & Hostiam suam pollicibus & indicibus tantum tenens, dicit, *Hoc est enim Corpus meum*. Quibus prolatis, Celebrans tenens Hostiam inter pollices & indices prædictos super Altare, reliquis manuum digitis extensis, & simul iunctis (& Hostiis, si plures sint consecratæ, in loco in quo à principio Missæ positæ sunt, super Corporale vel in alio vase, aut calice demissis) genuflexus eum adorat. Tunc se erigens, quantum commodè potest, elevat in altum Hostiam, & intentis in eam oculis (quod & in elevatione Calicis facit) populo reverenter ostendit adorandam: & mox sola manu dextra ipsam reverenter reponit super Corporale in eodem loco, unde eam levavit, & deinceps pollices & indices non disiungit, nisi quâdo Hostiam consecratam tangere vel tractare debet, usq; ad ablutionem digitorum post communionem.

6. Reposita Hostia consecrata super Corporale, genuflexus ipsam veneratur: Si adsit vas aliarum Hostiarum, patena vel palla cooperit, ut supra. Interim dum Celebrans elevat Hostiam, accenso prius intortitio (quod non extinguitur, nisi postquam Sacerdos sanguinem sumpserit, vel alios communicaverit, si qui erunt communicandi in Missa) Minister manu sinistra elevat Ambrias posteriores Planetæ, ne ipsum Celebrantem impediatur in elevatione brachiorum, quod & facit in elevatione Calicis: & manu dextra pulsat campanulam ter ad unamquamque elevationem, vel continuatè quousque Sacerdos deponat Hostiam super Corporale, & similiter postmodum ad elevationem Calicis.

7. Celebrans adorato Sacramento surgit, & discooperit Calicem, in quem, si opus sit, extergit digitos, quod semper faciat, si aliquod fragmentum digitis adhæreat, & stans erectus dicit, *simili modo postquam cœnatum est*, & ambabus manibus accipiens Calicem iuxta nodum infra Cuppam, & aliquantulum illum elevans, ac statim deponens, dicit,

666

accipiens & hunc præclarum Calicem &c. cum dicit, *Item tibi gratias agens*, caput inclinat; cum dicit, *benedixit*, sinistra Calicem infra Cuppam tenens, dextra signat super eum, & prosequens, *deditque Discipulis suis*, &c. & ambabus manibus tenens Calicem, videlicet sinistra pedem, dextra nodum infra cuppam, cubitis super Altare positus, & capite inclinato, profert attentè, continuatè, & secretò, ut supra verba 'consecrationis Sanguinis: *Hic est enim Calix* &c. Quibus dictis reponit Calicem super Corporale, & dicens secretò, *Hac quotiescunque feceritis* &c. genuflexus Sanguinem reverenter adorat. Tum se erigit, & accipiens Calicem discoopertum cum Sanguine ambabus manibus, ut prius, elevat eum, & erectum, quantum commodè potest, ostendit populo adorandum: mox ipsum reverenter reponit super Corporale in locum pristinum, & manu dextra Pallâ cooperit, ac genuflexus Sacramentum veneratur.

8. In Missa solemni ad finem Prefationis accenduntur duo saltem intortitia ab Acolythis, ^{quæ} ~~quæ~~ extinguuntur post ~~elevationem~~ ^{consecrationem} Calicis, nisi aliqui sint communicandi, & tunc extinguuntur.

tur post Communionem. In diebus etiam ieiuniorum, & in Missis pro Defunctis, tenentur accensa usque ad Communionem. Cum autem Celebrans dicit Quam oblationem &c. Diaconus accedit ad eius dexteram, & ibi in superiori gradu Altaris genuflexus, cum Sacramentum elevatur, fimbrias Plana elevat, & quando opus est, se erigens, Calicem discooperit & cooperit, & cum Celebrante genuflectit. Subdiaconus genuflectit in loco suo. Thuriferarius genuflexus in cornu Epistolae ter incensat Hostiam, cum elevatur, & similiter Calicem, posito incenso in thuribulum absque benedictione. Reposito Calice, Diaconus recedit ad librum, nisi alius assistat. Ceteri surgunt, & stant in locis suis.

ANNOTATIO.

Contra §. i. osculato Altari quidam non iungunt manus antequam signent oblata, quam junctionem manuum, ante quamvis benedictionem adhibendam, etiam alias (male) omittunt.

Cruces super oblata vel aliam rem benedictam intra Missam fiant manu dextra extensa, digitis coniunctis, parvo digito rei benedi-

cca.

cendæ verso, rectam formando crucem huiusmodi † cuius longitudo & latitudo sit unius palmi, non autem formando tan-

tum quatuor puncta hoc modo

Non perficiat circulum manu, neque eam circumferat gesticulatoriè. Signando Hostiam & Calicem simul cruce communi, advertat ne transversum crucis formet super alterutrum tantum, sed in medio inter utrumque.

§ 2. Nominatis Papa & Antistite, ne nominet Imperatorem vel Regem eò non pertinente; & notandum est Missalia Romana quæ in Canone post nomina Papæ & Antistitis habent Regem vel Imperatorem, esse suspensa. Solent quoque Celebrantes errare in nominando Antistite.

Quidam enim nominant Superiorem suum immediatum, in ordine Episcopali non constitutum, qualis capax non est huius nominationis: Ut si exempli gratia celebrans alius quis presbyter Elvaci, nominaret Præpositum Elvacensem. Tenentur namque non solum Sacerdotes simplices Elvacenses, sed & ipsemet Præpositus quantumvis exemptus, cum celebrat, hoc loco nominare Episcopum Ordinarium, puta Augustanum.

Alij nominant Antistitem suum Ordinariū in aliena diœcesi; Ut si aliquis Sacerdos Augustanus Ratisbonam profectus celebraret

ibi; atque nominaret Episcopum suum Augustanum. Deberet autem tunc ibi nominare ordinarium loci; puta Episcopum Ratisbonensem.

Tenens manu Hostiam seu Calicem mox consecrandum, caveat, ne pectus percutiat, neque Hostiam consecrandam elevet sinistra, sed in Altari deponita eadem sinistra hostiam teneat.

Proferens verba Consecrationis caveat ne afflet, ne barba vel ore attingat Hostiam Calicem, neque Calici barbam immittat, caput faciemve ad singula consecrationis verba non moveat; non producat Crucem ore vel capite; Hostiam seu Calicem ne osculetur. Calicem consecrandum è loco suo non transferat ante Hostiam, sed retrò post Hostiam loco suo solito parùm elevet.

Sacramentum elevet graviter, non autem adeò lentè, nec nimis in altum, sed ita ut videri commodè à circumstantibus possit. Caveat ne unquam ferat Hostiam vel Calicem extra limites Corporalis, nec retrò post se, neve directè supra suum caput, sed oculos semper habeat intentos, tam in Hostiam quàm in Calicem, Hostiam quando populo adorandam ostendit, utrumque latus hostiæ non convertat, nec illa crucem effingat, sed rectam & immotam in alto aliquantulum teneat, & mox iterum reverenter deponat. Idem de Calicis elevatione. Non osculetur nodum pedemve Calicis, nec Hostiam neque manum. Deponat Hostiam eodem proferendo modo quo acceperat, tribus nimirum digitis poste

posterioribus sublatis. non in Altari depositis, nec inversâ manu Elevata Hostia non detegat Calicem priusquam adoraverit ipsam Hostiam.

In elevatione Calicis advertat, ne Manipulus Hostiam tangat.

In Missa solemnâ ad finem præfationis Acolythi non deferant ad Altare candelabra in credentia posita, sed accendant alia intortitia seu candelas maiores, easque sine candelabris teneant.

DE CANONE POST CONSECRATIONEM usque ad Orationem Dominicam.

IX.

R. Reposito Calice, & adorato, Sacerdos stans ante Altare, extensis manibus ante pectus, dicit secretò, *Vnde & memores &c.* Cum dicit, *de tuis donis ac datis*, iungit manus ante pectus: & cum dicit, *Hostiam ꝑ puram, Hostiam ꝑ sanctam, Hostiam ꝑ immaculatam*, manu sinistra posita supra Altare intra Corporale, dextra signat ter communiter super Hostiam & Calicem, & semel super Hostiam tantùm, & semel super Calicem tantùm, dicens, *Panem ꝑ sanctum*

Etum vita aeterna, & Calicem ✠ salutis perpetua, deinde stans ut prius, extensis manibus prosequitur, *Supra qua propitio &c.* Cum dicit, *Supplices te rogamus &c.* inclinat se ante medium Altaris, manibus iunctis super illo positis: dum dicit, *ex hac Altaris participatione,* osculatur Altare, manibus hinc inde super Corporale positis. Cum dicit, *sacrosanctum filij tui,* iungit manus: & dextera signans semel super Hostiam tantum, & semel super Calicem, sinistra super Corporale posita: dicit, *Corpus & Sanguinem sumpserimus:* & cum dicit, *omni benedictione ✠ caelesti,* seipsum signat a fronte ad pectus signo Crucis, sinistra posita infra pectus, & prosequitur, *& gratia repleamur.* Cum dicit, *Per eundem,* iungit manus.

2. Cum dicit, *Memento Domine famularum famularumque tuarum &c.* extensis & iunctis manibus ante pectus, & usque ad faciem elevatis, & intentis oculis ad Sacramentum super Altare, facit commemorationem fidelium Defunctorum, de quibus sibi videtur, eodem modo ut dictum est de commemoratione vivorum. Qua commemoratione facta, stans

ut

ut prius extensis manibus prosequitur.
Ipsi Domine, & omnibus in CHRISTO &c.
 & in fine ad, *Per eundem*, iungit manus,
 & caput inclinatur.

3. Cùm dicit, *Nobis quoque peccatoribus*,
 vocem aliquantulum elevat, & dextera
 manu pectus sibi percutit, sinistra po-
 sita super Corporale, & prosequitur se-
 cretò, *famulistuis &c.* stans manibus ex-
 tensis, ut prius. Dum dicit, *Per Chri-
 stum Dominum nostrum: Per quem hæc om-
 nia Domine semper bona creas*, iungit ma-
 nus ante pectus: deinde manu dexte-
 ra ter signans communiter super Hostiã
 & Calicem, dicit, *sancti & ficas, vivifi-
 cas, beneficis, & prastas nobis.* Postea
 discooperit manu dextera Calicem, &
 genuflexus Sacramentum adoratur: tum
 se erigit, & reverenter accipit Hostiam
 inter pollicem & indicem dextræ ma-
 nus, & cum ea super Calicem, quem
 manu sinistra tenet circa nodum infra
 cuppam, signatur à labio ad labium,
 dicens, *Per ipsum, & cum ipso, & in ipso.*
 Et similiter cum Hostia signatur bis
 inter Calicem & pectus, incipiens à la-
 bio Calicis, & dicit: *Est tibi Deo Pa-
 tri omnipotenti, in unitate Spiritus & sancti.*

Deinde tenens manu dextra Hostiã super Calicem, sinistra Calicem, elevat eum aliquantulum simul cum Hostia, dicens, *omnis honor & gloria*, & statim utrumque deponens, Hostiam collocat super Corporale, & si opus sit, digitos extergit, ut supra, ac pollices & indices ut prius iungens, Calicem palla cooperit, & genuflexus Sacramentum adorat.

4. *In Missa solenni cum Celebrans dicit, Per quem hæc omnia &c. Diaconus facta Sacramento genuflexione, accedit ad dextram celebrantis, & quando opus est, discooperit calicem, & cum Celebrante adorat, similiter cooperit, & iterum genuflectit. Cum incipit, Pater noster, idem vadit retrò post Celebrantem, facta prius Sacramento genuflexione, ubi stat, dum dicitur Oratio Dominica.*

ANNOTATIONES.

Non incurvet pedem dum Hostiam tractat; neque manum osculetur.

Cum dicit, *Per ipsum &c.* Hostiã supra Calicem formet Cruces, ita ut ferè, sed non omnino labia Calicis tangat: reliquæ verò Crucis inter Calicem & seipsum non excedant al-

titudi-

itudinem Calicis. Postea non multum elevet Calicem cum Hostia, ne videatur denuò ostendere populo: Nec unquam ferat Hostiam retro post Calicem, neque in gyrum.

DE ORATIONE DOMINICA, & alijs usque ad factam Communionem.

X.

R: Celebrans cooperto Calice, adoroque Sacramento erigit se, & manibus extensis hinc inde super Altare intra Corporale positus, dicit intelligibili voce, *Per omnia secula seculorum*, & cum dicit, *Oremus*, iungit manus, caput Sacramento inclinans. Cum incipit, *Pater noster*, extendit manus, & stans oculis ad Sacramentum intentis, prosequitur usque ad finem. Responso à Ministro, *Sed libera nos à malo*, & à Celebrante submissa voce, *Amen*, manu dextra, pollice & indice non disiunctis, Patenam aliquantulum purificatorio extergens, eam recipit inter indicem & medium digitos, quam tenens super Altare erectam, sinistra super Corporale posita, dicit secretò, *Libera nos quaesumus &c.*

F 5

2. Ante-

2. Antequam Celebrans dicat, *Da propitius pacem*, elevat manu dextra Patenam de Altari, & seipsum cum ea signat à fronte ad pectus, dicens: *Da propitius pacem in diebus nostris.* Cum signat se, manum sinistram ponit infra pectus: deinde Patenam ipsam osculatur, & prosequens, *ut ope misericordiae tuae* &c. submittit Patenam hostiae, quam indice sinistro accommodat supra Patenam, discooperit Calicem, & genuflexus Sacramentum adorat: tum se erigens, accipit Hostiam inter pollicem & indicem dextræ manus, & cum illis ac pollice & indice sinistræ manus eam super Calicem tenens reverenter frangit per medium, dicens: *Per eundem Dominum nostrum Iesum Christum filium tuum;* & mediam partem quam inter pollicem & indicem dextræ manus tenet, ponit super Patenam: de alia media, quam sinistra manu tenet, frangit cum pollice & indice dextræ manus particulam, prosequens. *Qui tecum vivit & regnat,* & eam inter ipsos dextræ manus pollicem, & indicem retinens, partem maiorem, quam sinistra tenet, adiungit mediæ super Patenam positam, interim dicens,

dicens,

dicens, *in unitate Spiritus sancti Deus* : & particulam Hostiæ, quam in dextra manu retinuit, tenens super Calicem, quam sinistra per nodum infra cuppam retinet, intelligibili voce dicit, *Per omnia secula seculorum. R. Amen*; & cum ipsa particula signans ter à labio ad labium Calicis, dicit, *Pax Domini sit semper vobiscum*. Responso per Ministrum, *Et cum spiritu tuo*, particulam quam dextra manu tenet, immittit in Calicem, dicens secretò. *Hæc commixtio & consecratio Corporis &c.* Deinde pollices & indices super Calicem aliquantulum tergit & iungit, Calicem Palla cooperit, & genuflexus Sacramentum adorat, surgit, & stans iunctis manibus ante pectus, capite inclinato versus Sacramentum, dicit intelligibili voce, *Agnus Dei, qui tollis peccata mundi*; & dextra percutiens sibi pectus, sinistra supra Corporale posita dicit, *Miserere nobis*, & deinde non iungit manus, sed iterum percutit sibi pectus cum dicit secundò *miserere nobis*, quod & tertio facit, & cum dicit, *dona nobis pacem*.

3. Tunc manibus iunctis super Altare positis, oculisque ad Sacramentum intentis, inclinatus dicit secretò *Domine Iesu*

Christe &c. Qua oratione finita, si est daturus pacem, osculatur Altare in medio, & instrumentum pacis ei porrectum à Ministro iuxta ipsum ad dexteram, hoc est, in cornu Epistolæ genuflexo, & dicit *Pax tecum*, Minister respondet, *Et cum spiritu tuo*. Si non adsit, qui huiusmodi instrumento pacem recipiat à Celebrante, pax non datur, etiam si illius datio Missæ conveniat: nec osculatur Altare, sed dicta præmissa Oratione, statim subiungit alias Orationes, ut in Ordine Missæ.

4. Si verò celebret pro Defunctis, non percutit pectus ad *Agnus Dei*, quia dicit, *donæ eis requiem*; nec dicit primam Orationem, *Domine Iesu Christe, qui dixisti Apostolis tuis &c.* non dat pacem, sed dicit alias duas sequentes Orationes, *Domine Iesu Christe fili Dei vivi*; & *Perceptio Corporis tui*. Quibus Orationibus dictis, genuflectens Sacramentum adorat, & se erigens dicit secretò, *Panem celestem accipiam &c.* quo dicto, dextra manu accipit de Patena reverenter ambas partes Hostiæ, & collocat inter pollicem & indicem sinistrae manus, quibus Patenam inter eundem indicem & medium

dium

diuum digitos supponit, & eadem manu sinistra tenens partes huiusmodi super Patenam inter pectus & Calicem, parum inclinatus, dextratribus vicibus percutit pectus suum, interim etiam tribus vicibus dicens voce aliquantulum elevata, *Domine non sum dignus*, & secretò prosequitur, *ut intres & c.* Quibus tertio dictis, ex sinistra accipit ambas partes prædictas Hostiæ inter pollicem & indicem dextræ manus, & cum illa supra Patenam signat seipsum signo Crucis, ita tamen, ut Hostia non egrediatur limites Patenæ, dicens, *Corpus Domini nostri Iesu Christi custodiat animam meam, in vitam æternam, Amen*: & se inclinans, cubitis super Altare positus, reverenter easdem ambas partes sumit: quibus sumptis, deponit Patenam super Corporale, & erigens se iunctis indicibus & pollicibus, ambas quoque manus ante faciem iungit, & aliquantulum quiescit in meditatione sanctissimi Sacramenti. Deinde depositis manibus dicit secretò, *Quid retribuam Domino, pro omnibus que retribuit mihi?* & interim discooperit Calicem, genuflectit, surgit, accipit Patenam, inspicit Corporale

le, & erigens se iunctis indicibus & pollicibus, ambas quoq; manus ante faciem iungit, & aliquantulum quiescit in meditatione sanctissimi Sacramenti. Deinde depositis manibus dicit secretò, *Quid retribuam Domino, pro omnibus que retribuit mihi?* & interim discooperit Calicem, genuflectit, surgit, accipit Patenam, inspicit Corporale, colligit fragmenta cum Patena, si quæ sint in eo, Patenam quoque diligenter cum pollice & indice dextræ manus super Calicem extergit, & ipsos digitos, ne quid fragmentorum in eis remaneat.

5. Si verò adsint Hostiæ consecratæ super Corporale positæ pro alio tempore conservandæ, facta prius genuflexione, reponit eas in vas ad hoc ordinatum, & diligenter advertit, ne aliquod fragmentum, quantumcunque minimum, remaneat super Corporale: quod si fuerit, accuratè reponit in Calicem. Post extersionem Patenæ, iunctis pollicibus & indicibus Calicem dextra manu infra nodum cuppæ accipit, sinistra Patenam, dicens. *Calicem salutaris &c.* & signans se signo Crucis cum Calice, dicit, *Sanguis Domini nostri &c.* & manu sinistra supponens

nens

nens Patenam Calici, stans reverenter sumit totum sanguinem cum particula in Calice posita. Quibus sumptis dicit secretò, *Quod ore sumpsimus &c.* & super Altare porrigit Calicē Ministro in Cornu Epistolæ, quo vinum fundente, se purificat: deinde vino & aqua abluuit pollices & indices super Calicem, quos abstergit purificatorio, interim dicens, *Corpus tuum Domine quod sumpsi &c.* Ablutionem sumit, & extergit os & Calicem purificatorio: quo factò, purificatorium extendit super Calicem, & desuper Patenam, ac super Patena parvam pallam, & plicato Corporali, quod reponit in Bursam, cooperit Calicem velo, & Bursam desuper ponit, & collocat in medio Altaris, ut in principio Missæ.

6. Si qui sunt communicandi in Missa, Sacerdos post sumptionem Sanguinis antequam se purificet, facta genu flexione ponat particulas consecratas in pyxide, vel, si pauci sint communicandi, super Patenam, nisi à principio positæ fuerint in pyxide, seu alio calice. Interim minister ante eos extēdit linteū, seu velū albū, & pro eis facit Confessionem, dicens, *Confiteor Deo &c.* Tum Sacerdos

ite-

iterum genuflectit, & manibus iunctis vertens se ad populum in cornu Evangelii dicit, *Misereatur vestri, & Indulgentiam, absolutionem & remissionem peccatorum vestrorum &c.* & manu dextra facit signum Crucis super eos. Postea genuflectens, accipit manu sinistra pyxidem seu Patenam cum Sacramento, dextra verò sumit unam particulam, quam inter pollicem & indicem tenet aliquantum elevatam super pyxidem seu Patenam, & conversus ad communicandos in medio Altaris dicit: *Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi.* Deinde dicit: *Domine non sum dignus, ut intres sub rectum meum, sed tantum dic verbo, & sanabitur anima mea &c.* Quibus verbis tertio repetitis, accedit ad eorum dexteram, hoc est ad latus Epistolæ, & unicuique porrigit Sacramentum, faciens cum eo signum Crucis super pyxidem, vel Patenam, & simul dicens: *Corpus Domini nostri IESU Christi custodiat animam tuam in vitam aeternam, Amen.* Omnibus communicatis revertitur ad Altare, nihil dicens: & non dat eis benedictionem, quia illam daturus est in fine Missæ. Si particule positæ erant super Corporæ

poræ

porale, extergit illud cum Patena, & si
 qua in eo fuerint fragmenta, in Calicem
 immitrit. Deinde dicit secretò, *Quod
 ore sumpsimus Domine &c.* & se purificat,
 dicens: *Corpus tuum Domine quod sumpsi,*
 & alia facit ut supra. Minister autem
 dextra manu tenens vas cum vino & a-
 qua, sinistra verò post Sacerdotem ei
 porrigit purificationem, & mappulam
 ad os abstergendum.

7. Si in Altari remaneant particulae in
 Calice, seu in alio Vase usque ad finem
 Missae, seruentur ea, quae in feria quinta
 Coenae Domini praescribuntur circa fi-
 nem Missae.

8. In Missa solemni Diaconus stans retro post
 Celebrantem, cum in Oratione Dominica di-
 citur. Et dimitte nobis debita nostra,
 facta ibidem gessione vadit ad dextram Ce-
 lebrantis, & Subdiaconus circa finem Oratio-
 nis Dominicae, facta item genu flexione reuer-
 titur ad Altare, & stans in cornu Epistole por-
 rigit Patenam Diacono, qui eam discooperit, &
 purificatorio abstergens dat Celebranti, illius
 manum osculando, & quando opus est, discoope-
 rit, & cooperit Calicem, & cum Celebrante
 adorat, Subdiaconus reddita Patena, & de-
 posito velo, quod ab humeris eius pondebat, ge-
 nuste-

nuflectit, & descendit retro post celebrantem, & cum dicitur. Pax Domini, iterum genuflectens, accedit ad sinistram Celebrantis, & simul dicitur, Agnus Dei: Deinde facta ibidem Sacramento genuflexione, redit post Celebrantem. Diaconus verò à dextris genuflexus expectat pacem: & cum Celebrans osculatur Altare, ipse se erigens simul osculatur illud extra Corporale, & à Celebrante dicente, Pax tecum, complexus accipit Pacem, sinistris genis sibi invicem appropinquantibus, & ei respondet, Et cum spiritu tuo. Postea iterum Sacramento in Altari adorato, vertit se ad Subdiaconum retrò post Celebrantem, & similiter dat ei pacem. Subdiaconus accepta pace à Diacono, & facta Altari genuflexione, comitatus ab Acolycho vadit ad Chorum, & dat pacem primo cuiusque ordinis, dignioribus prius, deinde minus dignis, & reversus ad Altare, facta genuflexione dat pacem Acolycho qui ipsum comitatus fuerat, qui & alijs Acolythis circa Altare dat pacem: deinde Subdiaconus vadit ad dextram Celebrantis, & quando opus est, discooperit Calicem, accipit ampullam vini, & infundit, quando Celebrans vult purificare, Diaconus post datam pacem Subdiacono, vadit ad librum, & dum Celebrans se communicat, stant ipse & Subdiacono-

diaco-

diaconus profundè inclinatis versus Alta-
re.

9. In Missa Pontificali, Assistens accipit & defert pacem, ut in Pontificali habetur. Si in Missa solemni fiat Communio, omnia seruentur ut supra, sed prius communicet Diaconum & Subdiaconum, deinde alios per ordinem: & Diaconus purificationem ministret: Interim à Choro cantatur Antiphona, quæ dicitur Communio.

ANNOTATIONES.

§. 1. Signans se patena, eam ne ponat suo per caput vel oculos.

§. 2. Post Consecrationem non percutiat se duobus digitis iunctis, quibus sacram Hostiam tetigit, sed tribus reliquis tantum extensis.

§. 3. In Missa privata non dicat *Pax tecum*, nisi per osculum Instrumenti danda fit pax.

Dans osculum pacis ministro, versus eum non producat crucem.

§. 4. Dicens *Domine non sum dignus* &c. Non addat, *Iesu Christe*; Cubitum sinistrum non imponat Altari: Non levet hostiam in altum, nec ad latus, ut a populo videatur; non genuflectat, nec ullo modo pedem incuruet, neque contorqueat corpus, sed paululum inclinatus, stans

Stans reliquo corpore erectus tenens hostiam demissam tribus posterioribus digitis sinistrae manus sub patena, in medio Altaris inter Calicem & pectus depositis.

Dicto tertio, *Domine non sum Dignus &c.* non dicat: *In manus tuas &c.*

In sumptione tam sacrae Hostiae, quam Sanguinis caveat, ne pedem incurvet quovis modo: Neque cymbalum pulsari permittat.

§. 5. Discooperto Calice statim genuflectat, postea (non prius) colligat fragmenta, & omnia alia reverentia sumat.

Abstergat patenam pulpa indicis non omnino remoto pollice, sed in primo articulo ipsius indicis posito; Vel si malit pulpam pollicis abstergere, ponat extremitatem indicis in primo articulo eiusdem pollicis.

Si fragmentum aliquod firmius adharet digito, abstergat digitum illum in labio Calicis unde sumpturus est, non alibi.

Si quibus intra Missam porrigenda esset sacra Communio, statim sumpto pretioso sanguine, curet sibi infundi purificationem, quam tamen tunc non, sed post alios communicatos sumet.

Dum dicit: *Quod ore sumpsimus &c.* ne teneat utraque manu Calicem elevatum, ac si eum denuo offerre vellet, sed statim Ministro ad infundendum porrigat.

Infuso vino pro purificatione,volvendo Calicem, eas partes vino abluat, quas sanctus Sanguis attingit.

Post

Post communionem non dicat: *O sacrum convivium* : neque *Benedic anima mea* &c. neque, *Nunc dimittis* &c. nec quicquam aliud ad Missam non pertinens

Infusa ablutione non lambat digitos, neq; ijs madidis oculos sibi abstergat &c.

DE COMMUNIONE, ET
Orationibus post Communionem.

XI:

1. Celebrante purificato, dum Calicem collocat in Altari, liber Missalis defertur per ministrum ad cornu Epistolæ, & collocatur ut in Introitu. Ipse autem Minister genuflectit iuxta cornu Evangelii, ut in principio Missæ. Deinde Celebrans stans iunctis manibus, legit Antiphonam, quæ dicitur *Communionio* : qua lecta, iunctis item manibus ante pectus vadit ad medium Altaris, & eo osculato, vertit se ad populum à manu sinistra ad dexteram, & dicit *Dominus vobiscum*, & per eandem viam redit ad librum, dicit *Orationes post Communionem*, eisdem modo, numero, & ordine, ut suprâ dictæ sunt *Collectæ*. Quibus

bus finitis, laudit librum, & iungens manus ante pectus, revertitur ad mediū Altaris, ubi eo osculato vertit se ad populum, & dicit ut suprā, *Dominus vobiscum*. Quo dicto, stans iunctis manibus ante pectus versus populum, dicit, si dicendum est, *Ite Missa est*, & per eandem viam revertitur ad Altare. Si verò non sit dicendum, dicto *Dominus vobiscum*: revertitur eodem modo per eandem ad medium Altaris, ubi stans versus illud, iunctis ante pectus manibus dicit, *Benedicamus Domino*. In missis autem Defunctorum eodem modo stans versus Altare dicit, *Requiescant in pace*.

2. In Quadragesima autem à feria quarta Cinerum usque ad feriam quartam maioris Hebdomadæ, in feriali Officio postquam Celebrans dicit Orationes post Communionem cum suis solitis Conclusionibus, antequam dicat, *Dominus vobiscum*, stans in eodem loco ante librum dicit. *Oremus, Humiliate capita vestra Deo*, caput inclinans, & extensis manibus subiungit eadem voce, *Orationem super populum*, ibidem positam: qua finita osculatur Altare, & vertens se ad populum dicit, *Dominus vobiscum*, & alia ut suprā.

3. In

3. In Missa solemni Diaconus defert librum Missalis ad cornu Epistole, deinde vadit retrò post Celebrantem: Subdiaconus verò vadit ad cornu Evangelij, ubi Calicem mundat, aptat cum Purificatorio, Patena & Palla cooperit, plicat Corporale, reponit in Bursam, & illam ponit super Calicem coopertum velo, quem collocat in Altari, vel super Credentia ut prius: postea redit ad locum suum retrò post Diaconum, qui cum dicit, Ite Missa est, cum Celebrante vertit se ad populum: & in Quadragesima dicto per Celebrantem Oremus: Diaconus in cornu Epistole vertens se ad populum, iunctis manibus dicit, ut suprà, Humiliate &c. quo dicto vertit se versus Altare à tergo Celebrantis, & Celebrans dicit Orationem super populum.

DE BENEDICTIONE IN
fine Missæ, & Evangelio sancti
Ioannis.

XII.

i. Dicto, Ite Missa est, vel Benedicamus Domino, ut suprà, Celebrans ante mediū Altaris stans iunctis manibus super eo,
& ca.

& capite inclinato dicit secretò, *Placere tibi sancta Trinitas* &c quo dicto, extensis manibus hinc inde super Altare positis, ipsum in medio osculatur: tum erigens se, adhuc stans versus illud, elevat ad cœlum oculos & manus, quas extendit, & iungit, caputq; Cruci inclinans, dicit voce intelligibili. *Benedicat vos omnipotens Deus*, & iunctis manibus, ac demissis ad terram oculis, vertens se ad populum à sinistro latere ad dextrum, extensa manu dextra, iunctisque digitis, & manu sinistra infra pectus posita, semel benedicit populo, dicens, *Pater, & Filius, & Spiritus sanctus*, R. *Amen.* & circulum perficiens, revertitur ad cornu Evangelii, ubi dicto, *Dominus vobiscum*, & R. *Et cum spiritu tuo*, pollice dextro signans primum signo Crucis Altare, seu librum in principio Evangelii, deinde frontem, os, & pectus, dicit, *Initium sancti Evangelij secundum Ioannem*, vel *Sequentia sancti Evangelij*, ut dictum est in Rubricis generalibus, & R. *Gloria tibi Domine*, iunctis manibus legit Evangelium, *In principio*, vel aliud ut convenit. Cum dicit, *Et verbum caro factum est*, genuflectit versus cornu

Evan-

Evangelii , & surgens prosequitur ut prius : quo finito, Minister stans à parte Epistolæ respondet. *Deo gratias.*

2. Si Celebrans in Altari vertit faciem ad populum, non vertit se, sed stans ut erat, benedicit populo ut supra in medio Altaris : deinde accedit ad cornu Evangelii, & dicit Evangelium S. Iohannis.

3. Si celebravit coram summo Pontifice, Cardinale, & Legato Sedis Apostolicæ, vel Patriarcha, Archiepiscopo, & Episcopo in provincia, civitate, vel diœcesi sua existente, Celebrans dicto, *Placeat tibi sancta Trinitas &c.* dicit, *Benedicat vos omnipotens Deus*, & convertens se ad summum Pontificem genuflexus, ad Cardinalem verò & Legatum, vel alium ex supra dictis Prælati, capite inclinato quasi licentiam benedicendi petens prosequitur, *Pater, & Filius † & Spiritus sanctus*, benedicens adstantes à parte ubi non adest Pontifex, Cardinalis, Legatus, aut Prælati prædicti. Si celebravit coram Patriarcha, Archiepiscopo, & Episcopo extra eorum provinciam, civitatem vel diœcesim constitutis, eis absque alio respectu, ut cæ-

G teris

teris qui interfunt, more consueto benedicat.

4. Si autem celebravit pro Defunctis, dicto *Placeat tibi sancta Trinitas*, ut supra, & osculato Altari accedit ad cornu Evangelii, & dicit Evangelium S. Iohannis, prætermissa benedictione, quæ in Missis Defunctorum non datur.

5. Finito Evangelio in fine Missæ, si celebravit coram summo Pontifice, Cardinale & Legato Sedis Apostolicæ, vel Patriarcha, Archiepiscopo, & Episcopo, convertit se ad illum, coram quo ex prædictis celebravit, & facit reverentiam convenientem. Si non celebravit coram aliquo prædictorum, huiusmodi reverentiam prætermittit.

6. Quibus omnibus absolutis extinguuntur per Ministrum candelæ: interim Sacerdos cooperto capite accipit sinistra Calicem, dextram ponens supra bursam, ne aliquid cadat, descendit ante infimum gradum Altaris, & ibi in medio vertens se ad illud, caput inclinat, (vel, si in eo est tabernaculum sanctissimi Sacramenti, genuflectit operto adhuc capite) & facta reverentia, præcedente ministro, eo modo quo venerat,

rat,

rat, redit ad Sacristiam, interim dicens Antiphonam, *Triumpuerorum*, vel canticum *Benedicite*. Si verò sit dimissurus paramenta apud Altare ubi celebravit, finito Evangelio prædicto, ibidem illis se exiit, & dicit Antiphonam *Triumpuerorum*, cum cantico & aliis Orationibus, ut suo loco ponuntur.

7. In Missa solenni Celebrans eadem voce & modo, quo in Missis privatis, semel tantum benedicit populo, nisi sit Episcopus: & dicto Evangelio secundum Ioannem, vel alio ut supra, ministrante Subiacono librum, si opus est, discedit cum ministris ordine & modo, quo venerat.

Episcopus autem ter benedicit populo, etiam in Missis privatis, ut in Pontificali & Ceremoniali habetur.

ANNOTATIONES.

Benedicturus populo non severtat, priusquam dixerit, *Benedicat vos omnipotens Deus, & Cruci reverentiam fecerit.*

Ad verba. *Et verbum caro factum est*, caveat ne versus Crucem vel sanctissimum Sacramentum genuflectat, sed versus cornu Evangelij.

Cum in presentia Prælati &c. celebravit benedicturus populo, inclinatur se versus eundem Prælatum, non quidem prius, sed postquam supradictam reverentiam Cruci fecerit, & iam versus populum steterit.

Si in Altari celebravit, in quo non est positum Venerabile Sacramentum, caput tegat superius in Altari, antequam accipiat Calicem.

Celebrans non Episcopus caveat à trina benedictione.

Aspergens aspergendo non faciat reverentiam propter honorem rei sacræ quam administrat tum etiam, quia vice versa convenit, aspergendum se reverenter habere atque humilitate erga aspergentem, cum aspergi subiectionem quandam, aspergere verò superioritatem præferat. Hinc est quod Officiarius sive Celebrans, Prælatum, puta Episcopum in propria residentia &c. aspergere non possit, sed eidem Aspersorium cum osculo eiusdem Aspersorii, nec non manus Prælati porrigere teneatur, ut supra tit.

De ingressu Sacerd. ad Alt. §. I.
in Annot.

DE HIS QUÆ OMIT-
tuntur in Missa pro Defun-
ctis.

XIII:

1. In Missa pro Defunctis ante Con-
fessionem non dicitur Psalmus, *Iudica
me Deus*: sed pronunciata Antiphona,
Introibo ad Altare Dei, & responso à Mi-
nistro, *Ad Deum qui latificat* &c. dici-
tur Vers. *Adiutorium nostrum*, & Con-
fessio, cum reliquis ut supra. Cum
Celebrans ad Altare incipit *Introitum*,
non signat se, sed manu dextra extensa,
facit signum Crucis super librum, quasi
aliquem benedicens. Non dicitur *Gloria
Patri*, sed post Psalmum repetitur, *Re-
quiem aeternam*, nec dicitur, *Gloria in ex-
celsis*, nec *Alleluia*, nec *Iube Domine benedi-
cere*, nec *Dominus sit in corde meo*: nec
osculatur librum in fine. Non dicitur
Credo, non benedicatur aqua in Cali-
cem fundenda, dicitur tamen Oratio,
Deus qui humana substantia &c. Cum la-

vat manus in fine Psalmi, *Lavabo inter
 innocentes*, non dicitur *Gloria Patri*. Ad
Agnus Dei, non dicitur *miserere nobis*, cu-
 ius loco dicitur, *dona eis requiem*, nec
 tertio, *dona nobis pacem*, cuius loco dici-
 tur, *dona eis requiem sempiternam*; neque
 percutit pectus. Non dicitur prima
 Oratio ante Communionem, scilicet
*Domine Iesu Christe, qui dixisti Apostolis tuis
 &c.* nec datur pax. In fine non dicitur,
Ite Missa est, nec *Benedicamus Domino*, sed
Requiescant in pace. Et non datur benedi-
 ctio: sed dicto *Placeat*, & osculato Al-
 tari, dicitur ut supra, *In principio erat
 verbum &c.* Alia omnia ut in aliis Missis.

2. In Missa solenni non incensatur Altare
 ad Introitum, & Subdiaconus finita Epistola
 non osculatur manum Celebrantis, nec benedi-
 citur: Diaconus non petit benedictionem,
 nec osculatur Celebrantis manum, non tenen-
 tur luminaria ad Evangelium, nec portatur
 incensum: sed duo tantum Acolythi sine can-
 delabris, stant unus à dextris, & alter à sini-
 stris Subdiaconi tenentis librum Evangeliorum.
 Non incensatur liber, nec in fine Celebrans:
 nec defertur liber Evangeliorum osculandus.
 Oblata & Altare incensantur ut supra: incen-
 santur solus Celebrans, & non incensantur

alijs.

alij. Subdiaconus non tenet Patenam post Celebrantem : sed tempore elevationis Sacramenti genuflexus in cornu Epistola illud incensat. Ministri cum aliquid porrigunt Celebranti, in hac Missa non osculantur eius manum, neque rem quam porrigunt.

3. Si distribuenda sunt candelæ distribuuntur post Epistolam, & accendantur ad Evangelium, ad elevationem Sacramenti, & post Missam, dum fit absolutio. Si habendus est sermo, habeatur finita Missa, ante Absolutionem.

4. Finita Missa, si facienda est Absolutio, Celebrans retrahit se ad cornu Epistola, ubi exiit Casula, & deposito Manipulo accipit Pluviale nigrum. Subdiaconus medius inter duos Acolythes cum candelabris accensis deferre Crucem, sicut in Processionibus precedentibus duobus alijs Acolythis, uno cum thuribulo & navicula incensi, alio cum vase aquæ benedictæ & aspersorio: Sequitur Celebrans, facta prius Altari reverentia, & Diaconus à sinistris eius. Subdiaconus cum Cruce sistit se ad pedes tumuli seu lecticæ mortuorum contra Altare, medius inter dictos Acolythes tenentes luminaria: Celebrans verò ex alia parte in capite loci inter Altare, & tumulum, aliquantum versus cornu Epistola, ita ut crucem Subdiaconi respiciat:

*citat : à sinistris eius Diaconus, & prope eum
 alij duo Acolyti deferentes thuribulum, &
 vas aqua benedicta. Interim cantatur R.
 Libera me Domine, & circa illius finem
 Celebrans ponit incensum in thuribulum, be-
 nedicens illud more solito, ministrante Dia-
 cono naviculam : & finito Kyrie eleison,
 incipit intelligibili voce, Pater noster, &
 secreto proseguendo reliqua, accipit aspersorium
 de manu Diaconi, & facta Altari reverentia,
 comitante eodem Diacono à dextris, & tenen-
 te fimbriam anteriorem Pluvialis, circuiens
 tumulum, aspergit illum aqua benedicta, ter à
 parte dextra, & ter à sinistra, cum transit
 ante Crucem, profundè inclinatur, Diaconus
 verò genui et t : postea de manu eiusdem
 Diaconi accipit thuribulum, & eodem modo
 quo aspererat, incensat. Et rediens ad pristi-
 num locum, Diacono tenente librum, iunctis
 manibus dicit:*

Verf. Et ne nos inducas in tentationem.

Resp. Sed libera nos à malo.

Verf. A porta inferi.

Resp. Erue Domine animam eius.

Verf. Requiescat in pace.

Resp. Amen.

Verf. Domine exaudi orationem meam.

R. Et

Resp. *Et clamor meus ad te veniat.*

Vers. *Dominus vobiscum.*

Resp. *Et cum spiritu tuo.*

Oremus.

Absolve, quaesumus Domine, animam Famili tui N. ab omni vinculo delictorū: ut in resurrectionis gloria, inter sanctos & electos tuos resuscitatus respiret. Per Christum Dominum nostrum. Resp. Amen.

Deinde Celebrans faciens Crucem manu dextra super tumulum, dicit:

Vers. *Requiem aeternam dona eis Domine.*

Resp. *Et lux perpetua luceat ei.*

Et dicto per Cantores, *Requiescant in pace.*

Et Resp. Amen. præcedente Cruce redit cum alijs ad Sacristiam.

Si officium sit pro pluribus defunctis omnia dicantur in numero plurali.

DE DEFECTIBVS IN
celebratione Missarum occurren-
tibus.

I.

Sacerdos celebraturus, omnem adhibeat diligentiam, ne desit aliquid ex requisitis ad Sacramentum Eucharistiæ conficiendum. Potest autem defectus contingere ex parte materiæ consecrandæ, & ex parte formæ adhibendæ, & ex parte ministri conficientis. Quidquid enim horum deficit, scilicet materia debita, forma, cum intentione, & ordo Sacerdotalis in conficiente, non conficitur Sacramentum. Et his existentibus, quibuscunque aliis deficientibus, veritas adest Sacramenti. Alii verò sunt defectus, qui in Missæ celebratione occurrentes, etsi veritatem Sacramenti non impediunt, possunt tamen aut cum peccato, aut cum scandalo contingere.

DE

DE DEFECTIBVS
Materia.

II.

Defectus ex parte materiae possunt contingere, si aliquid desit ex iis, quae ad ipsam requiruntur. Requiritur enim ut sit panis triticeus, & vinum de vite: & ut huiusmodi materia consecranda, in actu consecrationis sit coram sacerdote.

DE DEFECTV
Panis.

III.

1. Si panis non sit triticeus, vel si triticeus, admixtus sit granis alterius generis in tanta quantitate, ut non maneat Panis triticeus, vel sit alioqui corruptus, non conficitur Sacramentum.
2. Si sit confectus de aqua rosacea, vel alterius distillationis, dubium est an conficiatur.
3. Si coeperit corrumpi, sed non sit corruptus; similiter si non sit azymus, seu

cundum morem Ecclesiæ Latinæ conficitur, sed conficiens, graviter peccat.

4. Si Celebrans ante Consecrationem adverterit Hostiam esse corruptam, aut non esse triticeam, remota illa Hostia aliam ponat, & facta oblatione, saltem mente concepta, prosequatur ab eo loco, ubi desivit.

5. Si id adverterit post Consecrationem, etiam post illius Hostiæ summptionem, posita alia, faciat oblationem, ut supra, & à consecratione incipiat, scilicet ab illis verbis, *Qui pridie, quàm pateretur*, & illam priorem si non sumpsit, sumat post summptionem Corporis & Sanguinis, vel alii sumendam tradat, vel alicubi reverenter conservet. Si autem sumpserat, nihilominus sumat eam, quam consecravit: quia præceptum de perfectione Sacramenti maioris est ponderis, quàm quod à ieiunis sumatur.

7. Quòd si hoc contingat post summptionem Sanguinis, apponi debet rursus novus panis, & vinum cum aqua, & facta prius oblatione, ut supra, Sacerdos consecret, incipiendo ab illis verbis, *Qui pridie*, ac statim sumat utrumque,
& pro-

& prosequatur Missam : ne Sacramentum remaneat imperfectum, & ut debitus servetur ordo.

7. Si hostia consecrata disperat, vel casu aliquo, ut vento aut miraculo, vel ab aliquo animali accepta, & nequeat reperiri; tunc altera consecretur, ab eo loco incipiendo, *Qui pridie, quàm pateretur*, facta eius prius oblatione, ut supra.

[D E D E F E C T V V I N I,

IV.

1. Si vinum sit factum penitus acetum, vel penitus purridum, vel de uvis acerbis seu non maturis expressum, vel ei admixtum tantum aquæ, ut vinum sit corruptum; non conficitur Sacramentum.

2. Si vinum cœperit acescere, vel fuerit aliquantum acre, vel mustum de uvis tunc expressum, vel non fuerit admixta aqua, aut rosacea, seu alterius distillationis; conficitur Sacramentum, sed cōficiens graviter peccat.

3. Si Celebrans ante Consecrationem Sanguinis, quamvis post Consecrationē

G 7

Cor.

Corporis, advertat aut vinum, aut aquam, aut utrumque non esse in Calice, debet statim apponere vinum cum aqua, & facta oblatione ut supra, consecrare, incipiendo ab illis verbis, *Simili modo &c.*

4. Si post verba consecrationis advertat vinum non fuisse positum, sed aquam; deposita aqua in aliquod vas, iterum vinum cum aqua ponat in Calice, & consecret, resumendo à verbis prædictis, *Simili modo.*

5. Si hoc advertat post sumptionem corporis, vel huiusmodi aquæ; apponat aliam Hostiam iterum consecrandam, & vinum cum aqua in Calice, offerat utramque, & consecret, & sumat, quamvis non sit jeiunus. Vel, si Missa celebretur in loco publico, ubi plures adsint, ad evitandum scandalum, poterit apponere vinum cum aqua, & facta oblatione, ut supra, consecrare, ac statim sumere, & proseguere cætera.

6. Si quis percipiat ante consecrationem, totum vinum esse acerum, vel aliàs corruptum, idem servetur quod supra, ac si deprehenderet non esse positum

sum

fitum vinum , vel solum aquam fuisse appositam in Calice.

7. Si autem Celebrans ante consecrationem Calicis , advertat non fuisse appositam aquam , statim ponat eam , & & proferat verba consecrationis. Si id advertat post consecrationem Calicis , nullo modo apponat , quia non est de necessitate Sacramenti.

8. Si materia quæ esset apponenda , ratione defectus vel panis vel vini , non posset ullo modo haberi ; si id fit ante consecrationem Corporis , ulterius procedi non debet : si post consecrationem Corporis aut etiam vini deprehenditur defectus alterius speciei , altera jam consecrata : tunc si nullo modo haberi possit , procedendum erit , & Missa absolvenda , ita tamen ut prætermittantur verba , & signa quæ pertinent ad speciem deficientem. Quod si expectando aliquamdiu haberi possit , expectandum erit , ne sacrificium

remaneat imperfe-
ctum,

DE DEFECTIBVS
forma.

V.

1. Defectus ex parte formæ possunt contingere, si aliquid desit ex ijs, quæ ad integritatem verborum in ipsa consecratione requiruntur. Verba autem consecrationis, quæ sunt forma huius Sacramenti, sunt hæc: *Hoc est enim Corpus meum, Et, Hic est enim Calix sanguinis mei, novi & æterni testamenti, mysterium fidei, qui pro vobis & pro multis effundetur in remissionem peccatorum.* Si quis autem aliquid diminueret, vel immutaret de forma consecrationis Corporis & Sanguinis, & in ipsa verborum immutatione verba idem non significarent, non conficeret Sacramentum. Si verò aliquid adderet, quod significationem non mutaret, conficeret quidem, sed gravissimè peccaret.

2. Si Celebrans non recordetur, se dixisse ea, quæ in consecratione communiter dicuntur, non debet propterea turbari. Si tamen certo ei constet, se

omi-

omississe aliquid eorum, quæ sunt de necessitate Sacramenti, id est, formam consecrationis, seu partem, resumat ipsam formam, & cætera prosequatur per ordinem. Si verò valde probabiliter dubitat, se aliquid essentiali omis-
 sisse, iteret formam saltem sub tacita conditione. Si autem non sunt de necessitate Sacramenti, non resumat, sed procedat ulterius.

DE DEFECTIBVS

Ministri.

VI.

Defectus ex parte Ministri possunt contingere quoad ea, quæ in ipso requiruntur. Hæc autem sunt: Inprimis intentio, deinde dispositio animæ, dispositio corporalis, dispositio vestimentorum, dispositio in ministerio ipso, quoad ea, quæ in ipso possunt occurrere.

DE

DE DEFECTU INTENTIONIS.

VII.

1. Si quis non intendit conficere, sed delusoriè aliquid agere. Item si aliqua Hostiæ ex oblivione remaneant in Altari, vel aliqua pars vini, vel aliqua Hostia lateat, cum non intendat consecrare, nisi quas videt. Item si quis habeat coram se undecim hostias, & intendat consecrare solùm decem, non determinans quas decem intendit: in his casibus non consecrat, quia requiritur intentio. Secus si putans quidem esse decem, tamen omnes voluit consecrare, quas coram se habebat: nam tunc omnes erunt consecratæ: atque ideo quilibet Sacerdos talem semper intentionem habere deberet, scilicet consecrandi eas omnes, quas ante se ad consecrandum positas habet.

2. Si Sacerdos putans se tenere unam Hostiam, post Consecrationem invenerit fuisse duas simul iunctas, in sumptione sumat simul utramque. Quod si depre-

depre-

deprehendat, post sumptionem Corporis & Sanguinis, aut etiam aliquas reliquias consecratas, eas sumat, siue parvæ sint, siue magnæ, quia ad idem sacrificium spectant.

3. Si verò relieta sit Hostia integra consecrata, eam in tabernaculo cum aliis reponat: si hoc fieri nequit, sequenti Sacerdoti ibi celebraturo, in Altari supra Corporale decenter operam, sumendam unâ cum altera, quam est consecraturus, relinquat: vel si neutrum horum fieri possit, in ipso Calice seu Patena decenter conservet, quousque vel in tabernaculo reponatur, vel ab altero sumatur: quod si non habeat, quomodo honestè conservetur, potest eam ipse mer sumerè.

4. Si intentio non sit actualis in ipsa consecratione propter evagationem mentis, sed virtualis, cum accedens ad Altare intendat facere, quod facit Ecclesia, conficitur Sacramentum, et si curare debet Sacerdos, ut etiam actualem intentionem adhibeat.

DE DEFECTIBVS DIS-
positionis anima.

VIII.

1. Si quis suspensus, excommuni-
catus, degradatus, irregularis, vel
aliàs Canonicè impeditus, celebret: cõ-
ficit quidem Sacramentum, sed gravif-
simè peccat, tam propter communio-
nem quam indignè sumit, quàm prop-
ter executionem Ordinum, quæ sibi
erat interdicta.

2. Si quis habens copiam Confessoris
celebret in peccato mortali, graviter
peccat.

3. Si quis autem in casu necessitatis
non habens copiam Confessoris, in pec-
cato mortali absque contritione cele-
bret, graviter peccat. Secus si conte-
ratur: debet tamen cum primùm po-
terit, confiteri.

4. Si in ipsa celebratione Missæ Sacer-
dos recordetur se esse in peccato mor-
tali, conteratur cum proposito confi-
tendi, & satisfaciendi.

5. Si recordetur se esse excommuni-
catum

catum, vel suspensum: similiter con-
teratur cum proposito petendi absolu-
tionem. Ante consecrationem autem
in supradictis casibus, si non timeretur
scandalum, debet Missam inceptam de-
serere.

DE DEFECTIBVS DIS-
positionis Corporis.

IX.

1. Si quis non est ieiunus post mediam
noctem, etiam post sumptionem solius
aquæ, vel alterius potus, aut cibi, per
modum etiam medicinæ, & in quan-
tumcunque parva quantitate, non po-
test communicare, nec celebrare.

2. Si autem ante mediam noctem ci-
bum aut potum sumpserit, etiam si
postmodum non dormierit, nec sit di-
gestus, non peccat; sed ob perturba-
tionem mentis, ex qua devotio tollitur,
consulitur aliquando abstinendum.

3. Si reliquiæ cibi remanentes, in ore
transglutiantur, non impediunt com-
munionem, cum non transglutiantur
per modum cibi, sed per modum sali-

vz.

livæ. Idem dicendum, si lavando os, deglutiatur stilla aquæ præter intentionem.

4. Si plures Missas in una die celebret, ut in Nativitate Domini, in unaquaque Missa abluat digitos in aliquo vase mundo, & in ultima tantum percipiat purificationem.

5. Si præcesserit pollutio nocturna, quæ causata fuerit ex præcedenti cogitatione, quæ sit peccatum mortale, vel evenerit propter nimiam crapulam, abstinendum est à communione & celebratione, nisi aliud Confessario videatur. Si dubium est, an in præcedenti cogitatione fuerit peccatum mortale, consulitur abstinendum, extra tamen casum necessitatis. Si autem certum est, non fuisse in illa cogitatione peccatum mortale, vel nullam fuisse cogitationem, sed evenisse ex naturali causa, aut ex diabolica illusionem, potest communicare & celebrare; nisi ex illa corporis commotione tanta evenerit perturbatio mentis, ut abstinendum videatur.

* * *

DE

DE DEFECTIBVS IN

Ministerio ipso occurrentibus.

X.

1. Possunt etiam defectus occurrere in Ministerio ipso, si aliquid ex requisitis ad illud desit: ut si celebretur in loco non sacro, vel non deputato ab Episcopo, vel in Altari non consecrato, vel tribus mappis non cooperto: si non adsint luminaria cerea: si non sit tempus debitorum celebrandi, quod est ab aurora usque ad meridiem, communiter: si Celebrans saltem Matutinum cum Laudibus non dixerit: si omittat aliquid ex vestibus sacerdotalibus: si vestes sacerdotales & mappæ non sint ab Episcopo, vel ab alio hanc habente potestatem benedictæ: si non adsit Clericus, vel alius deserviens in Missa, vel adsit qui deservire non debet, ut mulier: si non adsit Calix cum Patena conveniens, cuius cuppa debet esse aurea, vel argentea, vel stannea; non ærea, vel vitrea: si corporalia non sint munda, quæ debent ex lino, nec serico in medio ornata,

ornata, & ab Episcopo, vel ab alio hanc habente potestatem benedicta, ut etiã superius dictum est: si celebrat capite cooperto sine dispensatione: si non adsit Missale, licet memoriter sciret Missam, quam intendit dicere.

2. Si Sacerdote celebrante violetur Ecclesia ante Canonem, dimittatur Missa: si post Canonem, non dimittatur. Si timeatur incursus hostium, vel alluvionis, vel ruina loci ubi celebratur, ante consecrationem dimittatur Missa, post consecrationem verò Sacerdos accelerare poterit sumptionem Sacramenti, omiſſis omnibus aliis.

3. Si Sacerdos ante Consecrationem graviter infirmetur, vel in sincopen incidit, aut moriatur, prætermittitur Missa: si post Consecrationem Corporis tantum, ante consecrationem Sanguinis, vel utroque consecrato id accidit, Missa per alium Sacerdotem expleatur ab eo loco, ubi ille desit, & in casu necessitatis etiam per non ieiunum: Si autem non obierit, sed fuerit infirmus, ad eò tamen ut possit communicare, & non adsit alia Hostia consecrata, Sacerdos qui Missam supplet, dividat

dat

dat Hostiam, & unam partem præbeat infirmo, aliam ipse sumat. Si autem semiprolata forma Corporis obijt Sacerdos, quia non est facta consecratio, non est necesse, ut Missa per alium suppleatur: Si verò obeierit semiprolata forma Sanguinis, tunc alter prosequatur Missam: & super eundem Calicem repetat integram formam ab eo loco, *Simili modo postquam cœnatum est*: vel posset super alium Calicem præparatum integrâ formam proferre, & Hostiam primi Sacerdotis & Sanguinem à se consecratum sumere, ac deinde Calicem relictum semiconsecratum.

4. Si quis extra huiusmodi casus necessitatis, integra Sacramenta non sumperit; gravissimè peccat.

5. Si musca, vel aranea, vel aliquid aliud ceciderit in Calicem, ante consecrationem, projiciat vinum in locum decentem, & aliud ponat in in Calice, misceat parum aquæ, offerat ut suprâ, & prosequatur Missam: si post consecrationem ceciderit musca aut aliquid eiusmodi, & fiat nausea Sacerdoti, extrahat eam, & laver cum vino, finita Missa cõburat, & combustio ac lotio huiusmodi

H

in

in sacrarium proijciatur. Si autem non fuerit ei nausea, nec ullum periculum timeat, sumat cum sanguine.

6. Si aliquod venenosum ceciderit in Calicem, vel quod provocaret vomitū, vinum consecratum reponendum est in alio Calice, & aliud vinum cum aqua apponendum, de uero consecrandum: & finita Missa sanguis repositus in panno lineo, vel stuppa tam diu seruetur, donec species vini fuerit desiccata, & tunc stuppa comburatur, & combustio in sacrarium proijciatur.

7. Si aliquod venenatum contigerit Hostiā consecratam, tunc alteram consecret, & sumat modo quo dictum est, & illa seruetur in tabernaculo loco separato, donec species corrumpantur, & corruptæ deinde mittantur in sacrariū.

8. Si sumendo sanguinem, particula remanserit in Calice, digito ad labiū Calicis eam adducat, & sumat ante purificationem, vel infundat vinum & sumat.

9. Si Hostia ante Consecrationem inveniatur fracta, nisi populo evidenter appareat, talis Hostia consecretur: si autē scandalū populo esse possit, alia accipietur,

eur,
&

eur, & offeratur: quod si illius Hostiæ jam erat facta oblatio, eam post ablucio- nem sumat. Quod si ante oblationem Hostia appareat contrafacta, accipiatur altera integra, si citra scandalum aut longam moram fieri poterit.

10. Si propter frigus, vel negligentiam Hostia consecrata dilabatur in Calicem, propterea nihil est reiterandum, sed Sa- cerdos Missam prosequatur, faciendo cæremonias & signa consueta cum resi- dua parte Hostiæ, quæ non est madesa- cta sanguine. si commodè potest. Si verò tota fuerit madesacta, non extrahat eam, sed omnia dicat omittendo signa, & su- mat pariter corpus & sanguinem, signas se cum Calice, & dicens: *Corpus & San- guis Domini nostri, &c.*

11. Si in hieme Sanguis congeletur in Calice, involvatur Calix pannis calefa- ctis: si id non proficeret, ponatur in fer- venti aqua propè Altare, dummodo in Calicem non intret, donec liquefiat.

12. Si per negligentiam aliquid de san- guine Christi ceciderit, si quidem super terram, seu super tabulã, lingua lamba- tur: & locus ipse radatur quantũ satis est & abrasico comburatur; cinis verò in

sacrariū recondatur. Si verò super lapidem Altaris ceciderit, sorbeat Sacerdos stillam, & locus benè abluatur, & ablutio in sacrarium proijciatur. Si super lintheum Altaris, & ad aliud lintheum stilla pervenerit, si usque ad tertium: lintheamina ter abluantur ubi stilla ceciderit, Calice supposito, & aqua abluitionis in sacrarium proijciatur. Quod si in ipso solùm Corporali, aut si in vestibus ipsis sacerdotalibus ceciderit, debet similiter abluī, & ablutio in Sacrarium proijci. Si in substrato pedibus panno, vel tapeete, bene abluatur ut supra.

13. At, si contingat totum Sanguinem post Consecrationem effundi, si quidē aliquid vel parum remansit, illud sumatur, & effuso reliquo sanguine fiat, ut dictum est. Si verò nihil omninò remansit, ponat iterum vinum & aquam, & consecrabit ab eo loco. *Simili modo postquam conatum est, facta prius tamen Calicis oblatione, ut supra.*

14. Si Sacerdos evomat Eucharistiam, si species integræ appareant, reverenter sumatur, nisi nausea fiat: tunc enim species consecratæ cautè separentur, & in aliquo loco sacro reponantur, donec

ia

corrumpantur, & postea in sacrariū proijciantur. Quod si species non appareāt, comburatur vomirus, & Cineres in sacrarium mittantur.

15. Si Hostia consecrata, vel aliqua eius particula, dilabatur in terram, reverenter accipiatur, & locus ubi cecidit, mundetur, & aliquantum abradatur, & pulvis seu abrasio huiusmodi in sacrariū immittatur. Si ceciderit extra Corporale in mappam, seu alio quovis modo in aliquod linteum, mappa vel linteum huiusmodi diligenter lavetur, & lotio ipsa in sacrarium effundatur.

16. Possunt etiam defectus in ministerio ipso occurrere, si Sacerdos ignoret ritus & cæremonias ipsas in eo servandas: de quibus omnibus in superioribus Rubricis copiosè, dictum est.

H 3

A P-

A P P E N D I X.

*A D V E R T E N D A Q V Æ
dam circa Tabernaculum , Vasa sacra,
Corporalia , & Purificatoria , ne
non circa Eucharistiam ipsam ,
& eius mate-
riam.*

D E T A B E R N A C U L O S A N C T I S S I M I S A C R A - menti.

CLaves Tabernaculi , nulli unquam Laico , ac ne ipsi quidem Ædituo (ut multorum negligentia , qui illas quolibet loco proiectas reliquerunt , quasi pretiosissimus hic thesaurus , minori cura ac studio , quam aurum & margaritæ esset custodiendus , hætenus perperam factum est) credantur , unde nec in Sacristia relinquenda sunt , sed illarum , solus Rector seu Parochus , vel alius Sacerdos de illius
licet

licentia curam habeat, nec unquam per-
mittat, ab ullo, qui non est saltem Sub-
diaconus claudi & aperiri dictum Ta-
bernaculum.

Solum ipsius Tabernaculi stratum sit
Corporali mundo, & candido, sine quo
nunquam & nusquam Venerabile Sa-
cramentum, vel vasculum illud conti-
nens, deponi, vel collocari debet.

Vacuus etiam sit hic locus Sanctissi-
mus, à quibusvis Reliquijs, sacri olei
vasculis, alijsque rebus quibuscunque,
adeò ut ne Pyxis inanis, multò minus
quævis Monstrantia ibi ulla remaneat,
sed solum illud ipsum vas, in quo Vene-
rabile Sacramentum continetur, hoc
loco asservetur.

Quod si tamen nullus planè locus vel
in Sacristia, vel in templo, oleis sacris
asservandis aptus haberi possit (quem
tamen haberi ac fieri, maximè conveni-
ret) permittitur, ut Vasculum, in quo
dicta olea sacra continentur, intra Ta-
bernaculum, unà cum Venerabili Sacra-
mento, ad latus tamen, & iuxta, non su-
prà asserem seu tabulam illam Corpora-
li instratam, reponatur.

DE VASE OSTENSORIO VENERABILIS Sacramenti, vulgò Monstrantia.

In Monstrantia nunquam asservetur Venerabile Sacramentum, nisi per Octavam sacratissimi Corporis Christi, & cū Orationes decem vel quadraginta horarum, aut Missæ solemnes, cum Processionibus de eodem Venerabili Sacramēto, aut alia huiusmodi Officia coram eo habentur; tunc enim tantum Monstrantia reponi potest in Tabernaculo, unā cum Pyxide illa, in qua continuò asservatur sanctissimum Sacramentum. Finitis autem Octava, Orationibus, Missis, Processionibus & Officiis dictis, Hostia illa ostensoria statim deponatur in Pyxidem, vel Ciborium, vel Calicem benedictum, & à Sacerdote proximam Missam celebraturo, decenter consumatur.

Monstrantia dicta in nullum alium usum, adque adeò ne Reliquiarum quidem, quàm ad prædictum adhiberi debet, ne simpliciores visa Monstrantia, illicò & Eucharistiam adesse conijciant.

si dum Venerabile Sacramentum in
Mon-

in Monstrantia super Altare expositum est, contingat fieri Concionem, interim velo cooperiatur Venerabile Sacramentum, nisi Concionator sit apud Altare.

DE VASCVLO VENERABILIS SACRAMENTI, quam Pyxidem vocant.

In Vasculum, quod perpetuò quasi in Ecclesia ac Tabernaculo residere debet (quippe in quo Eucharistia pro fidelium adoratione, & quotidiani communicantium usu semper est asservanda) non immittatur Venerabile Sacramentum, nisi illud prius ab Episcopo sit consecratum.

Si qui possunt & volunt, inter cetera Corporalia, & in formam Pyxidis cõsuta, benè lota, & amido paululū roborata, intra dictum Vasculum accommodare, dummodo id decenter fiat, non prohibetur.

Præter hoc autem solum omnia alia, quæcunque tandem illa sunt, à Pyxide removenda sunt, ut Bombyx, Papyrus, Sericum, &c. Quæ inani quidam & fatua devotione supponere solent Sacramento; ac deindè involuta alia Bomby-

ce, ferro, vel plumbo, serico cooperire, & premere; quæ res piis omnibus indigna meritò videri potest.

Vasculum seu Ciborium illud, in quo sacra Communio ad infirmos deferri solet, alia scilicet Pyxis à supradicta, non in Tabernaculo, sed in Sacristia, unà cum sacris Calicibus asservetur, & tum demum producat, quando ad dictos infirmos cum Venerabili Sacramento eundem erit.

DE CALICIBVS.

Calices rimam quamvis minimam, & notabilem inflexionem, quam dum cadunt, vel alliduntur, contrahunt, penitus habeant nullam.

Magna porrò adhibenda est diligentia, ut mundi & nitidi conserventur. Unde Parochorum seu Prælatorum cura & providentia, singulis annis, bis ter vè lavabuntur. Hæc autem ablutio à Sacerdote, Diacono vel Subdiacono (quibus solis nudis manibus, nudos Calices tractare concessum est) hoc modo commodissimè, & sine auri argenti vè jactura fieri potest.

Primò, unà cum Patenis immergantur

in aquam tepidam, præparatam in pelui munda, quæ deindè aqua in sacrarium, ut omnia alia, ab huiusmodi ablutione projiciatur. Postea Sapone cum acri lixivio in pulres quasi concocto, undiq; benè obliniantur, & sic, si non per totâ noctem, saltem per aliquot horas, loco tuto relinquantur.

Hinc aqua calida benè abluantur, se-
faceo, auro & argento fricando aptato, in remotioribus angulis & latebris (si quo minus saponis aqua elui potest) le-
viter adhibito, benè omni ex parte mun-
dentur, & ter quater vè abluti, in aquam
lympidissimam, frigidam, de puro fonte
haustam immergantur, indeq; extracti,
non absterfi, in mensa aliqua mappa mū-
da instrata, soli, tempore quieto & sere-
no: vel si hic haberi non possit, in hypo-
causto mundo, calori, siccandi exponā-
tur; & demùm sic mundi & benè sic-
cati, candidis, & lotis sacculis suis in-
volvuntur.

DE CORPORALI ET PALLA.

Singulari studio curandum erit, ut
Corporalia, quippe quæ Christi corpus
(unde

(unde & nomen acceperunt) immediate attingunt, aptè decenterque fiant, laventur, & complicantur.

Sint itaque ex tela candida & tenuissima, longa duobus palmis & medio, lata totidem, nihil usquam ornamenti habentia, sed tantum filo simplici in fimbriis retorta. Auro tamen vel serico non amplius digito transverso intexta tolerari possunt, dummodo in medio his omnibus careant.

In Ecclesiis autem insignioribus, ampliora pro Altaris maioris, seu summi amplitudine haberi convenit. Simplicia sint omnia: duplicata nulla, amido postquam lota sunt, leviter roborata, ne ad eò indurescant, ut rigida planè & intractabilia evadant, sed explicata ad planum, ultrò se extendant.

Alternis autem mensibus mutanda sunt: idemque omninò de Palla, qua Calix in Missa cooperitur, intelligendū venit, nisi quod amido paulò uberius sit fortificanda. Quo ad formā autem, hæc quadrata erit, & duplicari potest, ut firmius, dum Calicem operit, extensa maneat, ea quoque sit magnitudine, ut Calicem ubique abundè contegat, nec ra-
men

tamen sit nimis ampla. Eadem verò tela, qua ipsum Corporale (quippè ex quo veterascente Pallæ subinde confici possunt) constabit.

Studiosè insuper & magna diligentia inspicienda nonnunquam & examinanda sunt Corporalia, ne ullum uspiã, præsertim autem circa medium, & eas partes, quibus Hostia sacra in Missa, imponitur, habeant foramen, quod si quædã ex quavis causa, vel etiam telæ vitio, licèt minutiora habere, deprehensa fuerint, ne micis sacris, si fortè (quod absit) inde dilabantur, irreverentia aliqua cõtingat, in continenti, quantumvis pretiosa, pulchra, munda, & ornata, removeantur.

Et quoniam circa Corporalia eorundemq; munditiem, maxima nonnunquã cum piorum multorum offensione & scandalo occurrit negligentia, curent Sacerdotes Corporalia omnia ad præscriptum lavari & componi, & alia insuper nova, ubi opus erit, confici.

Antequam autem Corporalia, Pallæ, & Purificatoria Laicis lavanda tradantur, prius ab aliquo in sacris constituto, in Sacristia vel Ecclesia, in eodem vase

seu pelui, qua calices & patenæ abluuntur, aqua calida semel & iterum laventur, & deinde in cumulum torta, ut aqua benè exprimatur, quæ tota in sacrum proijcienda est, Laicis, id est, Monialibus, vel certè alijs honestis & adultis matronis, tandem lavanda offerantur. Vbi autem lota sunt, denuò benedici non indigent, sed immediatè ad Missæ sacrificium adhibenda sunt, prima etenim benedictio sufficit, nec ulla lotionè violatur.

Et in universum omnia præsertim ex lino confecta, quomodolibet ad divinū cultum spectantia, ut Albæ, Amictus, Mappæ, Linteola, Manutergia, Sudariola, Superpellicea, Purificatoria, Corporalia, item Candelabra, Cruces, Calices, Patenæ, Tapetia, Panni, Thuribula, Naviculæ, Cochlearia, Vrceoli, Pelviculæ, & si quæ sunt alia, frequenter quolibet modo sibi competenti, ita laventur, purgentur, excutiantur, & emundentur, ut nunquam sordida immundave (id quod piorum oculis non levem afferre solet offensionem) in domo Dei, ac præcipuè in sacrosancti Altaris ministerio appareant.

Et

Et quoniam horum omnium summa & præcipua cura Corporali imponenda est, placuit modum & instrumenta illius lotioni usui futura describere, ea spe, plures fore Sacerdotes, qui honore Dei adducti, & negotii facilitate allecti, fessis studiis, & gravi animarum cura lassii, ceu recreationis loco, Corporalia propriis manibus, ut maximè Presbyteros deceret, sint lavaturi.

Primò itaque hæc instrumenta sunt necessaria, coronix fiat ex ligno quercino quadrata 4. vel 5. palmis undiq; longa, quæ in quatuor angulis firmiter cohæreat, intra illam alia quatuor ligna non coniuncta, sed dissoluta, & medio palmo, vel paulò amplius, quàm coronix breviora, ex simili ligno conficiantur, quæ à quatuor partibus coronici ab intus binis cochleis, quibus admoveri & removeri valeant, necitantur, & hæc quatuor ligna tela crassiuscula, quasi sacculis quibusdã vestiantur. Lotū itaq; prius benè Corporale expandatur, & dictis quatuor sacculis filo intorto fortiore, circūcirca assuatur, & deinde cochlearū auxilio, benè & firmiter extendatur.

Adsit de hinc amidū, quo sic præpara-

etur

Et

tur inijcitur ipsa amidi farina in aquam puram & lympidā paratam in olla munda crustata, deinde adhibeatur igni, donec ebulliat, interim autem semper & continuò cochleari, vel alio ligno, massa moveatur, nec ultra tempus, quo quis Salutationem Angelicam semel recitare posset, feruere permittatur, quæ ab igne remota tebescat.

Iam verò cochleare hinc indè parce suprâ expansum, in coronicibus Corporale spargatur, & ligno cultri figuram levi & obtusa acie repræsentante, æquè & benè distrahatur, & quasi Corporali imprimatur, & ubi id ex utraque parte factum fuerit, residuum si quid super sit, spongia munda, & madefacta, exactè & studiosè colligatur.

Tunc Coronix simul cum Corporali expanso & humido, soli, si dies sit calidus, serenus & quietus, alioquin calori in mundo hybernaculo sic candum exponatur. Id ubi factum fuerit, à Coronice resolvatur, ac in mensam mundā, papyro stratam (ni quis mensam seu tabulam marmoream habere posset) ponatur, dente deinde vel vitro, diligenter levigetur, exactè complicitur, & thecæ suæ immittatur. DE

DE PURIFICATORIIIS.

Ex pura & candida tela, ut non nimis crassa, ita nec omninò tenui, conficiantur Purificatoria, quadrata, lata scilicet minimum uno palmo ex medio, longa verò duobus ut minimum, in cuius medio crux serica, vel ex simplicei filo, acu pingatur: qua à reliquis panniculis, vel sudariolis, facile & primo aspectu dignoscantur.

Et quoniam hæc mundissima esse debeat, ubi frequentior est celebrandi consuetudo, vel institutum, adeò ut plures ex uno Calice eodem die sacrificent, singulis septimanis, ubi verò rarior, singulis saltem mensibus mutantur; quod Ecclesia ut facilius fiat, in quavis magna debet esse Purificatoriorum copia & ad minimum viginti.

DE

DE IPSA EYCHARISTIA.

Curetur ut particulæ seu hostiæ minores ad populi communionem, fideliumve adorationem consecrandæ, sint iustæ magnitudinis, benè rotundæ, integræ, candidæ, recentes, ante ipsam Consecrationem à præsegminibus & micis adhærentibus accuratè expurgatæ, & in vase mundo & recto, etiam antequam consecrandæ proponantur, in Sacristia conserventur.

Si consecrandæ sint plures simul, seu magna copia, ut sit tempore Paschali, in Altari collocentur, sed in vase seu custodia, vel Pyxide propria, vel certè si Ecclesia ita sit pauper, in Calice maiori reponantur: quod vas usque ad Consecrationem in Altari, extra Corporale, stare potest, dummodo in oblatione, cum maiori hostia offerantur & illæ hostiæ minores: instante autem consecratione, super ipsum Corporale ponantur, & sic unica consecratione, ex tunc nimirum Sacerdotis intentione ad totam materiam præsentem, omnes hostiæ propositæ consecrentur: & deinceps amplius

amplius à Corporali non removeatur, sed retrò Calicem ne Sacerdotem sacrificantem impediatur, locetur.

Alias autem extra hæc tempora tot consecrentur hostiæ, quor & loci infirmi & fideiū adoratio, vel etiam frequentius cōmunicantium devotio, requirūt.

Solicite curetur ut decimo quinto die, id est, alternis Dominicis saltem renovetur Venerabile Sacramentum, ita ut sumpto Calice in Missæ sacrificio ante abluionem sumantur omnes hostiæ relictæ in custodia, quantum vis recētes adhuc videantur, & a micis sacris, quas æquè ut Hostias reverenter absument, ritè expurgata custodia, in eadem recens consecratæ Hostiæ decenter immittantur.

Quod si (crassa nempe & supina Sacerdotis negligentia) eveniat, ut corruptio aliqua species invadat, animal genitū comburatur, & cineres in sacrum mittantur. Hostiæ autem in Missa sumantur omnes, & ritè purgato Ciborio, de novo consecratæ substituantur. Quod si tanta sit corruptio, ut species sine nausea & vomitus periculo sumi nequeant, in proprio vasculo, donec om-

nia

minò consumatur, in tabernaculo reponantur.

Ipsam autem Eucharistiam, vel vasculum cum Eucharistia nullo unquam tempore Sacerdos tractet, nisi superpelliceo ac stolâ decenter indutus, & luminibus accensis, vel saltem lampade lucente.

DE MATERIA EVCHARISTIÆ, PANIS scilicet & vino.

Panis Azymus & triticeus esse debet, ac singulari studio præparatus, curandumque est, ut semper recens habeatur; unde quando proximo capite dictum est, ut particulæ vel Hostiæ sint recentes, nomine hostiarum recentium, tam maiorum ad Missæ sacrificium, quam minorum ad populi communionem destinaturum, non veniunt illæ intelligendæ, quæ toto anno in Sacristia asservantur, ut quidam sentiunt, sed alternis saltem mensibus ex monasteriis vicinis seu locis ubi conficiuntur hostiæ recentes, & jam tunc paratæ, oblato pretio, sunt comparandæ.

Vinum autem ex vite purum, clarum, & non acidum, album, non rubeum sit, licet

licet & in rubeo, ritè ac legitimè conficiatur, propter Purificatoria tamen, & alia lintea, quæ subinde casu vino asperguntur, & maculis indè concipiunt, quæ nulla amplius arte elui possunt, albo uti consilius est) recens quoque de dolio promptum esse decet. Vnde periculosum est, vinum pro sacro à Cauponibus, hæreticis præsertim accipere, qui ut plurimum illa, quæ pridie ex Symposio relicta, & in unum hinc inde congesta, obtrudere solent. Quare satius erit, è proprio vase vina ad sacrificandum promere. Sin verò inopia loci, vel Ecclesiæ; alijsvè de causis propria vina non habeantur, & ex hospitio illa tam pro Sacrificio, quam populi Communionem petere omninò sit necessum, curet Parochus, vel cui hoc incumbit, ut minister qui vinum adfert in cellam vinariam certè descendat, & oculos vinum ex vase non aliundè depromi, testes adhibeat.

*QVÆ CIRCA COMMVNIONEM
observanda.*

Contingit nonnunquam in numeroso Communicantium concursu, plurimos
eosque

eosq; non leves committi errores, quapropter Parochi seu alij Sacerdotes, qui populum frequentem, ut in Paschate accidit, communicant, solliciti sint, ut omnia ritè, decenter ac devotè peragantur, particulæ in vasculis non super Corporale nudum consecrentur.

Instante autem jam Communione, & luminibus quæ in elevatione sanctissimi Sacramenti accendi solent, vel pluribus etiam, pro Ecclesiarum more & facultate, accensis, non abs re erit, præsertim tempore Paschali & in Villis vel Pagis, ubi rudior est populus, exhortatiunculam brevem, qua præterea, quæ cuilibet in Confessione hæc de re dicta sunt, in communioni omnes in re tanta, officii sui, fidei, humilitatis, devotionis, ac præsentis mysterij sacri dignitatis adventantis hospitis, maiestatis, aliorumque huc spectantium admoneantur, præmittere.

Locus Cõmunionis ita sit præparatus, ut quilibet communicans, dum Corpus Christi de manu Sacerdotis ore excipit, cõmodè & decorè genua flectere queat.

Vasculũ in quo sunt Hostiæ consecratæ, capi debet à Sacerdote, iunctis pol-

lice

Iice & indice manus sinistrae: quod si tota manu, apertis & in pugnam reductis digitis (id quod tutius multò in magnâ præferrim communicantium multitudinè, & si vasculum Eucharistiæ maiusculum sit, videtur) capere malit, dictos duos digitos, prius in Calicem abluat, & Purificatorio abstergat.

Curet etiam Celebrans, ut Diaconus & Subdiaconus (ubi haberi possunt, solent & debent) sibi tunc accuratè ministrent, vestes sacras sublevando, brachia sustentando, patenam ori communicantium subjiciendo, &c. Caveat autem Sacerdos, ne Cõmunicantium halitus vel suspiria, vase vel Ciborio excipiat, ne aliqua ex hostiis sufflatu ejiciatur.

Sub Communicantium ore, Cancelli ad quos flectunt, alba, munda, & oblonga mappa, sint strati: vel ubi illi nõ sunt, aut commodè fieri nequeunt, duo hinc inde ministri Clerici, si haberi possunt, vel saltem scholares seu alij pueri ad hoc à Parochis instituti, eandem extensâ teneant, ut si casu aliquo hostia sacra excustodia, manu Sacerdotis, vel Cõmunicantis ore excideret, illa tela Religiosè; ne in terram decidat, excipi possit.

Si

Si verò Hostia, vel in Missa sanguis in terram, mappas vel liateca cadat, seruentur Rubricæ Missalis Romani præmissæ.

Peracta Communione Sacerdos micæ sacras, quantumcunque minimas, quæ visum non effugiunt, unde quaque maximo studio colligat ac sumat, quas ut tutius, vel etiam aliquando superfluas hostias, sumere, alijs vè casibus commodius occurrere queat, communionè populi post sumptum Calicem, ante omnem abluionem, quo ipse ieiunus remaneat, instituet, qua absoluta, abluionem ante in Calice relictæ sumat, digitos abluat, & reliqua ex more peragat.

*DE COMMUNICANTIVM ABLV-
tione.*

Ablutio, quam singulis post modicum intervallum à sumpto Domini corpore, offerri convenit, ex Calice (ut hactenus multis locis ob scandalum scilicet & errorem in plebe vitandum, non rectè est solitum) dari non debet, sed vel ex Cyatho argenteo, vel in aurato, Calicis figuram neutrquam imitante, & ad hoc specialiter confectio: vel certè ex poculo vitreo,

vitreo, forma ab illis, quibus in mensa
utimur nonnihil differente, & ad hunc
solum usum deputato.

Altera verò manu minister linteum
caudidum, & paululū serico ornatum,
explicatum offerat, quo is, qui ablutio-
nem sumpsit labia, & deinde minister
poculum, ex ea parte, qua communicans
ablutionem hausit, abstergere possit. Ne
autem alijs nauseam excitet, cum tot ex
eodem vase bibunt, sæpiùs abstergen-
dum, & sensim in orbem vertendū erit.
Abstemijs autem, ut etiam febricitanti-
bus & infirmis vini loco, aqua si illam
petant, offerri potest.

Circa infirmos tamen notandū occur-
rit, illis ablutionem ex quo vel homi-
nes bibere consueverunt, vel æger com-
modè haurire potest, porrigi posse.

Cum verò aliquando, in vallis præ-
sertim, & apud pauperes, accidat,
nullum poculum conveniens, in de-
cumbentis tugurio haberi; Ecclesiæ
sumptibus, vasculum aliquod ido-
neum, quod facilè in eandem bursam
cum Venerabili Sacramento inclu-
di, & ad infirmum deferri possit ex au-
ro vel argento confici debet. Nec omni-

nò displicet forma (si aptior non adsit) id
 cochlear imitans : cum illa commoda præ
 fatis videatur, quæ & una afferi facile vel
 & inde languens abluitionem dextræ sa ris
 tis sumere queat ; dummodo materia sit ræ,
 aurum vel argentum , aut si aliam ma præ
 teriam, ut cuprum vel aurichalcum, Ec tern
 clesiæ paupertas adhibere cogat, omni non
 nò sit inaurata ; Ex nudo autem cupro fert.
 etiam si stanno illiniatur non fiat ; cum V
 hæc materia rubiginem & sordes illico ut n
 contrahat, quæ vel sanis, nedum infir late
 mis, nauseam atque adeò vomitum faci lum
 le concitet. spiri

*VT AD INFIRMOS DEFERENDA
 sit Eucharistia.*

Ad ægros ubi sanctissima Eucharistia præ
 stia afferenda erit, attendant Parochi, & pell
 quorum interest , ut id fiat cum summa sona
 religione ; populus pro concione mo C
 neatur & excitetur, ut frequens eandem acce
 & luminaribus accensis comitetur. sunt
 hibe
 com
 min

Indulgentiarum quæ in plerisque lo Si
 cis Eucharistiam comitantibus concessa hun
 sã sunt, vis & precium exponatur, aliq depe
 ad populi devotionem in sacrosanctam ma o
 Eucharistiã promovendã proponantur xò n
 id

ad sic) id quod in pluribus locis, civitatibus
 imoda) præsertim, opera & industria Sodalitatis
 facile) vel congregationis in honorem Corpo-
 rre) ris Christi specialiter erectæ & institu-
 eria) tæ, summa pietate ac fructu, egregiè
 m ma) præstatur, quas congregationes seu fra-
 m, Be) ternitates, ubi fieri poterit, & hæcenus
 omni) non fuerunt, vel hominum incuria de-
 cupro) sertæ iacēt, institui & restaurari par est.

; cum) Vbi scholæ & pueri idonei sunt, duo
 silico) ut minimum superpellicæis induti, cum
 infir) laternis hastilibus infixis, in quibus sint
 m faci) luminaria accensa, Canticis & Hymnis
 spiritalibus Venerabile Sacramentum
 præcedant. Hos autem *Ædituus* super-
 pelliceo quoq; indutus, ac tintinnabulū
 sonando in manibus ferens antecedar.

NDA) Qui verò comitantur, cereos itidem
 chari) accensos, ut singuli in manibus ferant,
 chi, & sunt cohortandi: quod si paupertas pro-
 summa) hibeat, devotione saltem & adoratione
 ne mo) competenti, præsentem Christum Do-
 ande) minum honorent.

que lo) Sicubi consuetudo est, ut umbella, ad
 onces) hunc tantum usum specialiter facta &
 , aliq) deputata adhibeatur, illa ut religiosissi-
 m) ma omninò conservari debet: ubi ve-
 antur) rō non est, & illam, ut piam, aliquis in-
 id) trodu-

roducere velit, prorsus approbandum est factum.

Quando verò extra Oppida & Pagos remotius ad infirmos est abeundum, unus minimum minister comitetur sine & pelliceo indurus, laternam cum accen vel i candela, & titinnabulum præferat, Secus interpolatis vicibus edito sono, occurrerentes, vel hinc inde in agris laborantes, ad adorandâ Eucharistiam invitet res.

Si autem locus, ubi infirmus decumbit, non sit remotior ab Ecclesia, in quo venerabile Sacramentum asservatur, tamen quin intra horæ quartam partem, etiam paulò plus adiri queat, ipsa Eucharistia solenni pompa non secus ac semper tra oppida ipsa, ad ægrotum usque deferatur. Quod ut libentius ac religiose universius à populo fiat, ad hoc ipsum parochus pro concione, tum in aliis occasionebus erit incitandus.

Si quando verò solum extremæ necessitatis Sacramentum (quod ne infirmus negligat, sed instatius petat, ad Parochi curam spectabit) ad ægrotos sit deferendum, Sacerdos Stola relicta & superpelliceo, illâ deferat in sacculo

bandum bursa, & ea dexteritate, ut populus nō a-
doret, sed ut sem sacrā caputaperiendō
c. Page veneretur tantū, ministro superpelli-
ndum ceo quoq; induto subsequēte, sine lumi-
etur sine & tintinnabulo, vas aquæ benedictæ,
accen vel in ea immersum ante aspersorium
erat, secum adferente.

occur. Sacerdos iturus cum venerabili Eu-
abor: charistiæ Sacramento ad infirmum, plu-
nvitet res semper particulas consecratas secum
decum deferat, ut pari devotione & populi re-
a, in q̄verentia ad Ecclesiam redire possit, nec
ervatur tamen interim templum, seu Eucharis-
n, vestia Tabernaculum corpore Christi de-
ipfa constituat, sed pro fidelium adoratione
us ac si semper Eucharistia in templo rema-
sque debeat. Quod si casu accidat (id tamen
religione unquam eveniat, studiosè adverte-
pietate dum est) nullam superesse Hostiam, ne-
cho tūque particulam aliquam notabilem, ex-
sionibus inctis luminaribus, superpelliceo de-
posito, stola ablata, suppresso que tin-
em ut in tinnabulo, ad propria redeat.

infirmi. Providebit præterea Parochus, ut in
Paroc domo infirmi, mensa apta & munda in-
defere struatur & mappis ornetur, cereis ac-
superpensis, sacris imaginibus, & hisce simi-
cculo sibus alijs pro qualitate domus & infir-

mi, quàm fieri potest religiosissimè.
 In pauperum verò tuguriis, ubi omnia
 hæc tam exquisita haberi nequeunt,
 dicta mensa saltem munda mappa
 cooperta, duobus cereis accensis: su-
 pra mappam autem, Sacerdos ubi ad
 locum venerit, Corporale, quod se-
 cum adferet, ponet, ac deinde Cibo-
 rium ipsum supra Corporale decente-
 ac tutò collocabit. Reliqua autem
 omnia ex more ea, qua fieri potest
 ac decet, pietate peragat
 quàm accuratissimè,

